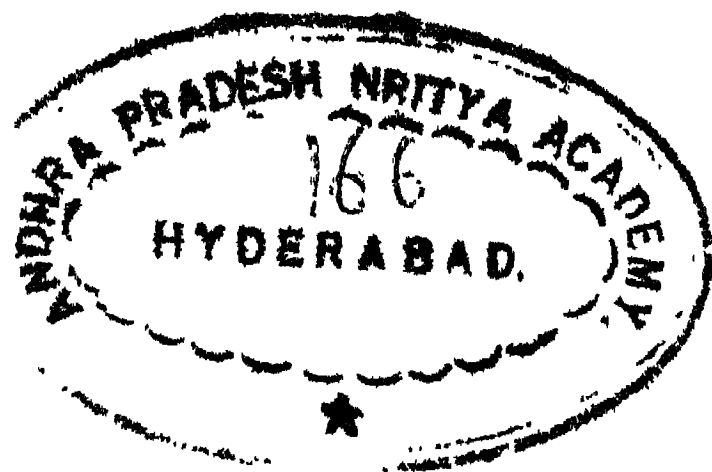

మ నికా మి నుక

(ఆయుర్వేదము)

కు దు రు

గ్రంథకర్త:

శ్రీ మదన్మోడ ఆదిభట్ట నారాయణ వాసుగారు

1961

మనిగ్రవింగు

(ఆయుర్వేదము)

కు దు రు

గ్రంథకర్త:

శ్రీ మదజ్ఞాద ఆదిభట్ట నారాయణ దాసుగారు

ఆదిభట్ట నారాయణదాస అముద్రిత గ్రంథ ప్రచురణ కమిటీవారిచే
ప్రచురించబడినది

తొలి పలుకు

శ్రీమదజ్ఞానాదిభట్ట నారాయణదాసుగారు, వేదములు, స్మృతులు అష్టాదశ పురాణములు పఠింపించి, ఆయుర్వేదము గురించి వ్రాయబడినవిషయములు సేకరించి, అచ్చతెలుగులో 'మన్నిమిన్కు' యను పేరుతో రోగలక్షణములగురించి, రోగచికిత్సగురించి, మందులు తయారుచేయుటకు యుపయోగించు ఓషధులు గురించి యొక పెద్దగ్రంథము రచించినారు. అందులోనొక భాగమైన 'కుదురు' ప్రచురించగలిగితిమి. 'కుదురు' యను యీ గ్రంథములో, అధర్వసంహిత, తైత్తిరీయారణ్యకము, ఋగ్వేదము, ఐతరేయ బ్రాహ్మణము, ఛాందోగ్యోపనిషత్తు మొదలగు వాటిలో నాయుర్వేదముగురించి చెప్పబడిన విషయములన్నియు వివరించబడినవి.

ఈగ్రంథము ప్రచురించుటకు రెండుకారణములున్నవి ఆయుర్వేదము గురించి పఠింపిన చేయవారికి యీ గ్రంథము చాలా యుపయోగించును. అచ్చతెలుగు మాటలు వాటియర్థము తెలుసుకొనువారికి యీ గ్రంథము చాలా సహకారిగా నుండును. అచ్చతెలుగు మాటలు వాడుక చాలా తగ్గిపోవుచున్నది. నన్నయ, తిక్కన మొదలగువారి రచనలలో యెన్నియొ అచ్చతెలుగు మాటలు కాన్పించును. వారందరు, యెన్నియొ అచ్చతెలుగు పదములు ప్రయోగించినను, కేవలము అచ్చతెలుగులో యేగ్రంథము వ్రాసియుండలేదు. కాని నారాయణదాసు గారు కేవలము అచ్చతెలుగులో చాలా రచనలు సాగించినారు. తెలుగు మాటలకు తెలుగులోనే అర్థములు వ్రాయుచు 'సీమపల్కుపహి' యను పేరుతో నొక నిఘంటువు కూర్చినారు. సీమపల్కుపహి! మన్నిమిన్కు, రామచంద్రశతకము, కాశీశతకము, లలితాసహస్రనామము మొదలగు అముద్రిత గ్రంథముల ప్రచురించుటకు కేంద్ర ప్రభుత్వమువారు మూడువేలరూపాయలు విరాళముగా నొసంగినారు. ఆద్రవ్యముతో, రామచంద్రశతకము కాశీశతకము ప్రచురణ చేయబడినవి. మన్నిమిన్కులో నొకభాగమగు 'కుదురు' ప్రచురించగలిగితిమి. సీమపల్కుపహిలో కొంతభాగము మాత్రము అచ్చవేయుట జరిగినది. మన్నిమిన్కులో మిగిలినభాగము అచ్చవేయుటకు సీమపల్కుపహి పూర్తిచేయుటకు, యితర అముద్రిత గ్రంథములు ప్రచురించుటకు పదిపన్నెండు వేలరూపాయలు కావలసియున్నది.

ప్రభుత్వమువారు, ధనవంతులు, విద్యావంతులు, ఉదారస్వభావులు భూరి విరాళముల నొసంగి మా యుద్యమము జయప్రదముగావించమని వినయపూర్వకముగా మనవిచేయుచున్నాను.

వసంతనికేతనము
పన్నీరుబీధి, విజయనగరం.
25-3-61.

వసంతరావు బ్రహ్మజీరావు,
కార్యదర్శి.
శ్రీ అదిభట్ల నారాయణదాసు అముద్రిత
గ్రంథ ప్రచురణ సంఘము.

వి ష య సూ చి క

	పుట
1. కుదురు	1
2. సర్వవిద్యాసారేదశమః సంపుటః	14
3. అథర్వసంహితనుంచి	32
4. తైత్తిరీయా రణ్యకము	73
5. ఋగ్వేదీయ తైత్తిరీయారణ్యకము	76
5. ఐతరేయ బ్రాహ్మణము	79
7. ఛాందోగ్యోపనిషత్తు	82
8. అథర్వసంహిత - మందులు	87
9. యజుర్వేదము - మందులు	90

ఆరుపాటల మేటి
శ్రీ మదజ్ఞాద ఆదిభట్ల నారాయణదాసుగారు

మన్కి-మిన్కు [ఆయుర్వేదము]

కు దు రు.

తొల్బల్కులు (వేదములు), తలంపులు (స్తోత్రములు), ప్రాతముచ్చటలు మొదలగు పదునెనిమిది చదువుల (అష్టాదశవిద్యల) నెల్లభాగుగానారసి యందీ మన్కి-మిన్కు-స్థాపించి చెప్పబడిన వేల్పునుడువులనే నాతెలిసిన కొలంది నేనీ నాటుతెలుగు మాటల నెల్లడించినాడను - ఒక్కొక్కవేల్పునుడి పెక్కుతెలుగుల దినుసులఁజెప్పుటనృట్టి మన్కి-మిన్కు-ననేపల్కేది నునుగూర్చి పేర్కొనునో పైనొడవిన పదునెనిమిది చదువుల నారితీజితేటనాటు తెనుగుమాటలగుట్టు మట్టె తీంగిన చదువరి మొనకాడొక్కండే యీ మన్కి-మిన్కు (ఆయుర్వేదము) స్థాపించి తేటతెల్లముగాఁ దనసీమ తెలుగుపలుకుల న్ర్వాయఁగలఁడు - వ్రాతలేని తొల్లింటి తఱియందున్దొలుపల్కుల స్థమతమ యయ్యవార్లు తమకెల్లనేయే తెవుల్లెట్లు కలిగి ముమ్మరించునో వానికేయేమందు లెట్టిచ్చి కుదర్చవలయునో పేర్వేరఁ జెప్పియగవర్చి చేసి చూపించుచుండువారు - కనుకఁ దొల్లింటి మందరులెంతయో పాటుపడి యెట్టియిడుమల కోర్చియైనఁ దమతోడిపాటివారికే మాఱునోరకయే మందులిచ్చి తెవుళ్లన్గదిర్చి వానిమీఁదమ మనుగడభీడేర్చుకొనఁగల్గిరి - నిక్కముగా నెల్లవారికెల్లపుడు మేలేచేయనైదు మంచి మందరులొరులవలనఁ బూరిపుడు కనైనఁగల్గరు లైపుచ్చుకొనక తమనుదుటి చెమటోడ్చితమకూడుగుడ్డలన్దామే నమ కూర్చుకొందురు - పైవారి యాండ్రన్దాని, డబ్బుగాని సుంతయునోరకే తగులు న్దాని, లేని మంచివానికొక్కనికే చదువులన్నియు స్థమంతఁదామువలచి వచ్చును - ఆమేటిమందరి స్థలంచుకొన్నన్దాలు నెటువంటిగడ్డు తెవులైన స్థబ్బునఁ గుదిరిపోవును - ఏసలకు వన్గొనక హాయిగా నూఁజేండ్లు జ్రుతుకును - తనతోడిపాటివారి కెల్లపుడున్నేలే కోరుచుండు మంచివాడన్ని తెవుళ్లన్గడిచి తాఁగోరి నన్నాళ్లు పేరు పెంపులతో హాయిగా నింగినేలలసలరును - తొలుఁబల్కులు (స్తోత్రములు), తలంపులు (స్తోత్రములు), ప్రాతముచ్చటలు (పురాణములు) చెప్పినచొప్పున మందరి (వైద్యుఁడు) తనతాతముత్తాతలనుండియున్దానుతెలిసికొన్న పడికట్లన్దప్పక, కూటికై మఱే నడువడినైకొనకే తెగులున్దగులకేకీడులంటక, తనలేమిచెప్పుకొనక, నాకదిది కావలయుననియొరులపంచల నృట్టి వ్రేటాడక, కొండెములాడక, పి సి నారి గాత్ర డాబులున్దొటక, యెవ్వరిఘోడవైన నృగపట్టక, వినువక, తన తల్లిదండ్రులవలెఁ దనపిల్లలమాడ్కిఁ దనయక్క చెల్లెండ్రన్నదమ్ముల తీరున నిరుదుపొరుడ్లు వారల నొర్రపొచ్చె మినుమంతయు న్లకమచ్చికో న్గొన్నచు, మిక్కిలి ఘోర్మన్రాభించి యిచ్చిన కొంచెమైన న్గొప్పగానెంచి తనివిన్దాటుకొనుచు, దనయెల్ల యిమ్ములన్ద

అయ్యెన రేఖవల్లేమరకతెగులు గొంటులకు మంచిచూటల నుజ్జగించి దీమ
సము న్నొల్పుచుఁ దనతోడిపాటి మందరులతోఁ దంజోముచు (అదోచించుచు),
తన చిన్నప్పటినుండియు నుసురుమిన్ను (ఆయుర్వేదము) చదువుకొనుచు
గొప్పమందరుల (వైద్యుల) న్వేంబడించి వారివలనఁ చెప్పఁజ్ఞదుర్చు వెఱపులన్నె
ర్చు కొనుచు వారిపంపులన్నట్టి యడఁకువతో నడుచుకొనుచు, వేల్పునుడువు
స్తనయూరిపల్కుగ్గాడ బాగుగాఁజదివి చెప్పఁగలిగి, యేఁబదపపడి యీడుగలిగి
యెన్నఁదై నన్నంజుడు (మాంసము) తినకుండువాఁడే మందివ్వదగును-మందిచో
నెల్ల మందరులేకన్నాకులు కనక నవ్వారల న్నక్కిన వారందఱు న్దమతమ యిలు
వేల్పులవలె నెంచికొల్పుచు వారిచెప్పుసేతలన్నిరుగుచుండ వలయును - కూటమి
పట్ల (నిషేకసమయమున) మగవానితలంపు (చిత్తవికల్పన) తీరెట్లుండునోయట్లు
చూలేర్పడును (గర్భసమత్పత్తియగును.) - ఉసులుమేర (ఆయువు), పని(కర్మ
ము), కలిమి (విత్తము), చదువు (విద్య), చావు (నిధనము) ఈయైదున్నడువులతో
నుండఁగా నేమైతాల్పునకు (దేహికి) ఓజగా (స్వభావముగా) నేర్పర్చఁబడును
(సృజింపఁబడును) -

తాఁజేసికొన్న పనియంటుచోప్పున మేనితాల్పు (జంతువు) పుట్టువు (జన్మ
ము) నొందును - పుట్టినవాఁడు గిట్టకతీరదు - నలువగ్రుడ్డున (బ్రహ్మాండమందు)
వీయేయోజలు (గుణములు) కలవో యొడలి యందవ్వియేకలవు - క్రిందులు
(పాతాళములు), కొండలు మొదలగు నింగినేలదినుసులు (లోకములు). అటు
వలె నేలంకలు (ద్వీపములు), కడళ్లు (సాగరములు), పొద్దు దొట్టి తొమ్మిది
మింటిమినుకులు (ఆదిత్యాది నవగ్రహములు), చూలునడుమ (పిండమధ్యము
నందు) నిరవుకొనియుండును - విత్తనము (శుక్రము) యెక్కువైనచో మగవాఁ
డు, నెత్తురు (శోణితము) మిక్కిలియయిననాఁడుది, నెత్తురువిత్తనములు (శుక్ర
శోణితములు) రెండుసాఁబాళ్లగునెడలనన్నగళ (షండుఁడు) పుట్టును - ఒక్క
నాటికానెత్తురు విత్తనములు చూలాలికడుపులో ముద్దకట్టును (కలిలమగును) -,
అయిదునాళ్లకు బుడగ (బుద్బుదము) అగును, పదునాల్గవనాటికి గాలి, కిత్తి,
తెమడలు కలిసి (మిశ్రధాతుసమన్వితమైన) చియ్య (మాంసము) అగును. ఇరు
పదినాళ్లకు గట్టినంజుడు (ఘనమగు మాంసము) అయితల్లికడుపులోనిమైతాల్పు
వరుసగా ముదురుచుండును -, ఇరువదైదునాళ్లకలవు (బలము), లావు(పుష్టి)తో
నుండును, ఒక్కనెలకాఁగానే నింగి, గాలి, దిగ్గి, తడి, నేలలయోజ (పంచభూత
తత్వము) న్దాల్పును - పుట్టినవారికెన్నటికి నాపుతప్పదు - పాడిగా (స్వధర్మము
చేత) జరుగుచున్నవానికిఁ జావునావించును - తొల్లియీల్లు మైతాల్పులకునురు
గాలితోలెమైమేని తొమ్మిదిగుమ్మములనుండి వెంట్రుకలనుండి దొడదొందులనుం
డియు వైకిపోవుచుండును - మిక్కిలి పాడెగట్లకు (పాపిష్టులకు) ముడినుండి

యునురుచెడలిపోవును - ఊపిరిపోయినపిమ్మట నొడలుపడిపోవును. పెనుగాల పలనఁబెరవింపఁజేసిన చెట్టువలెఁగూలిపోవును, పారి (మన్నులో,) సిస్లు (సిస్లులో), డిగ్గి (అగ్గి) డిగ్గిలో, గాలిగాలిలో, నింగి (ఆకాశము) నింగిలోనంత తన్నిండు కొన్నముక్కంటిలో నణఁగిపోవును (లయమగును) - మేనిలోఁగోర్కి (కామము) కినుక, కన్ను. వీను (చెవి), మేని యైదుదినుసులు (పంచేంద్రియములు) దొంగలుగా నిరవుకొనుచున్నవి, అక్కఱ (కామము), అలుక (క్రోధము), పొగరు (అహంకారము), ఇవి నడిపించు మొనకాఁడుడెందము (మనస్సు), మేల్కొడుల (పుణ్యపాపముల)తోఁగూడిన తఱి (కాలము) చంపెడునది. నింగినేలల (జగము) పాడి (స్వరూపము - స్వభావము) తనపని (స్వకర్మము) చేతఁబన్నఁబడును - తమ మేల్కొడులున్నట్టి యెల్లరున్నాటిమాటి కొందుమేనులఁ (దేహంతరముల) చాల్చుచుందురు - అయిదు మైదినుసుల (పంచేంద్రియముల)తోఁగూడి యెల్లములుపుల (విషయముల)తోఁగూడఁ గ్రొత్తయొడలి నిల్లుతగులఁబడిన వాఁడింకొక్క యింటిలోవలె నింటియాతఁడై యిరవుకొనును - ఒడలియందునెత్తురు మొదలగు నేడుదినుసులన్నాడి మైతాల్పుపుట్టును - తలిదండ్రులమైదినుసుల న్బట్టి పుట్టినవారి మైయేడుదినుసులు (ధాతువు) లుండును - తలిదండ్రుల మైదినుసులు (ధాతువులు) కలిగిన యీ మేనాఱుకిసరుల (షట్కౌశముల) న్లలిగియుండును - మేనితాల్పులకెల్లగాలులు (వాతములు) కలుగుచుండును - ఉచ్చ, పీయి యీ రెంటిచేరిక న్దక్కిన తెవుల్లోదవుచుండును - ఎముక, విత్తనము (శుక్రము), సన్నపునరము మేనితోడనే తగులఁబడును - మైతాల్పుల కందఱికిట్లు చేటుమూడును - రెండు నెలలకంట (త్వక్కు), నెత్తి క్రొవ్వు (మెదడు) పొడమును - ఎముకలయందలి నేయి (మజ్జి), ఎముకలు మూఁడునెలలకుఁ గలుగును - తలవెండ్రుకలు, ప్రేళ్లు నాల్గవనెలకుఁబుట్టును - అయిదవనెలకు వీనులు (చెవులు), ముక్కు, బోరతోచును - గొంతుకన్నము, కడుపాఱవనెలకేర్పడును - ముడ్డిమొదలేడవనెలకొదవును - మేను, మేనిపంతులు (అంగప్రత్యంగములు) ఎన్నిది నెలలకుఁజూలునిండారును ఎన్నిది నెలల పిమ్మటఁ దల్లికడుపులో నునులుమాటిమాటికిన్గవలాడుచుండును - తొమ్మిదవ నెలకుఁగందు (శిశువు) ముదిరి గట్టిపడును - పిమ్మటన్గడుపులోనున్న మైతాల్పునకు (దేహికి) గడుపులోని తనయున్కిగడుపు దాఁటుచుండు తఱిన్మగవాఁడా యాఁడుదా కొజ్జయాతానేది కాగలనను తలంపుకలుగును - ఆయుసులు తాల్పు తనకు మూఁడలవులు (శక్తిత్రయము). వెడదకన్గవ, యాఱుకిసరలు (షట్కౌశికము యైదుమైదినుసులు (పంచేంద్రియములు), పదినరములు (నాడులు), పదియుసులు (ప్రాణములు), పదియోజలు (గుణములు) కలిగియుండు తెలిసికొనఁగలిగినయెడల నామెయి తాల్పుకలతెఱఁగెఱిగినవాఁడే మందరి, కూడికతెలిసిన వాఁడు (యోగవిత్తు) ఎముకలయందలి నెయ్యి (మజ్జి), ఎముక, విత్తనము (శుక్రము - బీజము), వెండ్రుక, నెత్తురు, చేప (బలము) యీ యాఱుపొరలు కల

చూలు (పిండము) అయిదు నింగి, గాలి, నిప్పు, తడి నేలలన్నలిసిమిడుకుతాల్పు
 (జంతువు) మేనగును - తొమ్మిదవ నెలనాని, పదవ నెలగాని నిండిన పిమ్మట
 నినింగి మొదలయిన యైదుదినుసులకూడికతో మైతాల్పు వెలువరించు గాలుల
 (సృతివాతముల) చేతలాగఁబడి నొప్పివలన నెల్లపట్లాడి నెలనరము (సుషుమ్నా
 నాడి) వలనఁబొదలి (పుష్టుడై) తల్లికడుపులో నిరపుకొని పైకివెడలుటకై తత్తఱి
 ల్లుచుండును - నేల, తడి, ఇగిరిక (హవిస్సు), కుడుపరి (భోక్త), గాలి, నింగి
 (ఆకాశము) వీనిచేనదుమఁబడి నన్ననరముల ముడులన్గట్టఁబడును - ఈ పిల్లన
 రములేడు పెద్దనరములలోని వేళ్ళు, అంట (త్వక్కు), నెమ్ము, నరములు,
 వెండుకలు. చియ్య (మాంసము) లందైదవది - ఈయైదు నేలపాడులు (గుణ
 ములు) - తడి (జలము)యొక్కయై దోజలు చొంగ, యుచ్చ, విత్తనము, నెమ్ము
 లలోని నెయ్యి, నెత్తురైదవదని మిక్కిలి పూనికనెఱుంగునది - ఆకలి, డప్పి,
 కూర్కు, బడలిక, యొప్పు (కాంతి), యైవార (అగ్ని) యొక్క యైదోజలు -
 కూరిమి (రాగము), పగ (ద్వేషము), సిగ్గు, వెఱపు, సొలపు (మోహము)
 గాలివలనఁబొదమినయైదోజలు (గుణములు) - ముడుగుట (ఆకుంచనము),
 పరుగిడుట, దాటుట, చాచుట (ప్రసారణము), అడ్డంకి (నిరోధము) యీ యై
 దు గాపాడులు (గుణములు) - మోత (ఘోష), తలపు (చింత), లోతు
 (గాంభీర్యము), వినికిడి (శ్రవణము), నిక్కుమందుచేరుట (సత్యసంక్రమము)
 ఈ యేనునింగియోజలు - వీను (చెవి), అంట (త్వక్కు), కన్నులు, నాల్క,
 ముక్కు యీయైదు నెఱిదినుసులు (బుద్ధింద్రియములు) - కై, కాలు కుట్టె, మాట,
 బుయ్యకామలు (గుహ్యము) యీయైదు పనిదినుసులు (కర్మేంద్రియములు) -
 (ఇడ - ఎడమముక్కు చరమ, పింగళ కుడిముక్కు చరమ, సుషుమ్న రెంటి
 నడినరము, గాంధారి - నుడిపుట్టించునరము, గజజిహ్వా, పూష, యశ, అలం
 బుశకుహువు, (శంఖిని) అనుపేర్లుగల యీ పదినరములెల్ల నరములలో మేటులై
 మైపిడుచనడుమ (పిండమధ్యమున) నుండును - ఎగయూపిరి (ప్రాణము), దిగి
 యూపిరి (అపానము), మేనినెల్లనొక్కలాగుండుగాలి (సమానము), డోపెగయు
 గాలి (ఉదానము), ఒడలంతటనలముకొనుగాలి (వ్యానము), డోకించుగాలి
 (నాగము), తెలివినిచ్చుగాలి (హర్మము), తుమ్మించుగాలి (కృకరము) ఆవులిం
 పించుగాలి (దేవదత్తము), పీనిగలోఁగూడ నుండుగాలి (ధనంజయము) ఒడలి
 యందీపదిగాలులలముకొని యుండును - మేనితాల్పులందఱికలవు పన్ను చొడ
 లియ తుకులకంతటికిన్నిండి నడుపుగాలి (ప్రాణము), తినినవెంటనే తిండి
 గాలిచేతరెండు తెఱఁగులు కావింపుచుఁ గుట్టెయలోఁగూడ గానుదడిగాను వేటుచే
 యును - పైగాఁగిత్తివలఁదడి (జలము) నల్పి యానీళ్ళుయందుంచి క్రిందునుండి
 యానిప్పున్దా మెల్లమెల్లగా నాయునురుగాలి (ప్రాణవాయువు) యూఁదుచునగు
 లును - ఆ గాలివలన నాకడుపులోనికితిరగిలిపన (రసము)గాను వేటుపర్చును -

క్రొవ్వు, విత్తనము (శుక్లము), నెత్తురు, ఎముకలలోని నెయ్యి (మజ్జ), ఉచ్చ, పీయి, గులిమి (పింజూషము), గోళ్ళు, తెమడ కన్నీళ్ళు, కంటిపుసి, చెమ్మట, ఈ పన్నెండు ముఱుకుల (మలముల) నొడలినుండి వైకిఁబోఁగొట్టును - వీను, కన్ను, ముక్కు, నాల్క, పల్లు, బొడ్డు, మేను, కుత్తు, గోళ్ళు, ముఱుకులకండలు (ఆశ్రయములు) - పీయి, యుచ్చ హద్దులేకుండును - ఈయొడలు విత్తు (శుక్లము), నెత్తురుల యొండొంటిచూడికవలన నాఱుకీసరలు కలదని (షాట్కొశికమని) చెప్పఁబడును - వెండుకలు మూఁడున్నఱ కొట్టులు (కొట్టు) - ముప్పదిరెడ్లు, వెండుకలేడువందలవేలు (సప్తలక్షలు). ఇరువదిగోళ్ళు, ఒడలిలోని చియ్య (మాంసము) వేయిపలములు (పలములు), నెత్తురు నూఱుపలములు. పదిపలములు క్రొవ్వు (మేదస్సు), అంట(త్వక్కు) క్రొవ్వంతే, ఎముకలలోని నెయ్యి పన్నెండు పలములు, నరముల నెత్తురు (మహారక్తము) మూఁడుపలములు, తెలుపు (శుక్రము) రెండుచేరలు, ఎఱ్ఱ (శోణితము) అడ్డెడు, తెమడయాఱడ్డలు, పీయి యుచ్చలాఱేసి యడ్డలు - మేనితాల్పునకు బులుపు (సుఖము), కస్తీ (దుఃఖము), వెఱుపు (భయము), మేలు (క్షేమము), తాజేసికొన్నపని (స్వకర్మము) నృట్టివచ్చును - తల్లకిందుగా మొదటమూతి పిదపకాళ్ళు వచ్చునట్లు కడుపునుండిగాలికందున్నాగుచుండును - మోఁకాళ్ళవైపులన్నేలవనుంచుకొని కడుపులోఁ బాపపెరుగుచుండును - రెండు బొటమనవ్రేళ్ళు రెండు ముడుకులమీదఁ న్ముడుములక్రింద స్థిక్కిన కైగపవ్రేళ్ళను మోఁగాళ్ళనడుమన్నవన్ముక్కునుంచుకొని యీతీరుగా నాఁడు దాని కడుపులో నిరవుకొని మైతాల్పు (జంతువు) వరుసగా (క్రమక్రమముగా) నెదుగుచుండును. ఎముకలవలన గట్టిపడును, తిండితాగుడులచేత బ్రతుకుచుండును తల్లి బొడ్డుచేరిక మాఱాకునరము (ఆప్యాయిని) చేతన్ముఱుబడియుండు తల్లిప్రేగు కన్నమందిరికికొని మెల్లమెల్లఁగాఁగ్రిందికి జాణిపడును - తల్లితిని తాగినకూడు నీళ్ళనృట్టియాపెకడుపులో మేనుపెంచుకొనుచు అన్నివైపులన్నలఁగుడువడుచుఁ బెరుగుచుండును - తానదివరకుఁగొన్నపెక్కు పుట్టువల న్నన్నమేల్కొన్నుల, స్ఫూర్చితలపోసికొనుచు బ్రతుకుపై రోతపడుచుండును - కడుపునుండి వెలువడినతోడనే నామునుపటి పుట్టువులందువలె తప్పుపనులఁజేయక తిరిగి పుట్టి చావని తెన్నున నడిపించి మంచిపనులే కావింపఁ దలకొనెదను - ఈ తీరునఁదల్లి కడుపులోనున్న మైతాల్పు తొల్లింటిలెక్కకు మిక్కిలియైన పుట్టువులందెల్ల తెఱఁగులఁదాఁబడినపొట్టు తలంచుకొనుచుఁదఱి (కాలము) గడచుచున్న కొలఁదిన్మాతిక్రిందుగాఁదిరుగఁబడి తొమ్మిదిగాని పదిగాని నెలలునిండిన పిమ్మట న్పురిటి గాలిచేఁబిసుకఁబడుచుఁవైకిఁద్రోయఁబడుచు, నొగులు చేవనరుచు, పుట్టినతోడనే పైఁపరానిసొమ్మగొని నేలనృడినవెంటనే వైగాలితాకు నూపిరాడఁ దెలివిగోని హాయిగానుండును - అంతటనాయునును తాల్పున్నెరుమాళ్ళ గారడము (మాయ) తనుగ్రమ్మఁగానద్దానికిలోనై తనతెలివి న్గోలుపోవును - ఎఱుకఁదొఱఁగి

మూడేండ్లలోపునఁజంటపాపయ్యెన్నిదేండ్ల యీడువఱకుఁ జియితయ్యె, కోడెయ్యె,
 ముసలియ్యె, చచ్చుచున్దిరిగి పుట్టుచుండును - ఇట్లు పుట్టుకనుడిన్పడి తిరుగుచుఁ
 దనఁజుంచినవలన వేల్పుఁజెంకి (స్వర్గము) న్మలయుచుఁదనఁచెడుగు సేతలన్న
 ట్టి చిస్త (నరకమున) న్నొగులుచుండును - వేల్పుఁజెంచి చిస్తలనుడుచు తరుణ
 ముమీరిన వెంటనే కొలఁది తఱినేలపై పుట్టిమెలఁగుచుండును - తెగులు తగుల
 కుంటకై (ఆరోగ్యముకొఱకు)ఁబగటిఱేని(సూర్యుని) న్నొలువ వలయును - హాయికై
 (భోగముకొఱకు), జాబిలి (చంద్రుని) న్నొలుచునది - అలపు (బలము) గాల్గిన్
 ల్వవలయును - చియ్యరేని మోకాళ్ళవఱకు తెగులుగొంటు (రోగి) యగును -
 పొడవువట్టలవఱకుకొద్దియునురు (అల్పాయుర్దాయము) కలవఱకును - నుదుట
 మూఁడుగీతలున్నవఱకు పిల్లలన్గని హాయిగా నలువదేండ్లు బ్రతుకును - రెండు
 గీతలున్నవఱకు నలువదేండ్లుమనును - పగడగీర (ఒక్కరేఖ) కలవఱకురువ
 దేండ్లు బ్రతుకును - ఆయొక్కగీతేవీనులవరకున్నవఱకు సూరేండ్లు బ్రతుకును
 రెండుగీరలవలన డెబ్బదేండ్లు, మూఁడుగీటులవలన నలువదేండ్లు బ్రతుకును -
 తోఁచితోఁపకుండుగీటులున్న వఱకురువదేండ్లుమనును - గీతలులేనివఱకు నలు
 వదేండ్లు బ్రతుకును - తునుకయిన గీటులున్నవానికి చచ్చాటుచావు (కాకిచావు-
 అపమృత్యువు - ఆకస్మికమరణము) కలుగును - నుడివోనలుగు (ముమ్మినవాలుఁ
 త్రిశూలము) గాని, మొహదా (అడ్డకత్తి - పట్టిశము) గాని నుదుటన్గన్పట్టువా-
 డొడమిపిల్లలు నల్లివందేండ్లు బ్రతుకును - చూపుడువేలి నడిమివేళ్ళ మొదళ్ళ
 నడుచునెవ్వని కుసురుగీత (ఆయూరేఖ) కొనముట్టునోవఱకు నూతేండ్లు బ్రతు
 కును - బొటమనవేలిపాదునుండి నడిమివేలిమొదలుముట్టిన దుసురుగీత -
 చిటికెనవ్రేలు పాదునుండి యెగబ్రాకునదు నులుగీత, నడిమివేలి చూపుడు
 వేళ్ళకుఁదునిసికాని తునియకగాని బోవునెడల నూతేండ్ల యుసురుతప్పదు -
 చిటికెనవేలి మొదలునుండి నడిమివేలినొరయు నుసురుగీత యలువదేండ్లు
 మననిచ్చును - కులుచకామకలవఱకు డబ్బుకలవఱకై పిల్లలన్గనును - పెద్దకామ
 కలవానికి డబ్బుగాని పిల్లలుగాని కలుగరు. వ్రేలాడు వట్టలుగలవఱకు నూతేండ్లు
 బ్రతుకును - ఇంచుకసేపేకూడికసల్పువాడు నూతేండ్లు (పెక్కిండ్లు)బ్రతుకును
 చియ్య (మాంసము) లేనిమోకాళ్ళకలవఱకు తెగులుగొంటుగును - పసిడిమేని
 యొప్పుకెందమ్మి కయిగవగలయాఁడుది కొత్తడి (పతివ్రత) యగును - మలఁక
 (వంక) కొప్పు, గుండ్రని కన్నులున్నయాఁడుదానిమగఁడుపిల్కుమారున దెల్ల
 కస్తులన్గుడుచును - ఎవతెకెళ్ళవుల (పార్శ్వముల)ఁజూచుల (పొలిండ్ల) న్గలులు
 (రోమము) లుండునో పెదవులు పొడవుగానుండునో యది దబ్బునన్దన యింటా
 తని మడియింపించును - ఎవ్వతెకాళ్ళ చిటికెన వేలివైవేలు (అనామక) బొనట
 వ్రేలు నేలన్తోయకుండునో యదిమగనిన్దంపించి తిరుగుఁబోతగును - ఎవతె నడు
 చునంత నేలవడఁక జొచ్చునోయది తనయింటి యాతనిఁజంపించి రంకులాడి

యగును - చొట్టవెండుకలవాడు లాఠిసీమ (ప్రవాసమున) పడును - చాలా సేపుకలయిక (మైథునము) నల్పు వానికుగము (ఆయువు) తక్కువగును - కడుపుపైనొక్క మడతకలవాడు నూతేండ్లు బ్రతుకును - మడత (వలి) లో బొడ్డున్నవానికి గడుపునొప్పియుండు నామడత యెడమవైపునకుఁ దిరిగియున్న యెడల నానొప్పి కుదుర్చుటకువీలగును - వ్రేళ్ళగనుపులు (పర్వములు) పొడవుగా నున్నవాని కుసురు (ఆయువు) పొడవుగానుండును -, వాడు నొగసరి యగును - చిటికెనవ్రేలిమొదటినుండి గీత (రేఖ) జుట్టవ్రేలిదనుక నున్నయెడల నూతేండ్లు బ్రతుకునది - కొనతునుకలైనయెడల వానికి జెట్టునుండి వెఱపు కల్గును - వెండుకలునిండిన వీనులవాని కుసురుకులుచయగును - చప్పిముక్కువాడు దబ్బునఁజచ్చును - మిడిగ్రుడ్లవాని కుసురు తక్కువ - నుదుట మూడు గీతలున్నవాడు నూతేండ్లుబ్రతుకును - ఎండుముక్కువాడు పెక్కేండ్లు బ్రతుకును - నుదుట నాల్గుగీతలున్నవాడు దొరయైతొంబదేండ్లు బ్రతుకును - నుదుటగీతలులేనివాని యుగము (ఆయువు) తొంబదేండ్లు - తలవెండుకల నొరయుచు నొసటి గీతలున్నవాని కెనుబదేండ్లు నురుండును - నుదుట నైదుగాని, యేడుగాని, యాఱుగాని, పెక్కులుగాని నొసలు గీతలున్న వాడేబదేండ్లు బ్రతుకును - నుదుటఁబెక్కు సొట్టగీతలున్నవాడు నలువదేండ్లుమనును - కనుబొమ్మలనొరయుగీతలవాడు ముప్పదేండ్లు బ్రతుకును - నుదిటి కెడమవైపు సొట్టయో గీతలున్నవాడిరువదేండ్లకు మించి మన్నఁడు - చిన్న చిన్న గీతల నుదిటివానికుసురు మిక్కిలి తక్కువు - చప్పినరములవాడు తనతండ్రి నోబ్బకార్చును - వ్రేలాడు నుదురు కలయాడుది మఱఁదిన్మడియించును - వ్రేలాడు కడుపుకలది మామన్జంపును -

కదలాడు పిలుదములు కలయాడుదిమగనిన్జంపును, మిట్టపండ్ల యాడు దింటియాతని న్నొలయించును, ఒడలినడుమన్నలు తీరుల నరములు (నాడులు) పెక్కులుండును, బొడ్డుక్రింద నరముల న్మొలకెత్తించు దుంపయుండును, డెబ్బదిరెండువేలనరములు బొడ్డునడుమ పాదుకొనియుండును, చుట్టుకొనియున్న యా నరములెల్ల నుసురునోగొట్టఁగలవవ్వానిలోనెల్ల కుడియెడమ నడుములందుండు నవి నేటులు (శ్రేష్ఠములు), ఎడమదిజాబిలి, కుడిది పగటివేల్పు, నడిది డిగ్గి (అగ్గి) తఱి పొడన్బంటన్బండించును (కాలరూపిణియై ఫలించును) ఎడమది బ్రతికువెరవై మేనితాల్పునెల్లన్దనియించును, (అమృతమైకాపాడును), కుడిదిడిగ్గి పలె నేలనెల్లనెండించి బుగ్గియొనర్చును, ఈమూడింటిలోనే రెండైనఁగలిసి యాడు చున్నపుడన్నిపనుల న్నెఱచుబొలియిక (మృత్యువు) కలుగును, చిలుమునోబ్బఁ గొట్టుటకై (విషాపహరణముకై) నోరుముక్కలనెఱఁగు నూపిరినడ్డు మూడునరములలో మొదటిది (ఇడానాడి) పనికివచ్చును, పగతురనిల్వడలించుటకు న్బంపు

టకుస్తుదినరము (పింగళానాడి) న్వాడవలయును, మాఁగుడుసుప్పాణికల పూసల (మణుల-ముతేముల) న్దాల్చువారెల్లకస్తులకులోనై చచ్చెదరు. నిక్కపుకిరీటిపచ్చ (గరుడపచ్చ) తాఁకుడువలనఁ జిలువకాటుచిలుము పోవును. (హరించిపోవును) తక్కిన మఱియేవెరవులనైనకుదరిని పాముకాటు చిలుముగాని చిలుమువలనఁ బుట్టినతెవుళ్లేవియైనన్గాని కిరీటిపచ్చ (గరుడ) పచ్చన్దొల్చిన వానిన్నిడిచిపోవును.

[ఇప్పటితఱియందు (కలికాలములో) గలగల్పు (సాంకర్యము) లేక దినుసులుగాని మైతాల్పులుగాని కలుగని కతమునఁబూమలు (రత్నములు) కూడ కలగల్పులేక నిక్కమైనవిదొరకవు. కనుకమందు దినుసులుగాని మఁదరులుగాని తెవుళ్ళనుదుర్చజాలకుంటచే నెల్లయిడుములన్వడి మైతాల్పులుబోమున (బలత్కారముగా)ఁ బెన్దడవు బ్రతుకఁజాలకున్నారు, ఇప్పుడిక్కలికాలమునందు పెరుమాళ్ళనొల్పుటకన్న నెల్లతెవుళ్ళన్మాన్చి యెప్పటికి న్దాయగా బ్రతికించు వెరవింకేది యున్నేదు.]

మిక్కిలి యెఱుగానున్న పూసయేదో యదేతమ్మికెపు (పద్మరాగము) దాని న్దాల్చునాఁడుదికొడుకులన్లనును. పచ్చపూసలు(కిర్రేతనములు) బంగారుతీగెతో గుచ్చి కిత్తి(అగ్ని)లో నుంచినయెడల మెఱపు హెచ్చునవి తెవుళ్ళనోగొట్టును, జగడమున్మాన్పును, ఉసురు (అయువు) న్బొడిగించును, పడుగు (వంశము) న్వెలయించును ఇమ్ము (సుఖము) నిచ్చును. ముంచుకొండకు (హిమవత్పర్వతమునకు) డాకడ (ఉత్తరదిక్కు) నిక్కునొక్కరకపు తెల్లరాపూసలు (భీష్మరత్నముల) పేరుమెడన్వేసికొన్నవాని కనయము కల్మయలరున్దేరువ నున్నప్పటికి దానిన్జూచి యెలుగొడ్లు,వఱడులు, వీనుగులగొంగనూఁడు (శరభము) మొదలగు చంపెడు నాల్గకాళ్ళ కారుమేని తాల్పులు (హింసకము) పాటిపోవును, చిలువ, ఉడుము, తేలు మొదలగువాని చిలుముతగ్గిపోవును. నీళ్ళు (సలిలము), నిప్పు, పగలు (వైరి), దొంగలనుండి యెక్కువు జడుపుపోవును. ముకిలలేక మెఱుగై, నునుపై, చెన్నుమీఱు గసిరా - సిరాజి (పగడము) డబ్బు తినుబడి దినును (ధనధాన్యముల) సమకూర్చును, చిలుము తెవులువెఱపులనోగొట్టును. పగటివేల్పులన్బండెందుగుర (ద్వాదశాదిత్యుల) న్దొల్చిన నెల్లతెగుళ్ళునోవును. చిలువతోడ్లన్దొల్చి పాముకాటు చిలుముతగ్గిపోవును. కలపతాల్పు (బలభద్రుడు) న్దొల్చిన వలపునెమ్మదులలరును. నిట్టపుట్టువు (నారసింహుని) న్ముట్టుకొని మ్రొక్కినఁ బోరిలో గెల్పందును. తెగులుగొంట్లయొద్దన్దూర్చుండరాదు.

తన యొడలిన్బొడమిషప్పటికి న్దెగులు తనకింపుకాదు, కారునందు (అడవిలో) గలిగినప్పటికిన్మందు మేలే. అఱిగిపోయిన తిండి తెవుళ్ళకుఁ జావుదెబ్బ

ఉనురుమిన్కు (ఆయుర్వేదము) తెల్లపుడకయుచున్నవాడు, అందరికినొంచి వాడు (ఇష్టుడు - ప్రేయదశర్నుడు) గొప్ప ఉగము (ఆయువు), దొడ్డనడక (శీలము) కలవాడేమందరి (వైద్యుడు) గా సుంకదగును.

తొల్లిటి పుట్టువందుదాఁ జేసికొన్న చెడుపనులన్నట్టి కల్గినమేని యుల్లముల తెపుళ్లు గట్టివింట నెగిసిన ముల్కులవలెదగులక మానవు. ముసిలియాడు వారల పొందు, కొత్తకోపు (నూతనమద్యము), ఎండిపోయినచియ్య (మాంసము) ముగ్గడ్డలు (త్రిమూలకము) నీరుల్లి, వెల్లుల్లి, మొల్లంగి మాపుపెరుగు, పగలు పడక, చదువరి (విద్వాంసుడు) ఈ యాఱున్నిడిచి పెట్టవలయును. అర్జకువ (అజీర్ణము) పట్ల తిండిచిలుము (విషము) అగును. మందరి (వైద్యుడు) లేని యూరన్నెలకొనరాదు. ఏఱులేని యూరిలోనిరవుకొనఁగూడదు. మిక్కిలి నీళ్లు తాగుచుంట, గట్టి పంటకముతినుట, నెత్తురు మొదలగు మేనియేడు దినుసు (సప్తధాతువులు) తఱిగిపోవుట, పీయి, యుచ్చ, తుమ్ము, మొద్దలగువాని పడినాపుకొనుట (వేగవిధారణము), పగలు పడుకొనుట, రేయి మేల్కొనుట యీ యాఱిటి చేత నెవరికైన (నరులకు) దెగుళ్లుదగులును. లేయెండ, యెక్తుపు కూటమి (అతిమైధునము), ఒలికిపొగ (శ్మశానధూమము) కయి కాచుకొనుట (కరతాపనము), ముట్టు దానిమూతి చూచుట, యెంత గొప్పయుగము (దీర్ఘ యుద్ధాయము) నైనదగ్గించును. ఎండిపోయిన నంజుడు (శుష్కమాంసము) ముసిలియాడువారి పొందు, లేఱగటిఱేడు (బాలార్కుడు), లేగటి పెరుగు (తపణమగుదధి). తెల్లవారినపట్ల గూడిక, (ప్రళాతము) కూర్కును, వెంటనే యీ యాఱు నుసుఱునోగొట్టును. అప్పుడే కాచిననెయ్యి, అంగూరు (ద్రాక్ష) పడుచుది (బాలస్త్రీ), పాలబువ్వ (క్షీరభోజనము) వేడినీళ్లు, చెట్టునీడ, వెంటనే చేవ చేయును. నూతినీళ్లు, మట్టినీడ, గుచ్చెత గుబ్బలు, చలితఱిన్వెచ్చగా వేస పిన్నలఁగానుండును. పడుచుదాని పొందు, తలగడుగు (అభ్యంగము), మంచి తెండి, ఈమూఁడున్వెంటనే యోపిక (బలము) నిచ్చును. దవ్వుతోవసడుచుట, కూటమి (మైధునము) వేకి - కాక (జ్వరము), ఈ మూఁడు వెంటనే లాపు (బలము) తగ్గించును. లేయెండ, పీనుగుపొగ, ముసిలిదానితోగవగూడుట, లేగటి పెరుగు, చీపురుదుమ్మునుసురుకోరు వాడుకొలువఁగూడదు. ఏనుగు, గుఱ్ఱము, తేరు (రథము), వడ్లు ఆవులతుమురు (ధూళి) మేలు. గాలిగాడు (గాడిద), లొటిపిట, మేక, గొఱ్ఱ, కాళ్లదుమ్ము (రజము), కిడు. లేయీఁడున నోర్మికలవాడే, యోర్పరియని చెప్పదగును గాని నెత్తురు మొద్దలగు మేని యేడు దినుసులు. తగ్గిపోయిన పిమ్మట నెఱనికిఁద్రాల్మి కుదురకుండును. కఱద (చునసు చిత్తము-మద్ది) స్పట్టియు నెత్తురు మొద్దలగుమైదిసునుల (ధాతువుల) స్పట్టియు నొడలితీరుండును. కఱద (చిత్తము) చెడినయెడల నెత్తురు మొదలగు

మేని దినుసు లేడు నైడిపోవును. కాడిట్టి కఱద (చిత్తము) నెల్లపుడున్నాపాడు కొన
 పలయును. కఱద (చిత్తము) నిమ్మది (స్వస్థము) గా నున్నప్పుడు నెత్తురు
 మొదలగు మేనిదినుసులు (భావపులు) కొన సాగుచుండును. నెల్లపుడు (దిమ్మ
 పుడుమైతాల్పులకు ముదిమి (జర) కొండలకు నీళ్ళుముప్పు. చెలవలకుగలయిక
 రేమి ముసలితనము. వలువలకెండకారు (జర). కల్మికతము, పరువున్నవాని
 కుసురెలాపోయిన వాని తెగులు తగులకుంటవంత (దుఃఖము) మొదలంట బెరికి
 వైచును. పుట్టుకతోదనె యుసురు (ఆయువు జీవితకాలము) యేర్పాటు కావింప
 చావు (నిధనము) లేర్పడియుండును. ఉసురు నిల్కడరేనిది (అస్థిరము) కోద
 యాడు (యౌవనము) నిల్కడరేనిది (అస్థిరము). నూతేండ్ల యుసురు మిక్కిలి
 పోలెము. దానిలో రేయిసాఁబాలుచెల్లిపోవును, తక్కినవంతు తెగులు (వ్యాధి)
 ఏడ్పు (భోకము). ముదిమి (జర), అలసటలతోదుదముట్టునది హడ పట్టదే
 (నిష్ఫలమే). ఎవ్వరికైననుగము (ఆయువు) నూతేండ్లమేర (పరిమితి). అందు
 లో సాఁబాలుమాపు (రాత్రి) పోవును; దానిసాఁబాలులోనించుక యెక్కువువంతు
 చిన్నతనమైపోవును. కొంత చుట్టలయెఱుక యేడ్పు, చావులతోడను, దొర
 కొలువు చేతనోపును; మిగిలినది నీళ్లపిల్లయలవలె గదలాడునది. పొగరు
 పోతులకదటేలా (గర్వమేలా). రేబవళ్లయడ (రూపమున) న్ముదిమినేలన్నిరుగ
 వలయును. పోతు, గుఱ్ఱము గలాడు యముడు (మృత్యువు) ఉసురుతాల్పుల
 (భూతముల - పౌణుల) న్నాలిన్నామువలె మ్రింగివేయుచుండును. తెగులు
 మిగులుండిన యెడల మాఖీమాఖీకెదుగు చుండున్నావున దెపులుంచగూడదు.
 బ్రతుకునకుఁజావేతుద (మరణాంతంహి జీవితమ్). తెగులు పోయినవాడు
 హాయిగా బండుకొనును. ఒడలేతిండినైలుపును. ఆకలి వీజిన వానికిఁ దిండి
 పము (వ్యర్థము). మూతిమాలుపు (ముఖభంగము), డగ్గుత్తిక - దిగులు గొంతు
 (దీనస్వరము) మేనిచెమ్మట, మిక్కిలి వెఱపు చావు గుఱుచులు. మంచువేడి
 నోగొట్టును. కట్టడన్నస్తిల్లినవాడు (ఉపవాసము చేసినవాడు) తళియ (భోజ
 నము చేయుటకుఁబ్లెరము), మినుము, చిఱుసనగలు, పొడనగలు, అళ్ళు,
 కూర, తేనె, వైవారియింటితొడి (ఎరాన్నము) మానవలయును. పోసనము కడిలి
 చిలుకుతఱి (క్షీరసముద్ర) మధనకాలమునందు) పెరుమాళ్లు (ధన్వంతరి) యను
 పేరుగల మందరియై (వైద్యుడై) చావురానివ్వకెప్పటికే తెగుల్ గలనివ్వకెప్పటికి
 న్నృతుకనిచ్చుమందు (అమృతము) నిండిన జారీ పట్టుకొనిలేచి యెనిమిది వంతు
 లుగా నున్న మందులతోలు చదువు (ఆయుర్వేదము) శుశ్రూషను వానికి (విశ్వా
 మిత్రుని కొడుకు) జేప్పి చెలువ నిలుపు (స్త్రీరూపు) తాల్చి యాబ్రతుకు మందు
 పాకము (అమృతము) న్వేల్పుల న్నావించెను, ఆడుచి నెలతప్పకుంట, పుట్టిన
 బిడ్డ దబ్బునఁ జచ్చుచుంట, సోకు (ప్రేతము) వలనఁ గలుగు వీడఱ (పీడ)
 అబ్బాటుగా (అకస్మాత్తుగా) జీవన వృత్తికాటంకము కలుగుట, అందఱిలోనగు

చారు (అప్రతిష్ఠ) వచ్చుట, డబ్బాటు - అవచాటము (ఆకస్మాత్తుగా) నున్న యిల్లు దబ్బునఁగాలిపోవుట, తనయింట్లో జగడము, నేరముత్తగాఁదనపై మోపఁ బడుట, దొరయఱుతెపులు (రాజయక్ష) చెలరేగుట, తనంతఁదాఁదనడబ్బు న్నోవలోఁబోఁగొట్టుకొని యెంత వెదకినన్నిదిగి యది చిక్కకపోవుట, దెత్తితనము (ప్రేతత్వము) నోఁగొట్టియునురు (జీవుని) నెన్దొనోవ (మోక్షము) నొందిం పఁదగు వెరవులు.

ఎనుబది నాల్గువేవేల లెక్కమేర (చతరసితి లక్షలు) నెన్నఁబడిన మేని తాల్పుల (జంతువుల) లోని నాల్గు తెగలు గుఱియు కానుపులు (అంశజములు), చెమటపుట్టుపులు (స్వేదజములు), నేలనెల్లగించి మొలుచుచెట్లు మొదలయినవి (ఉద్భిజ్జములు) మావివలనఁ చొడము నునురులు (జరాయుజములు). గుఱియు పుట్టువులిరువదొక్క వేయి వేలు (ఏకవింశతిలక్షలు) నొక్కొక్క తెగ లెక్క తేలును. మేని తాల్పులకెల్ల మందితనము (మానుషత్వము) మిక్కిలి తెన్న (దులభము) అంట (త్వక్కు), కన్నులు, వీన్ను (చెవులు), నొక్క; ముక్కు, పలుకు, కయి (చేయి), కాలు, కుట్టియ (పాయువు), బుయ్యకామలు శిశ్న భగములు - ఉపస్థము) ఈపదిమేని దిసుసుల కుదిరిక గొప్పయాదట-పొడి-మేళ్ళ (మహాపుణ్యముల) వలనఁగల్గును. పాటులు (బాహులు), దొరలు (క్షత్రియులు), కోమటులు (వైశ్యులు), కాపులు (శూద్రులు) నాల్గు తెగల వారు మాటుపుట్టువు (పునజన్మము) వేల్పునగరుచిస్తలు (స్వర్గనరకములు) కలవని నమ్మితోలుఁబుల్కులు (వేదముల) కట్టుబాట్లన్నచ్చెనడుచుకొనుచుందురు. చాకలి, గొడగరి, మేళఁగాడు, ముండలనాడించువాఁడు, బొమ్మలాటవాఁడు, దొమ్మరి, తాళగిరి (నటుఁడు) మేదరి (బురుడుఁడు), బోయి (తైవతుఁడు) ఎర్కు (ఖిల్లుఁడు-చెంచు) ఈ యేడుగురు కడజాతివాండుఁ (అంత్యజులు). ఆ నంజుడు (గోమాంసము) తినుచుఁదెగలవాని (జాతిభేదము) లేక తేటతెల్లముగా, బల్కఁజాలని పచ్చెకాండుఁ (ప్లేచ్చులు) మొదలగు చిలుపులు (క్షుద్రులు) పెక్కు తెగలు. లెక్కమిక్కిలియగునన్ని మైతాల్పులందు కలవు. తిండి, కూటమి, రూర్కు, వెఱపు, కినుక, మైతాల్పులకెల్ల నొక్కటియేగాని యెఱుకయే (వివేకము మాత్రమే) పొంద వలను పడదు (దుర్లభము), పసివారుగాని, యాడు పచ్చినవారుగాని, ముసలులు (వృద్ధులు) గాని యిమ్ముగలవారు, పంకనలఁగు వారుగాని, గొప్పవారుగాని, కొద్దివారుగాని యెవ్వరున్నావునోర్వఁజాలక మఱల మఱలఁ బుట్టుచున్నచుచుందురు.

మంచికూడు పెట్టిన యీవ్వాఁడు వేలిమిసల్పువాడు (అగ్నిహోత్రము చేయువాఁడు) మినుకులతల తెలిసినవాఁడు (వేదాంతవేత్త), వేయినెలలు బ్రతికిన

వాడు, నెలకొక్కసారిపన్నిల్లినవాడు (మాసోపవాసి) కొత్తడి-ఇల్లాలు (పతి వ్రత) మందిలో నీయాలుగురు దండము పెట్టదగుదురు.

ఒడలులేని యెడల మందిచేయదగినపని (పురుషార్థము) పాడి (ధర్మము), ఒడమి (ధనము), కోర్కి (కామము), పెంద్రోవ - విడుపు-ముక్తి (మోక్షము) కలుగదు. కావున మేనిని, డబ్బును, గాపాడుకొని మంచిపనుల (పుణ్యకర్మముల) నొనర్చవలయును. ఎల్లపుడు న్దనుదాగాచుకొనవలయును. తొనయెడలే యన్ని టికాసరా (భాజనము) మేనిన్గాపాడుకొనుటకై మిక్కిలి తలకొనవలయు (య త్నమాచరింపవలెను) బతికియుండిన నిమ్ములు పడయవచ్చును. మఱల సూరు మఱలబొలము, మఱలనిల్లు, మఱల మంచిచెడ్డ పని కలుగునుగాని మఱి మఱి యీ యెడలురాబోదు. ఒడలిన్గాపాడుకొనదగిన వెరపులు చదువరుల చేత నెల్లపుడున్గావింపబడు, పులుము మొదలగుతెగుళ్లు తగిలినవారు (కుష్ఠాదిరోగులు) కూడ నొడలు విడుచుట కొప్పుకొనరు. ఇచ్చటనే బిస్త తెగులు (నరకవ్యాధి) నెవడుకుదుర్చుకొనడో యట్టి తెగులు గొంటు మందు చొరకని నీకుకువెల్లి యేమి చేయగలడు? ఈనిన పెద్దపులి వలె ముదిపొరయుండును, ఉసురు (ఆయువు) పగిలిపోయిన పనఁటిలోని నీళ్ళవలె తఱగి పోవుచుండును, పగతుని మాడ్కిదెవుళ్లులోఁబర్చుకొనుచుండును. కనుక నెవ్వడు తనకు మేలు మఱి మఱి చేసికొనఁజాలును. నొప్పి (దుఃఖము) చెలరేగకముందే, యిడుమలురాక మునుపే, మైవంతులు (ఇంద్రియములు) చెడకముందే (వికలత పొందకము నుపే) మేలు కావించు కొనుటకలవాటు చేసికొనవలయును. గాలిన్బుట్టుచుట్టవీల గును, మింటిన్ముక్కల చేయవలనుపడును, అలలన్ముడి వేయవచ్చును, ఉసులున్నిల్చుకొని పూనిక హోదా (అస్త) పనికిరాదు. తఱచేత నేలకాల్చబోడు చున్నది, వేల్పుల యిల్లు (మేరువు) కూల్చబడుచున్నది, కడలి నీళ్లింకింపఁ బడుచున్నది, యెడలిమాట చెప్పవేలా? రేపటిపని నేడు చేయవలయును, మలిపూటపని తొలి పూటచేయవలయును. పనియైనదాలేదాయని చావెదురు చూడదు. ముదిమితోవచూపు చున్నది. ముమ్మరించిన తెగులు మూకముఁ దేగుచున్నది, చావు పట్టిలోఁగొనుచున్నదింకనైన నేడుగడను (రక్షకుని) గనఁ దేమి? పూరిపుడుక దబ్బనముతోఁ గ్రుచ్చి పొడిచి, ఇమ్ములమీఁదికోర్కు నేతితో దడిపి మక్కువ (రాగము), పగ (ద్వేషము) డిగ్గినుడికించివేచి మంది (మాన వుల) నోపుత తట్టువముగలాడు (యముడు-మృత్యువు) న్నినుచుండును. పిల్లలను, ఈడు వచ్చిన వారలను, ముదునళ్ళను, కడుపులోనిచూలు స్కాదనందఱి నోపుతు గుఱ్ఱముగలాడు పొదవుకొని యుండనీ నేల (జగత్తు) యిటువంటిది. ముంచి చేరికకు (సంగమునకు) మంచి చదువరి మందు.

ఇట్లు గరుడపురాణములోఁజెప్పఁబడిన తీరున మన్ని మిన్ను (ఆయుర్వేదము) తెలిఁగింపబడెను.

మన్నిమిన్నుల కుదురు - ఆయుర్వేదపీఠిక

ఒక్కొక్కదినను పెక్కు తెలుగుల లెక్కింపనలవిగాకుండును. చోటు తఱియీడులన్నట్టి (దేశకాలపాత్రాను సారముగా) యెచ్చటి యేయీడుగల యే తెగులు గొంటునకు (రోగికి) దగునట్లేరకము మండివ్వవలయునో యట్లు తెలిసిచేయఁగల మందరియున్నచో నూట యిరువదేండ్లవరకు బ్రతుకదగి జంజూటము (సంసారము) నదగులు రెండుకాళ్ళ కన్నాకులు (మనుష్యులు) తెగులు గొంట్లై (వ్యాధిగ్రస్తులై) యబ్బాయి చావులకు అపమృత్యువులకు లోనగుదురు కావున మందరి (వైద్యుడు) కాదగిన వాఁడెల్ల ప్రాజదువుల నారి తీరి పెండ్లి మానుకొనియేయుసులుల (జీవుల) నైననారంపక కలనైనన్గల్గ వలక కెప్పటికి స్థిరఁగఁబొండ్లజోలితలపెట్టక నేల నెల్లచోట్ల నెల్లమందులన్వేతకి తీసి తెచ్చి కూర్చు కొని యందందఁ దనకన్నఁ బెద్దలవలన నేర్చుకొనుచు నెవ్వరి వలననైన నెట్టి యున్నోరకెల్లపుడు న్నెలుఁగుతేనికి మ్రొక్కుకొనుచున్దలంచినంత నెల్లతెవుళ్ళ నోగొట్టుమిడియల (వేదమంత్రముల) జదువుచు మన్నిమిన్ను (ఆయుర్వేదము) లచొప్పున మందు దినును లందఱికగపర్చి తనవలె మందరులన్ పేన వేలన్వెలయించుచే కీడైన నంటక పగటివేల్పు లాగుననింగి నేలల నెల్లచోట్ల నల రారు చెప్పటికొప్పు మీఱఁదిరుగుచుఁ జెడుగులన్నిద్దుచు మంచివారల బ్రతుకు హాయిగాఁ బెంచుచుండవలయును.

సర్వవిద్యాసారే దశమః సంపుటః

మన్నిమిన్కు [ఆయుర్వేదము] కుదురు.

పడుచు (కన్య) తనకంటె బెద్దవానిన్నాని తన యీడు వానిన్నాని తనతెగఁ
(జాతికి) జెందినవాని పెండ్లాడవలయుననకన్న చిన్నవానినెట్టవట్టకాలు దొక్క
(వివాహమాడ) రాదు. కూతురునకుఁగాని కొడుకునకుఁగాని తలదండ్రులెంత...
సీమ (దూరదేశము) నెరవుకొన్నవారికి బెండ్లిచేసిన నంత హాయి కలుగునాని
చేరువనున్న వారితోఁబెండ్లికావించిన యెడల జగదము వచ్చును. తేఁడు (క్షత్రి
యుఁడు - రాజు) గాని యయ్యవారు ఒజ్జ - పురోహితుఁడు (బ్రాహ్మణుఁడు)
గాని యెట్లోడఱ్ఱ తెగుఱ్ఱ తగులకుండునో (ఆరోగ్యముగానుండునో) యట్లెల్ల
తెఱుగు మంది నడువడినొడొరుల న్నాపాడుకొనవలయును. ఆఁడువారున్మగ
వారలు సూడన్దొలు తన్మంచి నడువడి నలరా..... న్నాజదువునారి తిఱి మేచి
చదువరులై పిదప నింటికాపులై (గృహస్థులై) కలిమి (ఐశ్వర్యము) న్నాంచి
పిమ్మట న్నాఱున నిరవుకొని (వానప్రస్థులై) కాక (తపస్సు) సలిపి తఱివాత
బోడలై (సన్యాసాశ్రమమునాల్చి) తొలుఁబలుకుల పాడి న్నెల్లడింపవలయును.
ఎట్లుపగటితేఁడు (సూర్యుఁడు) వేల్పుచేఁ బుట్టింపఁబడి మెఱపు (విద్యుత్తు) వలె
నెల్లదినుసుల (లోకముల) లాగుకొనుచు నింగినేలల నంతట నిందార నలము
కొన్న మెఱపు (విద్యుత్తు) వలె నన్నిదినుసుల నణగియున్న యుసురులు జీవులు-
పుట్టుక కలవారు (జన్మవంతులు) అని తెలుసుకొనవలయును.

ఓ యుసురులారా : (ఓ జీవులారా :) మీరెపుడొడశన్విడిచెదరో యాఁజే
నులు తగుల బెట్టి బుగ్గియై నేలమొదలగు దినుసుల న్గలియ వలయును. మీయంత
మీరు తల్లులమేనుల యందలి కడుపు తిత్తులఁ దూటి (ప్రవేశించి) తిరిగి మేనుల
తోఁగూడుచుందురు. చెడుతిండి (కుపథ్యము) కుడుపుల న్మానుకొనుటచేద
నొడలుల్లములఁ దెగులు దగులనీక కాపాడుకొనుచున్నవారి మంచి కోర్కులెల్లఁ
దప్పక నెఱవేఱును. ఎల్లవారున్దనుపెద్దలు నేర్పినతెన్నునఁ బాటుపడి సేద్యము-
కమతము (కృషి-వ్యవసాయము) చేసికొనవలయును. డిఁపిరినె గాదిగ న్నిందు
మీదులనరములనుండి మలపుకొనఁ గలిగిన యొంటికాఁడు (విన్నాణి-యోగి)
తనయుల్లములో వేల్చున్దనఁగలఁడో యట్లేకమతము (కృషి) నల్పువాఁడన్ని
యిమ్ముల (సుఖముల) న్బొందఁగలడు.

అరకాండ్రారా : కమతకాండ్రారా - కమతీండ్రారా - కమ్మతీండ్రారా -
కాపులారా దుక్కిముచ్చులారా - పంటకాపులారా - రయితులారా-రహితులారా

రైతులారా - సేద్యశాంతారా : యేకుమేడిక మొదలగు నెల్లవైరుపెటు పని ముట్లు చేకూర్చుకొని కమతము - కమ్మతము - కినుక - కిరాయితి - దుక్కి - తెగుబడి, పంట - పాటు - పొలము - సాగు - సాగుబడి - సేద్యముచేసి, ఉల్లము నరికట్టుకొను నలవాటొనరించుకొనుడు. (యోగాభ్యాసము చేసికొనుడు) అందు పలన నేది పండునోయద్దానినైకొని హాయిగాగడుపుడు. నేర్పరులగు కమత శాంతాపురెళ్లనాపాడుకొనుచు, దెలివితేటలతో సేద్యము చేయుచుండురో వారికి మిక్కిలి యిమ్ము (సుఖము) కలుగును. పొలములలో నంటరాని (అమేధ్య మయిన అపవిత్రముయిన) ఎరివి - ఎరువు - గత్త - గత్తము - గొబ్బరము వేయఁ గూడదు. కాని కమ్మతావితో, బొదగిన విత్తనముల బాగుగా దున్నిననేల న్బదనెఱిగి చల్లవలయునందు వలన నొకళ్లుకు, దెవుళ్లుతగులని తిరుగా (ఆరో గ్యకరముగా) బండిన పంటలన్నడిచినంత సలవుసులులేవు చెందును. నేర్పరి యగు నాడునిగాని పుగహాడుగాని తెలివితేటలతో నోపికపట్టి పండిన పంట తిను చు నెల్లతెపుళ్ళవృద్ధుగా (దూరముగా) బాఱదరుమపలయును. ఎవ్వరైననైనాని చూపులు మొదలగు తొడుకుల - తొట్టుల (పసరముల) న్నొట్టఁగూడదు చంప దగదు. పొద్దుపొడుచుట పలన (నూర్వోదయమువలన) నెట్లు రేయి పొలగి పోవురో యట్లే మందుల చదువు (వైద్యశాస్త్రము) చెప్పిన తిరుగా తగిన కూడు (పథ్యమగునన్నము) కుడుచుటచే తెపుళ్ళనెడల గొట్టిచవలయును. అందరిచో నొండొరులకు (సౌహృదము) కూరిమి కొనసాగుటహాయి (సుఖము). కంటు - పగ (దౌహృదము) చెలరేగుటయేవంత (దుఃఖము) కనుక నాడువారు మగ వారలెల్లరొండొరుపులకు మేలుగా నడుచు కొనుచుండవలయును. నేలనుండిగాని నీళ్ళనుండిగాని మూఁడెండ్రకుఁబైగాఁబుట్టి పెరుగు మందు దినుసులన్నమ కూర్చు కొని యునులు చదువు (ఆయుర్వేదము - వైద్యశాస్త్రము) చెప్పిన చొప్పున పుచ్చుకొనుచున్న యెడల నామందులోడలి యనరు (మర్మము) తెల్లనలముకొని (వ్యాపించి) తెగుళ్ళనోఁగొట్టి వెంటనే మేనికిమ్ముల (సుఖముల) న్గావించును. ఎల్లవారు న్నొలుచొల్లఁ జేయవలసిన పని మందుపుచ్చుకొనుట, మందుపని చేయ దగునట్లు కుడుచుట (పథ్యము) చేయుచుఁగట్టడితో (నియమముగా) నడుచు కొనుచు, మేనికిఁదెవులులేని కలిమి ఆరోగ్యసంపద స్థాకూర్చుకొనుటయే. తెవులు లేమి (ఆరోగ్యము) చేగాని పొడి (ధర్మము), ఒడమి (అర్థము), ముచ్చట - అక్కఱ (కామము), పెందెరుపు - విడుపు (మోక్షము) సమకూర్చుకొనదగు చేవ (శక్తి) యెవ్వరితైనన్లగునెరదు. ఎటుల హరఖ్వి (యవనాశ్వము) నెక్కిన తేతలు (కోదులు - భటులు) పగతుఱనోర్చి గెలుపొంది వేడ్కనోలలాడుదురో యట్లే యెల్లపుడునమ్మంద పుచ్చుకొనుచుఁదగిన కూడుకుడుచుచు (పథ్యము చేయుచు) మందచినడువడిన్గొని (శిశేంద్రియులై) సహారలే తెగులున్దగులక (ఆరోగ్యవంతులై పెక్కిండ్లు మించి జ్రితుకు హాయిగొందురు, (ఆనందించు

మంసురు. ఎటుల కాలువడ్లు (యవలు) మొదలగు మందు దినుసులు వాడు
కొనఁబడి యొడళ్ళనెంచునో యట్లే తల్లులు తమ పిల్లలకుఁజదువు చెప్పి మంచి
సడత ముప్పిసొక వలయును. ఎటుల మొనగాండ్లు (సేనాపతులు) మేటి నేర్ప
రులై దవ్వైన లాతి సీమలకు (దూరదేశమలకు) వెళ్ళిపగవారలనెల్చి తమ
తేండ్లకు (రాజులకు) ఆయావిలాతుల (దేశముల) దొరతనము (రాజ్యము)
న్నమకూర్చెదరో (అప్పగించెదరో) అలాగుననే మీరు మేటి మందరులచేత
భాగుగానేర్పఁబడి ముందు చదువు (ఓషధివిద్య) లో నారి తీరువలయును. ఏ
మంచినాడున (దేశమున) మంచి మందు దినుసులు దొరుకునో తెలిసికొని
తెచ్చుకొని తెవుళ్లు మాన్చుటకు వాడుక చేయవలయును. (ప్రయోగింప వల
యును) మీ యిరుగులకుఁ గూడ మప్పవలయును. మందిలోనందఱును మొట్ట
మొదటఁజేయవలసిన పని తెవుళ్ళనుఁజేయించుట (నిదానము చేయుట), తెగుళ్ళ
స్థాన్పనమకట్టుట (చికిత్సచేయుట) తగిన తిండి (పథ్యము నేర్పఁజూపుట).
మందు దినుసు యోజయెఱుక (గుణజ్ఞానము) కలిగియుండుట, తగునట్లు మందు
లువాడి (ఉపయోగించి) యెట్లు తెవుళ్ళనోఁగొట్టు వెరవునఁదమ బ్రతుకునఁ
జేయదగిన పని యెల్లపుడు (పురుషార్థము) నొనసాగించు కొనుటన్గాదగును.
కాపాడఁబడిన మొదవులు పాలతోఁదమలేఁగలన్మంది మొదలగు నెల్లమైతాల్పుల
నెంచి చేవనలరించునో యాలాగుననే మందులు (ఓషధులు) ఓరెండు కాళ్ళ
కన్నాకులారా ! (మనుష్యులారా !) మీయొడళ్ళన్దలంపులన్గూడ బాగుపర్చి విచ్చల
విడి నెల్ల పట్లనెగ్గించును. ఎవరైనన్గాని మందులతోగూడు మొదలగునవి కుడువ
కుందురో వరుసగా (క్రమక్రమముగా) నలపు తెలుపుల తగ్గుదల (బలవిజ్ఞాన
హ్రాసము) నొందును గనుక మందులు చేవయెఱుకల నొందలింతుకతము (బల
విజ్ఞానాభివృద్ధి నిమిత్తము) మందులెల్ల తెవుళ్ళ నోఁగొట్టి పిల్లన్దల్లులవలె నెల్లర
న్గాపాడును. కట్టుపాటు (శాస్త్రము) చొప్పున మందు పుచ్చుకొన్నవారు వారల
యొడళ్ళ వంతులన్నిటి నుండి (ప్రత్యంగమునుండి) తెగుళ్ళన్బాఱదఱుమఁబడఁ
గాతెవుళ్లులేని వారగుదురు.

ఆడువారు. మగవారలు గూడగొప్ప మందులు వాడు కొనుచున్నట్లక
(నియమము). తోఁగవగూడ వలయును. చదువరులకు (విద్యాంసులకు) మందుల
యెఱుక (ఔషధ విజ్ఞానము) సమకూర్చుకొనఁదగినది, ఎల్లవారును దవ్వలన్గాని
చేరువన్గాని దొరికెడు ముందులస్థిసితెచ్చుకొని వాడుకొని తెగుళ్ళన్మాన్చుకొని చేవ
నొందలి హాయిగాఁబెక్కెండ్లు బ్రతినెదరుగాక. ముందుమాకులు వేళ్ళమోయఁ
ద్రోవ్వెరికివైచి విత్తనము లేకుండ జేయరాదు. ఏమందు మొక్కలెంత పని
పడునో (ఉపయోగించునో) యంతే తీసి తెచ్చి వాడు కొనవలయునోరులకు
మఱిచిక్కని తీరున మంచుచెట్లన్మచ్చమాపఁగూడదు. ముందుమొక్క తెగులమిగూ
లవలయు. తక్కినవారామందులు వాడుకొని తమతమ తెగుళ్ళన్బాఱుకొందురు.

మందరులు వైద్యులు ఏయేమందు తేయేపని చేయగలవో యేయే తెవుళ్ల న్నాన్పగలవో ముందుగాఁదమలోదాము బాగుగా నడుగుట చెప్పుట (పశ్చోత్తరములను) నరసికూడఁబల్కుకొని యందఱొకేయేపాఱాటు (నిర్ణయము) నకు పచ్చిన పిమ్మట తెగులు గొంటుల తెగుళ్లన్నాన్ని నెమ్మదిగ్గావింప వలయును. మందరులలో నెవ్వఁడెక్కువ చదువరియో (విద్వాంసుఁడో) యతఁడందఱి కుసుఱు తోలు చదువులు (ఆయుర్వేదము) న్నేర్పవలయును. ఎల్లవారెన్నిరకముల తెవుళ్లుండునో యన్ని దినుసుల మందులుకూడ కలవని తెలిసికొనవలయును. ఇదెఱుఁగని వారు తెవుళ్లన్ముదురఁబెట్టెదరు. తెవుళ్లన్నాన్పఁదగు మందుల నెఱిఁగినవారలాతెవుళ్లనోఁగొట్టుకొని హాయిగామనెదరు. కొన్ని మందుమొక్కలు వేళ్ళతోఁ గొన్ని కొమ్మలు మొదలగు వానితోఁ గొన్ని పువ్వులతోఁ గొన్ని యాకులతోఁ గొన్ని పండ్లతోఁ గొన్ని తమ వంతులన్నింటితో (సర్వాంగములలో) తెవుళ్లన్నిడిపించును గనుక నాయామందుదినుసుల న్నగునట్లు వాఁడుకొను తెఱుఁగందఱు నైలిసికొనవలయును. మందులు వాడుకొనుట వలనఁదమచేవనేపు (అభివృద్ధి) కావించుకొని తమకున్దమ గారికి న్నూడపగల (శత్రువుల) న్దుండగీండ్ర (పాపాత్ముల) న్లోఁగొని (వశపర్చుకొని) మేనితాల్పు లెల్లరికి న్నాయి కలిగింపవలయును. ఓ రెండు కాళ్ళకన్నాకులారా! (మనుష్యులారా!) మీరు మందుపుచ్చుకొనుటవలనఁ బెక్కిండ్ల యుగము కలవారై (దీఘూణయువులై) హాయిగామనుఁడు. మంచి నడువడి నొప్పారుఁడు. మీతోడిమైతాల్పులన్నాడ మిమ్మువలె హాయిగా బ్రతుకనిండు. ఎవ్వరైన న్గానితమపగవాఁడగు మందరి (వైద్యుని) మందుగాని తమపగతుల చెలికాఁడగు మందరి (వైద్యుని వెఱ్ఱ వేల్పు వెఱ్ఱ) మందుగాని పుచ్చుకొనఁగూడదు. కాని యెవ్వఁడునుఱుతోలు చదువుల (ఆయుర్వేదమందు - వైద్యశాస్త్రమున) నారితిరిన చదువరికన్నాకునకు నెచ్చెలియో యెవ్వరిపైన న్గంటు (ద్వేషి) కానొల్లఁడో యందఱికిన్మేలే నల్పు చుండు పొత్తుకాడో (సహృదుఁడో) యట్టి దొడ్డవాని వలన మందుచదువు (ఔషధ విద్య) న్నేర్చుకొనవలయును. ఎల్లవారెప్పటి కలరారు ఆదట - ఆది - పాడి. నొప్పుండుటకై (సత్యధమఁపొత్తి) కొఱకున్మందులు మొదలగు వాని నైలిసి కొనుటకున్గొప్పవేల్పు (పరమేశ్వరు) నెల్లపుడు న్గొల్పుచుండ వలయును. అందఱున్దిగ్గి..... మొదలగు వానితో గూడినయునికి (అగ్నియొక్క శుక్లాది స్వరూపము) కలదో దానిచేత న్దెగుళ్ళనోఁగొట్టవలయును. మేనులనవ్వాని వంతులన్నాడ (శరీరముల నిందియములన్నాడ) నైపులుతవులక కుదిరికనుండు. నట్లు చేసి పనితమముల నైలుపుచదువు పల్కులనేర్చుగన వలయును. మేర మీఱక తగిన తీరుగా తిండి మెలఁకువల (యుక్తములయిన యాహారము) న్గాఁపవలయును. ఊద - ఊసి వాసము - ఎరుసు - ఓర్వమి - కడుపుమంట - కడుపూఁద - కనుకుట్టుదనము - కాంతాశము - సూడు (ఈషణ్య) లేకెల్లరికి

నేలేసల్పుచుండుండే తెవుళ్ళన్దవులక హాయిగాఁదను కోరినన్నాళ్ళు బ్రతుకఁ గలడు. ఇరుకుతోవలందు కాలుడొంకలందు పగలు పొంచుండు దొంగల పాము పులి మొదలగు కట్టడియునురుల (కూరజంతువుల) స్మందులచేత నడిదములచేత నొలయించ వలయును. ఎల్లవారలెపుడామని (వసంతఋతువు) వచ్చునో యపుడు పువ్వులు మొదలగు చెట్టుదినుసుల కమ్మతావిన్నా.. చుండునవి. డిగ్గినీళ్లు నేలలునిండుకొని యుండును, గనుక నెల్లెడల నిరుగుచుంట (విహారమునల్పుట) యొడళ్ళకు మంచిది. పూదఱి వేసపులనడుమ (వసంతగ్రీష్మతులమధ్య కాలమున) నెల్లరు నీళ్ళతోనిండిన చల్లనిచోట్లఁజేరుకొనవలయు, నెచ్చట నొడళ్లు డుకెత్తవో యెచ్చటి వేల్మి (యజ్ఞము) వలన వానకురిసి యందఱికిమ్మగునో యచ్చోటు న్గొల్వవలయును. ఆమని (వసంత ఋతువు) యని (యుద్ధము) చేయుటకనువగుతఱి ఆడువారు మగవారు వెలుఁగులఱేని (నూర్పుని) నలరించు కమ్మతావి దినుసు వేల్పుట వలన నీళ్ళన్గాలిన్బాగుపచిఁ తెవుళ్లు లేనివారై తమ పిల్లలు నూతేండ్లు బ్రతుకునట్లు పెంచవలయును. ఆడుది మగవాడు నొంకొరు లన్వలచి తమలోదాము మాట్లాడుకొని పెండ్లికావించుకొని (స్వయంవరముగా కొని) యొండొరులపై మిక్కిలి మక్కువ పెంపొర నొండొరులకున్మేల్పల్పు కొనుచు చదువుల విన్కి (శాస్త్రశ్రవణము) మందులు పుచ్చుకొనుచుంట (దొడ ధనేవనము) యొప్పొరఁజేయుచుండునది. వేల్మినొనర్చి వానన్గరి యింపించ వలయును. పుల్లదొంగె (సోమలత) మొదలగు మందుదినుసుల నైచ్చి వాడు కొనుచు (సేవించుచు)ఁదెగుళ్ళన్మాన్పుకొని హాయిగాఁబెక్కిండ్లు బ్రతుకుఁడు. అమని (వసంతతులఁపు), వేసవి (గ్రీష్మఋతువు), వానతఱి (వషతులఁపు), చల్లనితఱి (శరదృతువు), మంచుతఱి (హేమంతతులఁపు), వలితఱి (విశు తులఁపు) ఈ యాఱు తరుణముల (సమయముల) కనువగు కూడుమాన్కు కూటములపట్లఁదగిన మందులు వాడుకొనుచుఁ దెవుల్దవులకహాయిగాఁ బుచ్చుక వలయును.

మందిలోనందఱున్గూడ (మనుష్యులెల్లవారును) కడుపులోని కిత్తి (జీర రాగ్ని) నొదలించుకొని (వృద్ధిచేసికొని) హద్దుమీఱక కూడుకూటముల కట్టడి న్గావించుకొని గడుపుకొనుచు నెల్లపుడు స్థమయోపిత (బలము) నేర్చుకొనుచు కొనవలయును.

రెండుకాళ్ళకన్నాకులు (మనుష్యులు) చదువరి మిన్నలన్వెంబడించి నింగి నేలల నుండి మెఱుగు (విద్యుత్తు) నూచుకొని వింతపనుల (అద్భుతముల) న్నెఱవేచక వలయును. ఉల్లములోనిది మేని వెలుపలిదిగాఁగిత్తి (అగ్ని) రెండురకములు. కడుపులోని డిగ్గి (జీరరాగ్ని) తగునట్లు కూడు కుడుచుటచేత వెలుపలియైదార (బాహ్యగ్ని) స్త్రీచ్చుటరగుల్పుట (మధించుట) చేతను దిన్న పచ్చుకొని (యుక్తము కావించుకొని) చదువరులెల్ల వాడుకొందురుగాక.

అందఱునమ్మించి పొత్తునన్నొంది పొసఁగియేమఱియక (ప్రమాదమునల్పక) తమమేని వంతులనోచుకొని (జితేంద్రియులై) బ్రతుకుహాయిగా బొడిగించుకొని దొడ్డనడువడినైలఁగుచు నొండొరులకు మేల్పుల్పుకొందురుగాక. ఎవ్వడును మిన్నుమందు చదువు (ఆయుర్వేదము - వైద్యశాస్త్రము) తిన్నగాఁ జదువుకొని కొండ మొదలగు చోటులందలి మందుదినుసులు నీళ్ళు బాగుగానరసి (పరీక్షచేసి) యెల్లవారికి నేలునల్పుటకై పొరనొరయక (కపటముమాని) తెవులున్గుదిర్చి మంచిమాట లాడుచుండునో యట్టిమందరినందఱాదుకొందురు - పొటొంతురు (సత్కరింతురు) శివేనవచసా య పాదుసా మొదలగు దొరకొల్వ నందలి వారందఱిలో మొనగాఁడు తెవుళ్ళనమ్మిండు దినుసులన్బాగుగా నరసి గుఱితింప గలవాఁడగు మందరి నేలుబడి (రాజ్యమున) న్నొజులో (సేనలో) పెత్తనము చేయుచుఁజేవ (బలము) ఇమ్ము (సుఖము) నైఱుచు తెవుళ్ళనుఁ అంకుఁబోతులగు నాఁడువారిన్మగవాండ్రొ నడ్డవలయును. (నివారణచేయ వలయును). “ఆద్యవోచదధివక్తాః” పిన్నతనమందే పెండ్లిచేసికొని కూటమిన్దేలుట చేతను అంకునల్పుటచేతనుసులు (ఆయుదాఁయము) న్పొఁగొట్టుకొనఁగూడదు. “మానస్తోకే” య కారు - లొంక - కొండలోయ - ఎడారి - తోఁటకాఁపులకుఁ గూడ విడి మందు మ్రోకులన్పెరిగింప వలయును. “నమోరోహితాయః” మొక్కల కారుతోటల (వనముల) నఱికివేయరాదు, “నమఃకృత్స్నాయతయా” య దొరమందరులు (రాజవైద్యులు) మొదలగు చదువరులెల్ల మంచి నడత, తగిన మందులు వాడుకొనువెడవు, ఉగ్గడ (నీతి) నందఱికిన్మప్పి, కైమెలపు (హస్తక్రియా కౌశలము) చేతఁగోత (శస్త్రచికిత్స) చేసి తెవుళ్లన్మాన్పిమేలు కావింపవలయును. (“యాతేరుద్రశివాతనూః” ౭) నిక్కమువారలెల్లప్పుడునో హాయిగా నుందురు. “ఋతంచమే మృతంచ” ఎఱ్ఱవడ్లు (వీరిహి) మొదలగు తిండిదినుసుల బాగుగాఁబొగచిన (సంస్కరించిన) వంటలు తగునట్లుతాముతిని తమవారిన్దిని పించవలయును. “వీరిహయశ్చమేయవాశ్చమే” వడ్లు, కారువడ్లు, మినుగులు, నువ్వులు, పెసలు, కొబ్బెర (ఖల్వము) సనిగలు, కొఱ్ఱలు (ప్రియం గువులు) సన్నబియ్యము, గడ్డివడ్లు (చామలు), (నివ్వరి), సైదము (గోధుమ పిష్టము), చిఱుసనిగలు (మసూరములు) ఈ తిండి దినుసులు తిన్నగావండు కొని తినవలయును. ఉసులు (ప్రాణము) మెఱపు (విద్యుత్తు) నింగినేలలందెల్ల నుడి కూర్చుని పెక్కెండ్ల బ్రతుకున హాయిగానలరారవలయును. “మిత్రశ్చమ ఇంద్రశ్చమే” నేనేలాగున మందుల చదువు (వైద్యశాస్త్రము) స్పష్ట యాఁకలి దప్పికలు తీర్చుకొనుట కూడు నీళ్ళు కూచుకొనఁజాలుదునో యట్లో వేడి వేల్పొనన్ను నడుపుము. “సంమాంస్తజామి” ఎవరుబీళ్ళనుండి, నేలనుండి, మంచిపస (రసము) న్దీసికొని తినుచుఁద్రొగుచుందురో వారలు తెగులు తగుల తెల్లచోట్లఁదమపనులు నెఱవేర్చు కొనుటకై రాకపోకలు నల్పుకొనఁజాలి

పెక్కెండ్లు హాయిగా బ్రతికెదరు. “పయఃపృథివ్యాంపయ ఓషధీషు” ఎవడి నిప్పు (అగ్ని) వలెబగతులునైగఁ గాల్చునో మందులాగున హాయి సల్పునో యట్టివాఁడే యేలుబడి నెల్లఁగాపొడఁజాలును. “ఋతాషాఢృతధామాఽగ్నిః” అందఱున్నగటి వేల్పు మినుకుల (సూర్యకిరణముల) తగునట్లు కొలిచి చదుపు (విద్య) మగఱిమి (శౌర్యము) పెంపొరఁదమపనులు నెఱవేచుకొనవలయును. “సంహితో విశ్వసామాసూర్యోగంధర్వః” అందఱు న్నాబిలి గుఱుపు చుక్క మొదలగు నిరువదెన మండ్రివేల్పువెలయాండ్ర (అచ్చర) మినుకులన్నవివడఁ గొలుచుకొనుచు నిమ్ము (సుఖము) నైకొనవలయును. “సుషుప్తుః సూర్యరశ్మి శ్చంద్రమాగంధర్వః” ఒడలిలో నెంతపని సల్పుకడిమితెంపులు పొడమునో యంతయున్నాలివలనఁగలుగును. గాలులే యుసులుపొడలు (స్వరూపములు) హాయిగా బ్రతుకు నడుపుచుండునని యందఱునైలిసికొనవలయును.

“ఇషిరోవిశ్వవ్యచాహితోగంధర్వః” అఁడువారుగానిమగవారలుగానివెలిచవి (వ్యభిచారము), తగని తిండి, కూడనితిరుగుడు (విహారము) హద్దుమీరినకూటమి కోర్కి (అతివిషయాసక్తి) మొదలగు చెడుగులకులొ నైతమ ఉగము - ఉసులు - మనన (అయుపు) న్దగించుకొనఁజనదు.

“తత్పాయామిబ్రహ్మణో” ఎవఁడుతగవరియై (న్యాయవంతుఁడై) ఓర్పరియై (క్షమావంతుఁడై) తగినమందులు పుచ్చుకొనుచు, మంచితిండి తిరుగుడుల కలవడి, చెడుకోర్కులనుండి యుల్లమునరికట్టి (జితేంద్రియుఁడై) యొప్పారుచుండునో యట్టివాఁడు సూతేండ్లు హాయిగా బ్రతుకఁగలడు.

“దివోమూఢాశాని” కమ్మనితావిగల యాపునెయ్యి మొదలగు మందుదీసులు డిగ్గి (అగ్ని)లో వేల్చఁగా గాలిలో నామంచితావి గలిసి చుట్టుపట్ల నుండు నందఱి తెవుళ్ళనొద్దలంట నోఁగొట్టు నల్లెల్లరున్దలకొన (ప్రయత్నింప) వలయును.

“అగ్నిరస్మిజన్మనా” అందఱున్మందు చదువునృట్టి మందులుచేసి పుచ్చుకొని తెవుళ్ళనోఁగొట్టుకొని నెమ్మదిన్నొందిపాడి, యొడమి, కోరు, పెంద్రోపల (ధర్మార్థకామమోక్షముల) నొప్పందవలయును.

“స్వాద్వీంత్వాస్వాదునా” మంచి మందుదీసులు నీళ్ళమఱిగించి తీసిన నిగ్గువుచ్చుకొని యందఱున్దమ కడుపుకిత్తి (జఠరాగ్ని) బాగుచేసి కియలపు సేమోడులొ (పితారోగ్యముల) పొచ్చు కావించు కొనవలయును.

“పరితోషించతా” ఏయేమందులు నేలలో, నీళ్ళలో గాలిలోఁబుట్టుచున్నవో క్రొత్తప్రాంత తెవుళ్ళ నన్నిటిన్నడువడినోఁగొట్టఁగలవో యవి యన్నియు స్థూర్పుకొని యనుంగుల (మిత్రుల) వలె నెల్లపుడు న్వాడుకొనవలయును.

“వాయోఃపూతఃపవిత్రేణ” ఎవడుగాని చదువు (విద్య), చేవ (బలము) కఱద (బుద్ధి) యేపారుటకై పసలేనికూడు (నీరసాన్నము) నెప్పుడున్నడువరాదు. గొప్పమందుల నిగ్గే పుచ్చుకొనవలయును.

“బ్రహ్మోదుక్షత్రంపవతే” [ఎంతవఱకెవ్వరైన దబ్బుననఱిగెడు తిండి తినుచు, మంచి మందులు పుచ్చుకొనుచు గూటమిపట్లఁగట్టడిన్నడుచు కొనుచు (బ్రహ్మచర్యమున్నలుపుచు) ఒడలు, చేవ (బలము), కఱద (బుద్ధి) హెచ్చించు కొనఁజాలరో యంతదనుక నెల్ల యిమ్ముల (సర్వసుఖముల) న్గననేరరు.

“దేవాయజ్ఞమతన్వత” పడుచులెల్ల (కన్యలందఱు) కూటమినొల్లక (బ్రహ్మచారిణులయి) తంత్రము (వ్యాకరణము), పాడి చదువు (ధర్మవిద్య) మున్నిమిన్కు (ఆయుర్వేదము), లెస్సగాఁ జదువుకొని తామెంచుకొన్న కోడె గాండ్రవెల్లడిగాఁగోరి పెండ్లాడి (స్వయంవరముచేసికొని) మంచి తినుబడి దినుసులు మందులు న్వండి పానకములతోఁగల్పి పెనిమిట్లు మొదలయిన వారికిఁ గుడిపి తాము కుడిచి చేవ నెమ్మదుల (బలారోగ్యముల) యేపు (వృద్ధి) న్గావింప వలయును. ఏ చదువరులు (విద్వాంసులు) గొప్పమందుల నిగ్గు న్దాముకుడిచి తమ వారలకిడుచెల్లపుడుబ్బుచుందురో (అనందించు చుందురో) వారే మేలైన వారు (ధన్యులు).

“యస్తేరసః” ఉనుఱుతాల్పుచే (ప్రాణిచేత) యేది తినఁబడునో యది పరునగా (పరంపరగా) విత్తనమై (శుక్రమై) యొడలికతమగును. (శరీరకారణమగును). మగవానికామ (ఉపస్థేంద్రియము) ఆడుదాని కలయిక వలన (స్త్రీసంయోగముచేత) విత్తును (రేతస్సును) విడుచును. వేఱుచోటన్గాల్మడి (మూత్రము) నోపును. దీనినృట్టి మేనిలోనుచ్చ యున్నచోటికి వేఱుతావున విత్తనము (రేతస్సు)ండునని తెలిసికొనవలయును. ఆవిత్తనము మేని యెల్ల వంతులనుండి (అన్నియంగములనుండి) పొడమున్ననక నొడలి యన్నివంతుల పోలిక (సర్వాంగాకృతి) న్వలయించును గావుననే యెవని యొడలినుండి విత్తు కలుగునో యాపోలికగానే బిడ్డలు కలిగెదరు.

“రేతో మూత్రంది జహాతి యోనింప్రవిశదింద్రియమ్” ఎవడు మండుల చదువు (వైద్యశాస్త్రము) చొప్పున మంచి మందులు చేసి తరుణమునకుఁదగునట్లు

(యధాకాలము), పుచ్చుకొనవలసిన తీరుగా (యధాయోగ్యము) దాగినో వాడుతెవుళ్ళంటక తనమై యుల్లముల యలపు (శరీరాత్మజలమును) హెచ్చు చేసికొనగలుగును.

“దృష్ట్యాపరిస్పృతోరసం శుక్రేణ” మందరి ముందుగాఁదనకున్న తెగులు న్దాను మాన్పుకొని యేతెగుళ్లున్నేనివాడై తరవాత నొరుల యొడలి తెగులున్నెలిసి కొని వారలకు నెమ్మది - నిమ్మళము (ఆరోగ్యము) న్గలిగింప వలయును.

“ఇంద్రీయత్రామా” వేపుడు (ధానములు), పెరుగులో నానవేసిన పేలలు - పేలాలు (కరంభము), జాజాము - జాజము (పాలిక - పరీవాపము) పాలు, పెరుగు ఇవిడిగ్గిలో (అగ్నిలో) వేల్చఁదగిన యిగిరిక (హవిసు) జున్ను గడ్డ (ఆమిక్ష), మీగడ - మీవడ (వాజినము) ఇవన్నియు న్ధినుబడిదనుసులనిగ్గు.

“ధనాకరంభః” మంచుచదువు (వైద్యశాస్త్రము) తెలిసిన పెనిమిటులాండ్ర నాండుప్రెనిమిటల మందిచ్చి తెగుళ్లు మాన్పి బాగుచేయవలయును.

“తదశ్వినాభిషజా” ఎవరు చెడుగుల పొత్తుమానుకొని వెలిచవి (వ్యభి చారము) లేక తమవిత్తనము (వీర్యము) హెచ్చించుకొందురో వారు బిడ్డలన్గని తమ పదుగు (కులము) న్లెస్సకావించుకొందురు.

“పయసాశుక్రమమృతమ్” మూతితోమూతి (ముఖమునకు ముఖము) కన్నులతో గన్నులు, డెందమున డెందము (మనస్సునకు మనస్సు) మేనికి మేను (శరీరమునకు శరీరము) ఒండొరులు బిగియఁగలుపుకొని తప్పక కడు పగునట్లు కూటమినోలలాడ వలయునట్టి నమ్మకమగు కలయిక వలన పుట్టిన బిడ్డ మిక్కిలి యందముగ నుండు సుంతయురోత (కురూపము) గా నుండదు,

“ముఖం నదన్యశిరభిత్” తగిన తిండి నడతలచేత నెల్లపుడొడలిడెందముల నైగులు తగుల నివ్వక తమపుట్టువీడేర్చుకొనుటకై పెరుమాళ్ళ గుఱించి పాట (హరికథాగానము - ఈశ్వరగుణగానము) పాడవలయును.

“బృహదీంద్రాయగాయత” మందరిమిన్న (వైద్యరాట్టు) మంచిచోట్లఁ బుట్టి మందులు తెచ్చి నిల్వచేసి తెగులు గొంటుల (రోగుల) కిచ్చి వారి తెవుళ్ళ న్బోగొట్టవలయును.

“అధ్వర్యో ఆద్రీభిఃసుతమ్” ఆడువారుగాని మగవారలుగాని మంచు చదువు (వైద్యవిద్య) నెఱుఁగకుందురో వారు తెగుళ్ళన్మాన్పుటకుగాని మంచి నడువడి నెల్లపుడు న్గొనుటకుఁగాని చాలరు - పనికిరారు.

“తనూపాఖిషజా” మందరులు (వైద్యులు) రెండు తెఱఱగులందొక్క తీరు వారు వేకి మొదలగు (జ్వరాదులగు) మేని తెవుళ్ళన్మందుల వలన న్మాన్పెదరు. రెండవరకమువారు డెందము తెలివితేమి (మానసావిద్య) మొదలగు తెవుళ్ళనోబ్బె గొట్టునయ్యవార్లు (అధ్యాపకులు) మంచి తెలుపువారు (ఉపదేశకులు) ఎచ్చట నీరెండు తెఱఱగుల మందరులుందురో యచ్చట న్దెవుళ్ళలేమిచే నెల్లయుసులు లందఱు (సర్వప్రాణులు) మేని డెందమునలుకువలన్బొందక హాయిగా నుందురు.

“ఇంద్రామేందుగుం సరస్వతీ” పురువుపట్టిన కిడు చేత న్దక్కిన తెవుళ్ళ చేత న్నొడ్డగును.

“ప్రజావతీరనమీవాఅయశ్మై” మీగడ పెరుగు విత్తనము (వీర్యము) న్పెంచును.

“సోమేనత్వా ౭౭ తన చీమ్రద్రాయదధి” ఎగయూపిరి (ప్రాణము) దిగయూపిరి (అపానము), ఒడలంతటనలమిన యూపిరి తిన్నగానాడుచున్నవాడు పెక్కెండ్లు బ్రతుకును.

“ప్రాచాయత్వా౭పానాయ” మందు దినుసులు బాగుగాఁబోడి కావింపఁ బడిమంచినిశ్శలోఁగలువఁబడినపుడు కోరినట్లువని చేయును.

“సంకసామిసమాపో అద్భిరగ్రత సమోషధయోరసేన” రొట్టె మొదలగు వంటకములు బాగుగా నుడికించవలయు, మాడ్చఁగూడదు. చవులూఱ వండ పలయును.

“ఆగ్నేహవ్యంరక్షస్వ” మందుమాఱకులు మఱివి గుర్చుటకు వీలులేనట్లు వేళ్ళనుండియున్మొదలంటఁబెఱికి వేయఁగూడదు.

“జివ్యోషధ్యాస్తేమూలం మాహింసిషమ్” ఆపు పాలన్ని మందులతో మిక్కిలిమేలు.

“మహీనాంపయో౭స్తోషధీనాంరసః” పగటి వేల్పుటు చీకటినోబ్బెగొట్టి యుసులుతాల్పుల (ప్రాణుల) కు హాయి సల్పునో యట్లు చదువరులందఱు తెల్ల తెగుళ్ళనుదిర్చి యిమ్ము (సుఖము) కావింపవలయును.

“శన్నోభవంతువాజినోహవేషు” చదువరులు తమ నేర్పు (విద్య) చేత నెల్ల వారి యుల్లముల (ఆత్మల) నలరించి ప్రకాశింపఁజేసి పెక్కెండ్లు బ్రతుక గల వారిన్గానల్పవలయును.

“సమిష్ఠో అగ్నిః” ఎవరు మంచినడువడికలవారో యెవరి పల్కు చదువు న్బట్టి మేలైయుండునో యట్టివారలు పెక్కెండ్లు బ్రతుకఁదగుదురు.

“తనూనపాచ్ఛుచివ్రతః” ఎవఁడైన న్గానిమింటనున్న గాలి మొదలయిన దినుసులు లేక బ్రతుకఁజాలదు.

“దురోదేవీద్విక్షాళో” మందరు (వైద్యు) లెట్లు తమ యొక్కయుఁదక్కిన వారియొక్కయు నైపుశ్శనోఽగొట్టి తమకున్దమవారలకు న్నూడ నొడమి కలిగించె దరో యటులేయందఱున్నూడ నడుచుకొనవలయును.

“దైవ్యాహోతారాఖిషజా” ఎవడెల్లతెవుశ్శనాన్ప మందులు పుచ్చు కొనుచు మంచి దుస్తుల న్దాలుచు చుండునో యతఁడు హాయిగాఁ బెక్కిండ్లు బ్రతుకును.

“శమితానోవనస్పతిః” ఎవరు దబ్బుననతెగెడు తిండి (సుపద్యము) తినుట చేతను మంచి మందు పుచ్చుకొనుటచేత నైపుశ్శనాన్ప కొందురో వారల కోరిన కలిమియునుఱు (ఆయువు) న్నూచుకొని హాయిగమన్నెదరు.

“స్వాహాయజ్ఞంవరుణః” ఎవరు సిగ్గఱుల (సిగ్గులేనివారల) నదల్చుచుఁ దగువారల న్నొండాడుచు మంచి నీశ్శతో మందులు పుచ్చుకొందురో వారలలవు నింపాదుల (బలారోగ్యముల) న్నొంది కలిమి (ఐశ్వర్యముతో) నలరెదరు.

“హోతాయక్షన్నరాశసమ్” అందఱున్దమ విత్తనమున్నాపాడు కొనుటవలన (బ్రహ్మచర్యముచేత) నొడలి యుల్లముల చేవన్గలిగి చదువరుల న్నొల్పుటచేత తెలివి తేటల కలిమిన్గొని మంచి తిండి మందులన్గుడుచుటన్బట్టి తెవుశ్శనాన్ప కొని నెమ్మది (ఆరోగ్యము) నొందవలయును.

“హోతాయక్షదిదేడిత” రెండు కాశ్శకన్నాకులు (మనుష్యులు) చదువు నేర్పులతో నెల్లదినుసుల వలన మంచినిగ్గు న్దీసి కొని గాలిడిగ్గుల (వాయ్యగున్నల) వలె నెల్లచదువుల నిమ్ముల (విద్యానుభముల) పంచిపెట్టవలయును.

“హోతాయక్షద్వహే” అందఱున్నివైపులగుమ్మముల న్గలిగి యెల్లతఱుల (ఋతువుల) నిమ్ములిడునిండ్లన్గట్టుకొని నిండు హాయిన్గనవలయును.

“హోతాయక్షద్దురోదిశః” ఓరెండు కాశ్శకన్నాకులారా : (ఓమనుష్యులారా !) ఎట్లు రేబగిలు వెలుఁగుతేఁడు జాబిల్లులన్నిటి నలరించు చుందురో యొప్పులేయాడుల (రూపయౌవనముల) నలరునాండు మగలన్గొల్పుచుందురో, వంట నేర్పుకలవారు వంటనేర్పుచుందురో యటుల మంచి నైల్లడించి యందఱికి న్నేలు చేయుఁడు. తిండి దినుసులాయితపెట్టుఁడు (సిద్ధము చేయుఁడు).

“హోతాయక్షత్సుపేశ సోషేనత్తందివా” ఓచదువరులారా : (విద్వాంసులారా !) మంచి (వెజ్జురాండు) ఉసుఱుతోలుచదువుల (ఆయుర్వేదము) నేర్చిన పొలఁతులు (స్త్రీలు) తగినపనుల నెఱవేర్చుటకెట్లు పూనుకొందురో మందరు లెట్లు తెగుశ్శనాన్ప యొడశ్శ చేవనైచ్చు కావింతురో యట్లు నడుచుకొని మీరందఱు న్నాయగొనవలయును.

“హోతాయక్షదై వ్యాహోతారాభిషజాశ్వి నేంద్రం

(మజ్జ) విత్తనము (వీర్యము)లు మేనిపనులన్నడుపుచున్నవో, యెలాగునఁ బోగోడి వేల్పు మొదలగుమింజీ వెలుగులు న్బలుకుచెలి (వాణి) యెల్ల యునులు (ప్రాణుల) నైలుపుచున్నవో ఓరటులేయగుచు నింగినేలల పన్నుగడ చదువు నేర్చుకుని (సృష్టివిద్య) నైలిసికొని యచ్చుకుప్పలు (శ్రీమంతులు) కండు.

“హోతాయక్షత్రిసో” ఎవ్వరు చదువు, పనినేర్పు, పూనిక (ప్రయత్నము) ల చేత డిగ్గిమొదలగు (అగ్న్యది) పలుకు (విద్య) నైలిసికొని యావులు దొట్టి (మొదలగు) పాడి తొడుకు-తోట్టుల (పసరముల) న్నాపాడుచునందఱికి నేమీలే చేయుచుందురో యట్టివారలు మందరుల (వెజ్జుల-వైద్యుల) వలె నెల్లయిడుమల (దుఃఖముల) నోగొట్టెదరు.

“హోతాయక్షద్వనస్పతి” ఎవరుతోట్టులలెక్క (పశుసంఖ్య) న్బెంచి యొక్క పెట్టించెదరో (బలియఁజేసెదరో) వారు తాముగూడ మిక్కిలి లావరు (బలిష్ఠు) లౌదురు. ఎవరాల చిక్కనిపాలు నెయ్యిపుచ్చుకొనుచుందురో వారలు మవ్వపు పాడి (కోమలప్రకృతి) కలవారగుదురు. ఎవరు కమతము (కృషి) మొదలగు పనుల కెడ్లస్సాన్చుచుందురో వారలు డబ్బుగింజలు (ధనధాన్యములు) కూర్చు కొందురు.

“హోతాయక్షదాశ్విసో” ఎవ్వరు మంచివారి పొత్తుచేతఁజెనఁటుల (దుష్టుల) నడ్డగించి (నివారించి) తగిన తిండి నడువడులకలవడి నెమ్మది - తెవులులేమి (ఆరోగ్యము) న్గొని పాడి (ధర్మము) న్గొల్చుచుందురో వారు చేయఁదగుపనిజేసి నవార (కృతకృత్యు)లగుదురు.

“హోతాయక్షత్సరస్వతీం” మంచిమందరులు (సద్వైద్యులు) తమయొక్కయు నైవారలయొక్కయు నొడళ్లన్నాపాడి యెట్లువుంచెదరో యాలాగున నెల్లరు నొడమి (ధనము) కూర్చి హెచ్చుకావించవలయు నందువలన నీపుట్టుక (సంసారము)లో సాటిలేని యిమ్ము (సుఖము) కలుగును.

“దేవీజాహుతీ” ఎట్లుచదువరులలోఁ జదువరు లిరువురువేల్పు మందరికవ (అశ్వులు - అశ్వినీదేవితలు) తగినపని (సత్కీర్తియ) చేతనెల్లరి నైగుళ్ల న్నాన్పి నెమ్మదిన్నావించి తెలివితేటల నెరించుచుందురో యట్లందఱున్దమతోడి పాటివారలకు జదువొడము (విద్యాధనంబు)ల న్నూడఁబెట్టవలయును.

“దేవాదేవానాంభిషజా” ఎవరు మందులు కలుపు నేర్పుగల మందరులై కుట్టియగాలి (అపానము) కొఱకు మేకపాలు, గొంతు (వాక్కు) హెచ్చుటకై గొట్టె పాడి, కలిమి (ఐశ్వర్య) పెంపునకై యావుపాలు, తెవుళ్లన్నాన్చుటకు మందులపన నూర్చుకొని బాగుగాఁ గూడు (అన్నము) వండుకొని తిని యలఁచు

మించి (బలముకలవారై) చెడుగుపగఱ్ఱబి పెట్టెదరో వారల గొప్ప యొడ మి (పరమైశ్వర్యము) నొనెదరు.

“అగ్నిమద్యహోతార మశ్వశితాయం యజమానః” ఎవరు చదువరుల పొత్తుచేతఁ జదువరు (విద్వాంసు) లై నిక్కమేవినెదరో నతే (సత్యమే) కనెనరో సింగినేలలేతెడు వేల్పుతేనిన్గొనియాడెదరో వారుహాయిగా బెక్కిండ్లుబ్రతికెదరు. (దీఘాణయువులయ్యెదరు).

“భద్రం కణేఖిశృణుయామ” చదువరులైనవారు (విద్వాంసులు) ఎండ గాలి తగులునటుల వచ్చుతీరున నెత్తుగా నిండ్లుకట్టుకొని యంఘనెలకొని చలసిన తిండిదినను నిల్వచేసికొని హాయిగా బ్రతుకవలయును.

“ఉచ్చాతేజాత మంధసా” ఓరెండుకాళ్లకన్నాకులారా! (మనుష్యులారా!) చెలికాఁడు, తెగుళ్లనోఁగొట్టువాఁడు, మంచి (శ్రేష్ఠమైన) మండిచ్చువాడు, అస్తి సాదరుల (ధనైశ్వర్యముల) హెచ్చుకాపించువాఁడు నగుమందరి (వైద్యుని) న్గొల్చియొడలు, దీమసము, డెందము, మేనిచెలుపులు (ఇంద్రియములు) చేవహెచ్చునట్లొనరించుకొని యెక్కువ కలిమి (పరమైశ్వర్యము - సంపద) నైకొనుడు.

“హోతాయక్షత్వష్టారమింద్రమ్” అన్నివైపులనుండి బాగుగాగాలివచ్చు తెఱగునఁబెక్కు గుమ్మములున్నయింట నిరవుకొన్నవారికి బ్రతుకు, మడి, చేవ, నెమ్మది (జీవనము, పవిత్రత, బలము, ఆరోగ్యము) పొదలుచుండును (పృథ్వియగును). గనుకఁబెక్కు గుమ్మములు - గుంబములు - వాకిళ్లు - సరబడులు (ద్వారములు) గల పెద్దయిండ్లు కట్టుకొనవలయును.

“దేవిర్దూరోవయోధనం” ఎవరు తమకోర్కెలన్నెఱవేచుకొన నెట్లుపూనుకొందురో యట్లే తమతోడిపాటివారి కోరికలు కూడ కొనసాగనెంచుచు దమకు మేల్కలుగఁగోరునట్లు పైవారికిఁగూడ మేల్కలుగనెంతురోయట్టివారు తమకోరిన న్నెండ్లు హాయిగా దప్పక బ్రతికెదరు.

“అన్విదనుమతేత్వం మన్యాసైశంచనస్కృధి” ఎవరుతమవలెఁ దమతోడి పాటివారలనెల్లఁజూచుకొందురో చదువరుల పొందుకల్గ నిక్కముల సరసియేపఁటచెదరో వారలు గొప్పయునులు (దీఘాణయువు), నిండుచదువు, కొనసాగు కలిమి (సమగ్రైశ్వర్యము), ఎల్లెడల న్నెలుపున్గొనుచుండురు.

“ఆయుష్యంవచకాగ్యం” ఎవరు తమతోలియీడు కూటమినొల్లక (బ్రహ్మచర్యముచేయుచు) నిండుచదువు నేర్చుకొందురో వారి చదువును దొంగలు చోచుకొనఁజాలరు. వంతువుచ్చుకొనలేరు. (దాయలుండరు) మోపికకానేరదు (భారము కాఁబోదు), ఈతీరుగానే చదువరులు మంచినడువడిన్గొందురో వారుచదువరులలోఁ బెక్కిండ్లయుగము ఉనులు (ఆయువు) న్గొనితామెల్లపుడునొంఁగారును నొరుల

నలరితురు.

“నతద్ర్జ్జౌఽసినపిశాచాస్తరంతి” ఎఱ్ఱయుత్తను. ఉత్తరేణిమొక్క (అపా
మాగణము) దొట్టిమండుదినసులెట్లు తెవుళ్ళనెల్లఁబోఁగొట్టియునులుల (ప్రాణు
లకు) హాయిగొల్పునోయటుతాము దొసంగుల (పాపముల)కోసరిల్లి నొరులన్నాడ
దొసంగుల (పాపముల) నుండి మళ్ళించిన వారేమందిన్నడి కా విం చు వా రు
(పవిత్ర)కరులు)

“అపాఘమపకిల్చిషమపకృత్యామపోరపః అమాగణ” తగులము (రాగ
ము), పగ (ద్వేషము) మొదలగు అయిపు - ఆగడము - ఎగ్గు - ఐపు-ఓప్పమి-
ఒకరు - కల్ల - కీడు - గొడవ - డొగరు - తప్పితము - తప్పదము - తప్పు -
తీపురము - దుండగము - దుండఱికము - దుడుకు - నెరసు-నేరమి-నేరము -
సొంటు (దోషము)ల నిండిచిపెట్టి తమ్మున్వలెనెల్లరన్నాచుకొందురో యట్టిమంచి
వారికి నీళ్లుమందులు దొట్టి (వ్రభృతి) దినసులు (పదాధణములు) హాయి (సుఖ
ము) నిచ్చును. తమమందున్నార్మి (స్వాత్మప్రీతి), యొరులపట్లఁగిట్టమి - పగ -
(ద్వేషము) కలవారికి దప్పకకన్తి (దుఃఖము) చేయును.

“సుమిత్రయాన ఆపఙ్ఘోషధయఃసంతు” వేలుపేర్చచిఁనతీరున మంచిచేయఁ
దగినది (ఛర్మాచరణముకార్యము) చెడ్డమానవలసినది. (అధమాఁ చరణము
త్యాజ్యము) అనిహద్దుమీఱక తగవు - తీరు - తీరుపు - తీర్పు - నెఱి - పాటి -
పాడి - సొటిక (న్యాయము) మానిపైవారి ఇస్తువుహక్కు (సొత్తు) తీసికొనకుం
దురో యట్టిమంచివారు తెగులు తగులకనూఁజ్జు బ్రతుకఁజాలెదరు.

“ఇమంజీవేభ్యః పరిధిందధామి” ఎవరుచెడ్డచేయక చెడుగులతోఁ గూడకుం
దురో వేల్పుకొల్పు సల్పుచుందురో వారుకావలసినంతడబ్బు (ధనము) తినుబడి
దినసులు - గింజలు (ధాన్యము) కలిగి పేక్కెండ్లు బ్రతికెదరు.

“ఆయాంషిపవస” అందఱున్వేల్పు పంపునృట్టి నడచుకొనుచు న్దగుతిండి
నడువడులతోఁ బెక్కెండ్లు హాయిగా బ్రతుకుచుందురుగాక.

“దృతేదృహమాఙ్ఘోక్తేసందృశి జీవ్యాసంతోక్తే” నీళ్లుమొదలగు మందులా
యాయుచోట్లు తఱులకుఁ దగునట్లు పుచ్చుకొను చున్నవారికి మేలుచేయునట్లు
చేయవారికిఁ గీడొనరించును.

“సుమిత్రీయన ఆపఙ్ఘోషధయః” మందియందఱున్సోమరులుగా కంతయు
స్థనిపెట్టు తగవరివేల్పు (న్యాయాదీశుడగు పరమేశ్వరు) నతనిసెలవు (అనుజ్ఞ)
నైకొని మన్నించి మంచిపనులు సల్పుచు న్నెడుగుల నిడ్డనాడి కూటమిన్దగులక
(బ్రహ్మచర్యవ్రతముతో) చదువునేర్పులనారితిఱి విత్తనము (ఇంద్రియము)
నాపాడుకొనుచుఁ దటారునగులును ఛావు (అపమృత్యువు) న్దగిన తిండినడువ

దుల వలన నడ్డుకొనుచు నూతేంద్రయునురు (అయువు) న్బొందవలయును. ఎల్ల వారలేయే దొడ్డచేతల నెల్లెట్లు నడుచుకొందురో యట్లుట్లు చెడ్డతోవలనుండి కలుప (బుద్ధి) మళ్ళిపోవును. గొప్పచదువుగము (ఉగముఅయువు) కొనసాగుచుండును.

“కుర్వన్నే వేహకమాణిజిజీ విషేచ్ఛత సమాః” తేఁ దెల్లతెలుగుల మంద రుల (వైద్యుల) న్నాపాడుచుండవలయును. వారిలోఁగొందఱుకమ్మతావిగల దిను సులన్దిగ్గి - నిప్పు - కిత్త - కిత్తి - ఐదార - వరుపు - కణకు - తెఱ-తెఱ్ఱ-నిప్పు నిప్పుక - మల్లె - వయిరవులు - వయిరాలు - వైరవులు - వైరాలు (అగ్గి - ఇంగ లము - ఇంగిలము-చిచ్చు - అగ్ని) వేల్పుటచేత గాలివాన మందుల న్నాగుచే యుదురు. తక్కినమందరుగొప్పచదువునేపులతోతెగుళ్ళన్లుఱిఱించుట(నిదానము) మొదలగు నాఁడెముచేతలనారిఱిఱి యెల్లమైతాల్పుల (ప్రాణుల) తెగుళ్ళన్మాన్వి యెల్లపుడున్నాచెదరు. పనివలనన్నాని మొత్తముపైమందికందఱికిన్న్దాయకలుగ నేరదు. “అపోదేవీరుపస్సజ”

వెల్లవేల్మితోలుఁబలుకులందలి మందులన్సూర్చినమిడి
(వేదవాక్యములు)

మందులుపొడిచేసినీళ్ళలోఁ గలిపిపుచ్చుకొనుటమేలు.

“సంవసామి సమాపఁషధీభిః. సమోషదయోరసేన” అప్పుడేపిఱికినయాపు పాలు (ప్రతిధుక్కు), ఆపాలేవెచ్చగానున్నవి (శృతము), పాలమీఁగడ(శరము) పెరుగు, మీఁగడ (మస్తువు,) చేమిరి-తోడుపెట్టినపాలు (ఆతంచనము) జున్ను - జున్నుగడ్డ - జున్నుఁబాలు - ముఱు - ముఱ్ఱు - ముఱ్ఱుఁబాలు (అమిక్ష - స్పృటిత దుగ్ధము), వెన్న, మిసిమి (నవనీతము) నేయ్యి - నెయి - నే-నేయి - చేచమురు (ఘృతము), పెరుగునీళ్ళు (దధిరసము), గో-కుడు (వాజినము) ఈపది పాల దినుసులు మేనికిఁజేవహెచ్చించును.

“అంధస్థాన్తోవోభక్షీయ” తెగుళ్లనోగొట్టుమందరి నాకొడుకుకావలయును.

“యోరేవాన్యో అమీవహః” ఓవేల్పా (రుద్రుఁడా) ఓజగా (స్వ భా వ ముగా) నీవే మందుపొడ (స్వరూపము) కనుక మాకు మాయాపులకు గుఱ్ఱము లకు గూడ నెల్లతెవుళ్ళన్మాన్పుటకై మందిమ్ము.

“భేషజమసిభేషజగల్పేశ్వాయ పురుషాయభేషజమ్” మంగలిపని (క్షరము) చేయించుకొనుటచేతఁ దెవుళ్ళంటవుసుఱు (అయువు) హెచ్చు, నొడమి (ఐశ్వ ర్యము) పొదలు (అభివృద్ధియగును)

“శివోనామాసిస్వధితిస్తేపితా” ఒకలంతట న్వెన్న పూసికొనుటచేత మైజిగి మించును. ఒక్కరకమైన రాతికాటుక పెట్టుకొనుటవలన జూపు పెంచారును.

“మహినాంపయోసివర్చదాతసి” ఆవుపోలు త్రాగుచున్నయెడల నరుఁ దెవులు (క్షయరోగము), తక్కిన తెగుళ్లంతవు. తాగినవెంటనే యఱిగిపోవును (జీణకముగును). చావునడ్డును (మరణమున్మళ్ళించును).

“శ్వాత్రాఃపితాభవత” పుల్లతీగె (సోమలత) కొండమీద రాళ్ళ సదుమ పరియలో మొలుచును.

“వనేషువ్యంతరిక్షంతతాన”

పెసలు, చిలుసనిగలు మొదలగు పప్పుదినుసు బియ్యము సైదము (గోధుమ పిండి మొదలగు ధాన్యపుదినుసులతో) గలుపుట మందులొండొంటితో గలిపి పుచ్చుకొనుట యొడలికి మంచిది.

“కాషీరసినముద్రస్య - సమోషధీభిరోషధీః” చూలుతగిలిన పడినెలలకుఁ బురుడువచ్చును.

“ఏజతుదశమాస్యోగభోజరాముశాసహ” వేలిమి (యజ్ఞము) చేతఁగోరు కొన్నట్లుఁడలిస్తూల్చియునులు నొడిగించుకొనవచ్చును.

“ఆయుర్యజ్ఞేన కల్పతాం” గోయిత్వవ్యవస్థ నీళ్లుపోసినయెడలఁ దెవుల్గులని వ్వకొడలి కోపిక (ఆరోగ్యము) నివ్వజాలిన మందుమొక్కలు మొల్చిపండును.

“ఆపోదేవీరుపస్సజ” బంగరుపూసల పేరు మెడస్తూల్చినవారి కు నులు (ఆయువు) మెండగును (అదికమగును).

“దృశానోరుక్త ఉర్వావ్యవ్య ద్యౌద్ధుమశమాఽఽయుః” ఓడిగ్గి (అగ్గి) మందు మ్రూకులలో, నీళ్ళలో, నెల్లమైతాల్పుల (దేహభారుల) కడుపుల నీవలరు చుండువు. వేడినాపాడుకొన్ననాని యూపిరి (ఆయువు) పోవును.

“గభోఽసోషధీనాం, గభోఽవనస్పతీనామ్,

గభోఽవిశ్వస్యభూత సాగ్నేగభోఽపామసి”

కారువడ్లుయవలు (యవలు) మొదలయినవి బంగారుతీగెలు మొదలయిన యూరి (గ్రామ్యము) గింజలు (ధాన్యము) తేడుఓషధులు. వీనులు మొదలగు తలయందలి యేడుకన్నముల (సప్తప్రాణముల) న్నాపాడుచుహాయిగా సూతేంద్ర యునులు (ఆయువు) నిచ్చును.

“యాఽషధీః పూర్వాజాతా” ఓతల్లులారా! దినుసులారా! మీపుట్టుకలు, మీ రకములు, మీపుట్టుచోట్లు, మీమొలకులు, మీచేయు మంచిపనులెన్ని రకములొ లెక్కింపనలవికాదు. కనుకనో కొలతమీఱినచవులారా! (జీవగణ్ణులారా!) మావాని యిలుదొరను (యజమాను) నేతెగులున్దగులనివ్వకాకలి, డప్పివనట (శోకము), సొమ్మ (మూఁఁక-మోహము), ముదిమి, చావులను నాటుసుళ్ళలో (షడూ ర్ముల) నీలోఁజిక్కనివ్వక కాపాడు.

“శతంవో అంబధామాని సహస్రముత వోరుహః” పగలుగెలువననికి పచ్చెడి దొరవరెనో మందులారా! తెగుళ్ళనోబోలుటకై మందఱి పాటుని (వైద్యుడగు విప్రుని) చెలతకునొచ్చిండు.

“యత్రోషధీసుమగ్మత” ఒడలంతట న్నొగులు పెట్టెడి యఱుదెవులా! (క్షయరోగమా! రాజయక్షమా - రోగరాజమా!) కికియని కుత్తుకన్డప్పుడు చేయు తెమడతెగులు, కలతపెట్టు కిత్తతెగులు (పిత్తరోగము), కీళ్ళనొప్పుల న్గావించు గాలితెగులు (వాతరోగము) ఈమూఁడు తెవుళ్ళతోఁగూడ న్దొలగి మచ్చ మాసి పొమ్ము (నశించిపొమ్ము).

“సాకంయక్షప్రపత” ఓమందు దినుసులారా! మీరొండొండలతోఁగూడి (అన్యోఽన్యముతోఁగలిసి) యొండొరిమికతో (ఏక్యభావముతో) నొండొరున్గాచు కొనుచు (పరస్పరము న్సంరక్షించుకొనుచు) మొత్తముగా నొండొంటన్జేరి మాతెవుళ్ళనోబోగొట్టివేడెదను.

“అన్యాయో అన్యాయవత్వన్యన్యస్యా ఉపావత” పండ్లు పండునవి, పండ్లు పండనివి, పూయనివి, పూచునవి మొదలగు మందు మ్రాకులన్నియు నుడువు తేని పంపునంది (బృహస్పతి ప్రేరితములై) మాతెవుళ్ళనెల్లఁ బోడుల్చున్గాక.

“యాఃఫలినీయాఃఅఫలా అపుష్పా యాశ్చపుష్పిణీ” మందు మ్రాకులు తమదొరయగు జాబిల్లితో (చంద్రునితో) నిట్లుపల్కెనేమనఁగా మమ్మేపాటుఁడు (బ్రాహ్మణుండు) వాడుకొనుచుండునో యతనికోరిక చొప్పున మేమెల్లతెవుల న్దప్పక మాన్పెదము.

“ఓషధయః సమవదంత సోమేనసహరాజ్ఞా” తొలుఁబల్కులు మందులకై మొక్కలనే (వనమూలికలనే) యేర్పరెచ్చెన్గాని మఱేగట్టిదినుసులనైన (లోహములు, రసము, గంధకము, పాషాణము) మొదలగు దినుసులలోనేదియున్దెప్పలేదు. ఓమందా! నీవఱుదెవులు (బలాసము-క్షయవ్యాధి) నోబోగొట్టెదవు. మొలకతెవులు (అశోకరోగము) న్మాన్పెదవు. మేనినుబ్బించు కణితి - ఆణె-ఆణెము-ఆనియ-ఆనె (కఠితి) కడఁతి-కణఁతి-(దద్దు-దద్దురు) బొరుసు, ఏనుగుకాలు - యూరకాలు మొదలగు వాఁపుతెవులు (ఉపచితము) న్గుదిరెచ్చెదవు, ఘటి పందలకొలఁదిన్దక్కిన తెవుళ్ళ నడంచెదవు. నోటికంపు (ముఖపాతము), అఱకము - అఱుకువ-అఱ్ఱియము - అఱ్ఱె - మఱ్ఱి - మఱ్ఱెయ - మఱ్ఱె (అజీతిక - అరువు - మందాగ్ని) న్మచ్చ మాపెదవు.

“నాశయిత్రి బలాసస్యాశీఃస ఉపచితామసి” ఓమందువేరులారా! మిమ్ము వేలుపుపాటకాండు - పాటరులు - బయకాండు - లయకాండు - సీకారులు (వేలుపుగాణలు - గంధర్వులు) వేల్పుతేఁడు, ఇంతికొవుంజు - ఒడలిచూపొడయఁడు - కఱి - కొండపగతుఁడు - కొండతెక్కలుగొట్టినదచి - డేజీ - శలఁచు

తాయి సంతరించినదొర - తూరుపుదణి - తూరుపుతేడు తెలుగంటితేడు, నిలువెల్ల చూపులై వెలయువాడు - మ ల గొం గ - వినుప్రోల్దొర - విప్పుతెప్పలతేడు వేగంటి - వేల్పుతేడు - సురతాచి (బంధుడు), నుడుగుతేడు (బృహస్పతి) మిమ్ము స్త్రీప్రియతీసిరి. మాకడిమి (శక్తి) నైలిసికొన వెన్నెలతేడు - జాబిలి - నెల (చంద్రుడు - సోమరాజు) మిమ్మున్నాడుకొని (ఉపయోగించుకొని) తన యలుఁ దెవులు (రాజయక్షము) న్మాన్యుకొనెను.

“త్వాంగంధర్వా అభినంస్త్రామింద్రస్త్రావం బృహస్పతిః” ఓమందు మొక్తా నిన్నుద్రీప్తునీను. నెవ్వరి తెగుళ్ళుమాన్యుటకేనుని స్త్రీప్యచుందునో వారలను వేళ్ళమోయసిస్త్రీప్రియినెక్కల్చి నిన్మచ్చమాపన్గనక మాటిమాటికిన్జిగురించుటవలన. బొదలుచు నీపున్పెకేండ్లు హాయిగా ఒదికి యుందువుగావుతను.

“దీఘాణ్యుస్త ఓషధేఖనితాయస్మై చత్వాఖనామ్యహమ్” చేవ (ఓజస్సు) పగతుఱ్ఱెల్వఁదగుకడిమి (సహము), దీమసము (ధైర్యము. ఆత్మ), మేనిసొగసు. అందము (తనువు) హాయి (శమణము), కత్తళము. తొడువు. బొందళము - సమకట్టు (వర్మము), కాలేల్మోదలగుమైవంతులు (అంగములు) ఎమ్మలు (ఆస్తులు) వ్రేళ్ళకణుపులు (పరున్నులు) వ్రేజెప్పినవిగాక మిగిలినమేనిదినుసులు. ఉగము - ఉసులు (ఆయువు), ముదిమితుదవఱకు బ్రతుకు (జర) వ్రేల్చి (జన్మము - యజ్ఞము) వలన నాకుజేరూర్చున్గాక.

“ఓజశ్చమే సవశ్చమ ఆత్మాచమే” వడ్లు (ప్రిహులు), కారువడ్లు (యవలు), మినుములు (మాషములు), కందులు (ఖల్వములు), కొఱ్ఱలు (ప్రియంగువులు) చిఱువడ్లు (అణువులు), అక్కుళ్ళు (చామలు. శ్యామాకములు), ఆమడలు - బర పటలు (నీవారములు - నిసరి) సైదముపిండి గోధూమములు - గోదుములు) చిఱు సనిగలు (మసూరములు) వేల్పు కొల్పు వ్రేల్చి (జన్మము - యజ్ఞము) చేత నాకు మెండుగానబ్బున్గాక.

“ప్రేహయశ్చమే యవాశ్చమే” డిగ్గి (ఆగ్ని), నీళ్ళు, పొదలు (కోరుధ ములు, మండులు (బొషధులు), వడ్లుమొదలగు నూడుపు పంటలు (కృషపచ్యములు) తమంతదాము పండుపంటలు (అకృష్టపచ్యములు), ఆవు, గేదె, గుఱ్ఱము, మేక గొఱ్ఱ, గాలిగాడు (గాడిదె) ఒంటెమొదలగు నూరినాల్లు కాళ్ళమైతాల్పులు (గ్రామ్యపశువులు), ఏనుగు. నెరసరి (సింహము) చొగంటి (శరభము) గొఱ బోతు (గవయము), జింక (మృగము) కోతి మొదలగు కారుటునులు (ఆరణ్యపశువులు). ఇదివఱకున్న యొడమి (విత్తము) ఇకముందు కలుగబోవు కలిమి (విత్తి), పుట్టినకొడుకులు మొదలగువారు (భూతము), నాయతనేబడయు నాన్తి (స్వాజితము) వ్రేల్చివలన నాకుండున్గాక.

(అధర్వ సంహితనుండి)

మన్నిమిన్కులకుదురు - [అధర్వవేదము]

సీసపుబిళ్ళయొడలన్దొల్చినయెడల నల్లత్రాగుడుదెత్తులు మొదలగునవి (రక్షఃపిశాచాదులు) చేరకుండును. (సీసాయాధ్యాహ....) మేనితాల్పులకే తెవులయిన న్దగులకుండును.

గుండెనుండి నూటయొక్కనరము లొడలంతట న్బ్రాకుచు మేసినడుసు నైదుపలవల (పర్వములు) గల (సుషుమ్న) యను నరమునుండి పిన్నపెద్దజెడ్డకొమ్మలవరుస మూడువందల యేబదివేల (లక్షత్రయము పైనధక్షలక్ష) లెక్కన్రాకుచున్నవీనరములలో నడిమినరములు నెత్తురు చిమ్ముతెగులు న్బట్టించుచుండును. నరముల నెత్తురు కారుతెవులు “(తిష్ఠావరేతిష్ఠ పరఉతత్త్వం తిష్ఠమధ్యమే కనిష్ఠికా చతిష్ఠతి తిష్ఠాదిద్వచునిమహి)” అనుమంతరము (మంత్రము)చదివినయెడల, దప్పక కట్టిపోవును.

ఉచ్చపడుతోవకడ్డముగా రాయిన్బట్టించు తెవులు (అశ్మరి) నకాటపట్టుగు నిసుకనరము (సికతావతి) (కిగడుపు) (బస్తీ) యందువిల్లువంపయి యుచ్చపడ నివ్వ కడ్డుజుట్టుముట్టు పెద్దనరము (ధనుర్నాడి)లారా! మీరునెత్తురు కార్చకుండుడు (పరివఃసికతావతీ....)

లేడికాళ్ళవలెగాళ్లు, ఎద్దుపండ్లు (దక్షమల) లలాగునఁ జెడ్డపండ్లు ఆవునడకవలెనడక, బున్ బున్మనుచప్పుడు (పూతారధ్వని) గల యూపిరి, యాడుదానికి నుదుటి వెండుకలసుడి (రోమావర్తము) యాడుదానికి మగవానికిన్లూడఁ జెడుగుఱుతులు (దుర్లక్షణములు)

ఓతెగులు గొట్టా నీగుండెజబ్బ (హృద్రోగము), నీపచ్చతెగులు (కామిలాది రోగజనిత శారీరహారి ద్వజము) ఈరెండు తెవుళ్ళన్నగటితేడు (సూర్యుడు) చుఱుకు పెండపోగొట్టు న్గాక. ఆవునెత్తురునిదీసి నీయొడలికెక్కించి నీమేనిమంచి యెఱుపు తక్కున్బట్టించెదను “అనుసూర్యముదయతాం...., పరిత్వారోహితైః” నిన్నునూతేండ్లు హాయిగా బ్రతికించెదను, నిన్నెప్పటికిన్బడుచువానినూవించెదను. “యారోహిణీదేవత్యా” తెల్లపొడలయులు (శ్వేతకుష్టురోగము) న్బోగొట్టుటకై మాపులనబట్టి పెరుగు గుంటగలిజేరు (భృంగరాజము), పసపు (హరిద్ర), పెద్ద పాపర (ఇంద్రవారుణి) నల్లవావిలిచెట్టు, నల్లగోరంట, (నీలిచెట్టు - నీలిక)యీ దినుసుల పసరావుపేడ పిడుకలోఁ గలిపి నెత్తురు చిమ్మువరకా బొల్లిపొడలకుఁ బూసి ప్రాముచున్న నెరసిపోయిన తలవెండుకలకుగూడఁ బట్టించినయెడల నల్ల

పుట్లు రెండున్నానిపోవును (“న క్తంజాతస్యోషదే॥”) ఓ (నీలిచెట్టా) సలుపునీపుట్టుకపాడి (జన్మస్వభావము) కనుకబొల్లియులుపు (శ్రిత్రము) నెరుపును (చలితరోగము)ను నొడలికిఁ బ్రాముటముచేత నారెండు తెపుట్లు మఱెన్నటికి న్దలచూపనివ్వక మొదలంటన్మచ్చమాపుము. “అసితంతే॥” అబొల్లియులు పెముకలనుండి యుగాని చియ్య (మాంసము) నుండిగాని పైతోలు (త్వక్కు) నుండిగానిమణెట్లయినగాని పొడమి నొగిలించుచున్నప్పటికా తెగులున్మంపరము (“అస్థిజస్యకిలాసస్య”) చేత దుదముట్టమాపెదను.

ఓనీలి మొదలగు మందు మ్రాఁకులారా! మీచిలువతిండి - చిలువమే తరి - చుక్కను దిటిపిట్ట - తల్లివేసటఁబాపినడంట - తుట్టెపురుగు గుంపుగొంగ-తొడలు లేనివాని పైఁదోడు - పాఁపమేవరి - పాఁపమేపుడు - పాములమేతరి - పాముల వేఁటగాఁడు - పురుగులదొర - పులుగుబొల్లఁడు - పులుగుఱేఁడు - పెందిరువడి - మేలిచ్చుపులుగు (సుపణుకఁడు - గరుత్మంతుడు) కిత్తి (పిత్తము) వలన నిరుపుట్టినారు గనుక నంతటి తిరుగులేని గొప్పచేవ (అమోఘవీర్యము) మీకుఁగలదు. (సుపణోకజాతం) నల్లత్రాగుడుచేవ (ఆసురీమాయ) యీ (నీలి) మొదలయిన నాల్గుమందుదినుసులు వాడినయెడికచేత నెల్లమందరులకుఁ దొలిమేల్చుంతియైబొల్లి మొదలగు పులుముల నెల్లఁగుదిచెకను.

ఓ (నీలి) నీవునలుపు, నీతల్లినేలనలుపు. నీతండినింగి (అకసము)యును నీవిత్తున్నాడ నలుపు. నీముద్దనొడలికిఁ బాము కొన్నవారికి బొల్లి తెగులుగొంట్లకు తెగులుఁబోఁగొట్టి పండువెండుకలన్నాడ నీవలెనలుపుతక్కుననలరించుమా “సరూపానా మతేమాతా”

ఓ చలివణఁకుకాఁక (కాఁక - పులకరము - వెక్క - వెచ్చ - వేడి (శీతజ్వరము - తక్మా) నీవు తిండి నఱిగింపఁజాలని కడుపుడిగ్గి (జాతరాగ్ని) వలనఁ బుట్టితివికనుక నెఱ్ఱఁగాఁ గిత్తిలోఁగాల్పఁబడిన యినుపగడ్డ పొలునుడికిన వేడి వేడినీళ్లొడలిపైఁ జీలకరించుటవలనఁ దెగులు గొంటున్నిడిచినీకతము (జన్మహేతువ)గునైదార - ఐరుపు - కిత్త-కిత్తి-కణకు-డిగ్గి - తెఱ - తెఱ్ఱ - నిప్పు నిప్పుక - గుల్లె - వయిదపులు - వయిరాలు (చేతనాచేతనాగ్ని)తోఁగూడఁ దొలఁగిపొమ్ము. “యదగ్నిరాపోదహత్” ఓ చలిపులకరమా! (శీతజ్వరమా) మిక్కిలి యొడలి నొగిలించుదానా! నీవెంతయో వేడిన్నేడి నొడలుడికించెదవు. నీవు నిప్పువలనఁ బుట్టినప్పటికొడలిన్నచ్చఁ బాఱించెదవు. నీకు బెక్కుపేర్లుకలవుగాని మొదటిపేరు చలిపులకరమే (శీతజ్వరమే-దుక్తమే) “యద్యచియదివాసి శోచిః॥” ఓచలిపులకరమా! (శీతజ్వరమా) నీవొడలిలోపలన్మయిన్నాడ మంటలెత్తించెదవు. మేనంతయు నెండించెదవు. కల్లుపల్కువారలకు దగునట్టిదుమవిడు. ఏటితోటిమగల

యెకిమీడు, కడలిజేడు - త్రాడుదాలుపు - నీళ్లజేడు - పడమటిదొర - మొయిలు
జేడు - వల్లెతాలుపు - వల్లెత్రాడుగలాడు - వాననెచ్చెలి. (వరుణునకు) నీవు
కొడుకువు (పుత్రుడవు) “యదిశోకో” చలిగొలిపి వడకించు చోర్వరానియిడు
మలిడునో చలివేడినీకుదండము. చలివేసినపిమ్మట నొడలుడికించు కాకారూరా.
జ్వరమా) నీకుఁ గయిచాపు (నమస్కారము)లు. పూటవిడిచి మలుపూటవచ్చు
వేడి (అన్యేద్యువా) నీకెరఁగుడు. రెండునాళ్ళకువచ్చుపులకమా (ఉభయేద్యువా)
నీకుఁగోపులు. మూడేసినాళ్ళకు నాల్గేసెపూటలకునద్దగులు చలివేడికి గిడిగిల్లితెవ
పెట్టివలుతెఱఁగుల దగిలినొగిలించుచలివేడి! మాసలుపు గుంజిళ్ళగొని మమ్మెడలి
పోవుదువుగాక “నమఃశీతాయ” నేలనింగినడుమలన్ముత్తావుల (భూమ్యంతరిక్ష
ద్యునామకలోకత్రయముల) మందు న్రూఁకుల పులనీళ్ళనడుమఁ జెలగుడిగ్గిగాలి
వెలుగుజేంద్రను ముత్తీరువేల్పుల పేజుపేజుమాఱులగు ముప్పదిమువ్వురు వేల్పు
లునుతెడపు తప్పని చావుతో (కాలమృత్యువు)తోఁ గలసి తక్కుచిల్లరనూఱు
గిట్టింపు (అపమృత్యువులు) మమ్ముఁజేరనివ్వకవందయేంద్రవరకు హాయిగామము
బ్రతికింతురుగావుతను. “యేదేవా “యేదేవాదివిష్టయే పృథివ్యాం” వానకతమై
నింగిమీదనెప్పటికొనవేల్పులకైనఁ దెలిచుఁబడకుండు నీళ్లెల్లదడుపుట మొదలగు
పనులచే మాతెవుళ్లనన్నియున్నోగొట్టి మాకు హాయి నొసంగుఁగాక. “వారణ్యవ
ణాఁ శుచయః పావకాయాసుజాతాః” వేల్పుజేడు మొదలగు చదలకాపులెల్ల
రేనీళ్ళనిగ్గగు (సాతమగు) చవి (అమృతము), పుల్లతీగ (సోమలత) పసనానుట
చేనింగిపైచోట నెప్పటికలరెదరో యత్తడిమాతెవుళ్ళనుడిపి హాయిగా మమ్ము నూ
జేండ్లు బ్రతికించుగాక.

తేనెవలనఁ బుట్టిన యోయిప్పతుప్పా! (యష్టిమధుకము) తీగెపొదా!
(మధుకమా) మాయొ శ్శప్పలుకుల నుల్లముల పనులనెల్ల (కాయికవాచిక మాన
సరూపకమణ్ణము లన్నింటిని) మిక్కిలి యింపుకావింపుము. “ఇయంపీరున్మఘ
జాతా” నాల్కొకొనన్దేనెయునాల్క మొదట (యష్టిమధుకము, అతిమధురము)
నీటిప్పవువ్వు! కొండయిప్పపూవువలె నోపుల్లతీగరో! (సోమలతా) నావేల్మిపను
లందు (క్రతుకమణ్ణములందు) నాయొడలు కావించు పనులయందు నెలకొని
నన్నెల్లతెఱఁగుల నందఱికింపు కావించుము, “జిహ్వయాఅగ్రేమధు” పూచిన
యోనీరిప్పతీగెరో విన్నునేవాడుటచేత నేను నాతోఁగూడినవారు నందఱికెల్లతెఱ
గుల మంచి యింపుసొంపులన్నోచనిమ్ము, “మథోరస్మిమధుతరో”

ఒడలిమీదఁ జన్నివము - పయిడి - పసిడి - పుత్తడి - పైడి - పొన్ను
బంగరము - బంగరు - బంగరువు - బంగారము - బంగారు-సంచము - హొన్ను
(హిరణ్యము) నగలుపెట్టుకొన్నవాడే తెగులున్దగులక హాయిగా నూజేండ్లుతప్ప
క్రబతుకఁగలఁడు “నైనంరజ్జంసి”

అయిదు గుంపులు - గనుపులుగల వెదురుకఱ్ఱగాని (వేణుదండము)కంపి
ల్లచెట్టు కొమ్మలజంట (కాంపీలవృక్షశాఖాద్వయము) గాని మిఱ్ఱపల్లములులేక
చచ్చొకము నున్న నేలన్నిలిపి విడిచినపుడా కఱ్ఱతాదలచుకొన్నవైపు (విశ) పడి
పోయినయెడలఁ దాననుకొన్న పని నెఱవేఱునట్లుగాక వేఱుకెలఁకున (దెస)యం
దుపడెనేని తనపనికాదు. విల్లెక్కిడియమ్ముతోడిగి “వేసస్తతత్పశ్యత్” అను
మిడియ - పనస - మంతరము (దేదసూక్తము) స్వదుపుచెగచినపుడత్తాపుగుఱికి
దగిలినయెడలఁ దాదలంచిన పనితప్పక నెగ్గును. నీళ్ళతోనింపిన పెద్దచెంబులో
పాలుచిలకరించి యానీళ్ళనడిగినపుడెక్కువిచ్చిన నెక్కువుగాఁ దక్కువిడినన్దట్లు
వుగాఁదనకోర్కి సమకూరును. చీపురుకట్ట (దభజాస్తంభము) నైకొని ముందు
చెప్పిన మిడియననుచు లెక్కించినపుడాపుడుకలు (సరి) లెక్క (సమానసంఖ్య)
యైనపుడు తాదలంచిన పనినెఱవేఱును. ఎండుపుడుకన్మంతరించి నిప్పులన్నడ
వేసినపుడెడమవైపునుండి కుడివైపుగామంట (జ్వాల) చుట్టుకొనుచుండెనేని నీకు
గెల్పువచ్చును. సొగటాలు (అక్షముల) న్నొర్లించివైచినపుడు నీతలంచినలెక్కగల
కాయ వెలికలఁబడునెడనీకోర్కిడేరును. మంతరించి నీచాచిన రెండువేళ్ళలో నీత
లంచినవేలెవరైనఁ బట్టుకొన్నయెడల నీవనుకొన్న పనియగును. ఇరువదొక్క
చిన్నముక్కలపోకలోనుండి నీకైకివచ్చి నన్నిముక్కలుటిసి లెక్కించునపుడవి
సరియైన గెలిచెదవుబేసియైననోడెదవు. నీళ్ళనిండిన చెంబున్నాని నాగలిన్నాని సొగ
టాలన్నానిమంతరించికొత్తగుడ్డలోఁజుట్టబెట్టి సమతాడని పడుచులనిరువురన్బట్టు
కొని పొండనవారేవైపుకవిపట్టుకొని పోయెదరో యావైపునఁ దాఁబోగొట్టుకొన్న
సరుకుండును.

పొలము పారి (మన్ను), పుట్టపారి (మన్ను) నాల్గుతోవలు కలసినదారి
లోనిబెడ్డ (చతుష్పథలోష్ఠము). ఒలికిబెడ్డ (శ్రుసానలోష్ఠము) ఈనాల్గుబెడ్డలన్మం
తరించి యుంచి నేదియైన బెడ్డనీకుఁ దోచినది ముట్టుకొమ్మని పెండ్లికానిపడుచుతోఁ
జెప్పు మామె పొలముబెడ్డన్నానిపుట్టబెడ్డన్నాని ముట్టుకొన్నయెడల నాపెకుఁ బెండ్లి
యగును. దక్కిన బెడ్డలలో నెయ్యది పట్టుకొన్నప్పటికామె పెండ్లికాకమునుపే
గిట్టును. పెండ్లికానిపడుచుదోసిలి (అంకలి) నిండమంతరించినీళ్లునించి చల్లివేయు
మనఁ దూర్పువైపున కాపెయానీళ్లుచిమ్మివేసినయెడల నామెకుఁ బెండ్లియగును.

అదోయత్ || “అను మంత్రము చెప్పుచుఁగాక (జ్వరము) పారుడు (అతి
సారము) నీరుడి (అతిమూత్రము) నారికుఱుపు (నాడివ్రణము) లన్నదుర్బుట
కొఱకు ముంజిగడ్డి కొనలఁబేనినత్రాడుకట్టుటచేతను, పొలముపారి(క్షేత్రముత్తిక)
పట్టువేయుటచేతను, నెయ్యిపూసి తోలుతిత్తిమూతితో (చమదృతి ముఖము)
ముడిలోను గమగుఱి (శిశ్నము) లోను, నారికుఱుపు సెలలోను గాలిగొట్టవల

యును. పొన్నగంటియొక్క (జింగడమును పేరుగల) మొక్కనైళ్ళతోఁ గూడ బెకలించితిని జనపనారతాడు (శణశూత్రము)తో గ్రుచ్చికట్టి “దీఘాఽముత్వా ము బృహతే॥” అని మంతరించి మేసన్దాల్చినయెడల హాయిగా వెక్కిరిండ్లు బ్రతికించును (కాశీ) యనువీడు (పట్నము) నందీపొన్నగంటి (జింగడము) అనిపిల్వ బడును. ఈ (జింగడమున) న్దాల్చినవారి కెట్టితెవులైనన్మానిపోకతప్పదు. అడవి నుండి తీసికెచ్చిన పొన్నటంటి జనపనారతాడులకూచిఁ ముంగేలకట్టుకొన్న మిక్కిలిమేలుచేయును. “శణచ్చమాజింగిడశ్చ॥” గగికజనపనారతో ముంగయి న్దాల్చినయెడలఁ బాఁపడుతిట్టు చిల్లంగిచూపు మొదలగు చెడ్డలు తగులకుండ “యశ్చసాపత్నః॥” తరములబడివచ్చుచున్న పులుమరుఁదెవులుపారుడు మొదలు తెగుళ్ళ (కులాగతకుష్మతయ గ్రహణ్యాదిరోగముల) నడంచుటకై నీళ్ళనిండిన యలకి (ఉదకఘటము) నుంచి “ఉదగాతాం భగవతీ॥” అని మంతరించి యిల్లు వెలుపలఁ దెగులుగొంటు (వ్యాధితు) మీఁదఁ జల్లవలయును. (ఆపేయమ్॥) అను చుమంతరించి కాలపఁబడిన పూటమాపున (దగ్ధదినరాత్రియందు) మునుపటితీరు గా నీళ్ళుచల్లవలయును. ఏలుమద్దిపుడుక యూకను నువ్వులు నూలిచుట్టకలిపి “బభోః॥” అని మంతరించి యా తెగులు గొంటునకుఁ గట్టవలయును. నాల్గు త్రోవలు కలియుచోట నందలిబెడ్డ, పుట్టపారి (వల్మీకమృత్తిక) బ్రతికియున్న యెద్దుతోలుతోఁజుట్టి మునుపటివలె మంతరించి కట్టవలయును. “నమస్తేలాంగతే భః॥” అని నీళ్ళనిండిన బిడ్డిన్మంతరించి యెడ్లుపూన్చి నాగలిక్రిందఁ దెగులుగొంటు నుంచి యానీళ్ళన్నిలకరించవలయును. పాడింటిలోనీళ్ళ నిండినయలకి - వనఁటి పరఁటి - ప్రవ్వ - మఱువ (ఉదకఘటము) నుంచి యాయుంటికిఁ న్నాఁతగొ య్యిత్రవ్యితిని యాగోతిన నప్పాడింటుమొలచిన గడ్డితోఁ గప్పిపుచ్చి యచ్చటదై గులుగొంటు న్నేరవేసి “నమం సనిస్రసాక్షేభ్యః॥” అని యప్పనంటి నీళ్ళన్మంత రించి యెత్తెగులు గొంటునకు గ్రుక్కెడునీళ్ళుపట్టి యతనియొడల నించుక చిలక రించవలయును.

“ఉదగాతాం భగవతీ॥” అను మంతరమును జదుపుచు (మూలాసక్షత్రము) అనఁబడు చుక్కపొద్దునఁ దరతరమునుండి యున్నట్టుకతోడనేయోజమై (స్వభా ముగా) వచ్చునంటు తెవుళ్ళ (క్షేత్రియరోగములఁ) దగిన తెగులుగొంటునకు మందివ్వవలయును. మోదుగు, మేడి, చేరేడు, జువ్వి (కంపిల్లము), బొడ్డ, రావి, ఉసిరిక, మావిడి, మద్ది, మట్టిమొదలగు పదిరకములచెట్లపుల్లముక్కలు (లక్క) బంగారముతోఁజేసిన తాయెత్తులోవేలి జబ్బున్లట్టినయెడల బాఁపనుగఁ (బ్రహ్మ తాక్షసగ్రహము) పట్టినవాఁడాకిడు నెడసి హాయిగాఁ బెక్కిండ్లు బ్రతుకు నీతా యెత్తువలన వేలకొదిమందరులు (వైద్యులు) వేయిరకములమందు మ్రాకులిచ్చి నప్పటికి న్నుదురనిసోకు (గ్రహపీడ) తప్పక తొలగిపోవును.

నేలమీద నెల్లరి తెవుళ్ళన్నాన్పుమందరులందఱు నిక్కిముగా మొదటి మందరియగు వేల్పుటచ్చుమచ్చలే (ఆదివైద్యుడగు దేవునిరూపులే).

“యశ్చకారసనిష్కరత్ సవీవ సుభిషక్తచుః|

సవీవతుభ్యం భేషజాని కృణవదేభిషజా శుచిః”

“క్షేత్రియాత్ త్యానిజుకా త్యాజామిశంసాద్ ద్రుహోముంచామి వసువస్య పాశాత్, అనాగబ్రహ్మణాత్వాకృతో శివితేద్యావాప్రధీవీ ఉభేస్తామ్.”

గీట్లులేకున్న వ్రాలకన్న మీద నిలువుగీట్లుగల వ్రాలు హెచ్చురవణిగాను గ్రంద నడ్డగీట్లుగల వ్రాలు తగ్గురవణిగాను బలుకవలయును. ఈ మిడియ (వేప మంత్రము) స్మందరిజాఁపఁడు చదివినంతస్తరతరములనుండి పుట్టుకతోడనే యొకరి నిరపుకొన్నపులుము మొదలగు తెవుళ్లెల్లఁ బటాపంచలై మచ్చమూసిపోవును.

బొడ్డుగు - బొట్టుపు (తిలకవృక్షము) పెచ్చులోపలవేసి చేసిన తాయెత్తు మనికట్టునఁ దాల్చినయెడల నెల్లచెఱుపుచేతలు మొదలగు నలుకువలెల్ల (కృత్యా దినమస్తపీడలు) తొలగిపోవును. అన్నిరకముల తెవుళ్లంటకుండును. పగవారం దఱున్మచ్చమాయుదురు.

పన్నెండుపూటలు పూనికన్నాడు కుడువనినోముపట్టి తన పగవాఁడు వలపై క్షగా (దక్షిణదిక్కుగా)ఁబర్విడుదారిలో వానియడుగులు తాకునట్లు పచ్చిమేడి యూకులువేసి కాలిదుమ్మంటిన యాయాకుల స్తోతవలితోఁగోసి ముక్కలుచేసి యాముక్కలస్థంపటెతగులఁబెట్టి తానోముతఱిగ్గేలఁదాల్చి వెదురుకఱ్ఱనెబ్బిక్కుతు సుకలుగాఁజిదుక మొత్తవలయునట్లు నేసినతోడనే తనపగతకుఁదదాపునెలన్నిఱు చుకొని పడిమడియును.

రెండుకన్నులు, రెండువీనులు, రెండుముకుచెరములు, నోరు పెరసియేడు చిల్లులేయేడునురుల (సప్తప్రాణముల) కుత్తుకయందలి యెనిమిది సరములన్నాది “సప్తప్రాణానష్టామన్యస్తాంస్తే” అను మంతరము చేవవలన నోనాపగవాఁడా నిన్దెగవారెదను.

ఓ గోచికట్టా - గోచికాఁడా - గోచిబాఁపడా - తడుపుదాల్చా తడుపు దాలుపా - ముంజికాఁడా - మొణకరి (మూణవకా) యిటకురమ్ము. ముందుగానీ కుడియడుగిడి యీ రాతిపై నిలుపుయు నీయొడలెల్ల రాయిలాగట్టిపడును. నీకే తెగులైనన్దగులకుండును. వేల్పులెల్లరు నిన్నుహాయిగా సూతేండ్లు బ్రతికించెదరు గాక. “వీహ్యశ్శానమాతిష్ఠాశ్శాశవతుతేతసూః, కృణ్వంతువిశ్వేదేహ ఆయుష్టే శరదః శతమ్”

ఓ నాయునుకా నీవు పగఱవలనఁగాని తెగుళ్ళనుండికాని పెరుపకుము. ఈ మంతరము చేవచేతనీ వెన్నటికిన్జేటులేక నింగి నేలలవలె నిల్కడగా హాయి నలరుచుండుము.

యథాద్యౌశ్చప్రథివీచన విభిచోనరిష్యతః ఏవామేప్రప్రాణమాభిభేః" బాఁపన తెగఁ, దొరపదుగుస్సంతయైన వెఱపులేకుండునో యెట్లుపుయిలోడకుండునోయ ధైర్యవోనాయునుకా కొరకకుము.

“యథాబ్రహ్మచక్షత్రం చనవిభితో నరిష్యతః
ఏవామేప్రాణమాభిభేః" పోయినది రాగలదెట్లడలకుండునోయ ధైర్యవ బెద రకుడిలు పడకుమోనాయునుకా.

యథాభూతం చభవ్యం చనవిభితోన రిష్యతః ఏవామేప్రప్రాణమాభిభేః"

నెయ్యి (ఆజ్యము) చితుకులు (సమిధలు) ఇగిరిక (ఫరోడాశము) పాలు (పయస్సు) కూడు (ఓదనము), పాలబువ్వ (పాయసము), తొడుకు - తొడ్డి (పశువు), వడ్లు (వీరీహి) నివ్వరి (యవలు) నువ్వులు (తిలలు) బొరుగులు (ధానలు), పెరుగుతోఁగలిపిన పేలపిండి (కరంభము), చక్కిలము (శమ్మలి) ఈ పసుమూఁడు దినుసులు వ్రేల్మిడిగ్గిలోవేల్చి యాపొగపీల్చినవాఁడు తనయు నుఱు, ఉగము (ఆయువు)ను హాయిగాఁ బొడిగించుకొనఁగలఁడు.

ఓ కోలపొన్నా! కడుపున్గొఱుకు తెగులున్బొగొట్టుము. “ఆరాయమసృక్వా వానంయశస్వాతింజిహిషణ్తి, గభాణదం కణ్వంనాశ యపృశ్నిపణిణహస్వచ” కోలపొన్న - నక్కతోఁక పొన్న - నేలపొన్న - పొర్లుగాడి - రోకటిబండ (పృశ్ని పణిణ) చిగుళ్లుతినుచున్నట్లాని యాచిగుళ్ళముద్దయొడలికి బూసికొనుచున్నట్లాని కడుపులోని యెల్లతెవుళ్ళ నడంచును. ఈ నేల పొన్నమందు మ్రాఁకులతెల్ల మేల్పంతిగా ముందువాసి తెక్కెనిది నూటి యాముద్ద నొడలికిరాసికొను టచేత అణియ - అణె - అణెము - అనియ - అనె - (కంతి) - కడఁతి - కణఁతి - (దుద్దు) - (దద్దురు) - కణిఁతి - బొరుసు, తామర దామర - పడదామర - పొడ తామర - పొడదామర (విసర్పి), తెల్లపులుము (శ్వేతకుష్మరోగము) మొదలగు నొడలిమీఁద నలము తెగుళ్ళన్దుదముట్టుమాపెదను.

“సహమానేయం ప్రథమాపృశ్నిపణ్యణ్ జాయతః” బలియఁగోరినవాఁడా వునుదూడకుడిచినవెంటనే చొంగనుఱుగుతోనుండిన “ఏపాయంతుపశవో”గుమ్మ పాలు మంతరించి త్రాగుచుండవలయును.

చిఱుబొడ్డి వేళ్ళునమలుచు ముఱిదాని యాకులేడు తలన్దాల్చి (నేచ్చత్రుః).

అను (మంత్రము) అచుకొనుచున్నవాడు చొరకొలుపునందలి తనయెదిరిచదువ
రుల (ప్రతివాదుల) నెల్లనోడించును. (విష్ణుక్రాంతము - అపరాజిత) ప్రేక్షుగల
తామెత్తుకట్టువాడెదిరి చదువరులకుఁ దలవంపుకావించును.

మందరులు చెప్పినచొప్పున విలుబొద్దివేళ్లునూటి త్రాగినయెడల కుత్తుక
యెలుగు (కంఠధ్వని) బాగుపడును. గాలికిత్తులవలన వచ్చు తెప్పల్లెల్ల (వాతపిత్త
దోషజరోగములన్నియు) దుల్లిపోవును. ఓ విలుబొద్దిః నిన్ను జుంబుకుఁగట్టుకొను
టచేతఁ దొల్లివేల్పులఁజేదు నల్లఁద్రావుదుల (రాక్షసుల) నెల్లనోరిలో గెలువఁ
జాలెను. “పాతామిన్దో॥”

బాగుగాఁ గిలకొట్టిన పేలపిండినీళ్లు తెల్లవారినతోడనే యెన్నినీళ్లుత్రాగినను
దప్పితిఱక వేగు తెగులుగొంటు (తృషాతుక) స్థూర్పుండఁబెట్టి త్రాగింప
వలయును.

రీః రిః
“అత్రివధ్వః క్రినుయోహన్మికన్యవజ్జ మదగ్నివత్
నీ ని

రిః రిః రిః రీః
అగస్త్యస్య బ్రహ్మణా సంపి నష్టహంక్రిమిన్.”

క్రింద ‘ని’ యను గుఱుతుకలది యనుదాత్తకాకలి నిషాదస్వరముచేతఁ
బల్కవలయును. క్రిందగాని మీదఁగాని యేగుఱుతులేని వ్రాయిస్వరితము షడ్జ
స్వరముచేతస్పల్కునగి. ‘రి’ యను గుర్తుదాత్తము చతుశ్శ్రుతి ఋషభముచేతఁ
బల్కవలయును, ఈ మంత్రము పఠించినంతమున మేనిలోఁగల పురుగులెల్లమడి
సిపోవును. పురుగులు తెగులుగొంటు హాయిగాఁ బెక్కెండ్లుమన్నును.

ఓతెగులుగొంటాః నీకన్నులందు, ముక్కుచరమలందు, తలయందు, నీనెద
డునందు (మస్తిష్కమునందు), నీనాల్కయందు న్దగిలిన తెగుళ్ళనోఁగొట్టెదను.
పదునాల్గు చిన్నయెముకలతోఁగూడిన నీకుత్తుకయందు, నీతలతెగఁబ్రాకు నర
ములందు, మాఁపుల యిటుకులతుకు కొంకులయెముకలందు నృట్టినతెగులునోఁ
గొట్టెదను. “గీవాభ్యస్త ఉష్ణిహాభ్యః॥” నీగుండెతెగులు న్మాన్చెదను. నీ గుండె
చెంతనున్న చియ్యయుండ (క్లోమము) న్దగిలిన యక్కినొరసిన నంజాడుముద్ద
(హరీక్షము) నత్తుకొని యద్దాని కుడియెడమవైపుల నొరసిన యరుచిముద్దల
(మాంసపిండముల) నంటియున్న నంజాడుబుడుపుల (దృక్యముల) చెంతనున్న
కీర్తి (పిత్తము) న్వెలుపుచియ్యగుబ్బ (స్లిహము), కడుపునిరువైపుల న్దగఁజెక్కల

వలెనున్న సంజుడుముద్ద (యత్నిము), గుండెదగ్గరనున్న నురుగ దబ్బ (కాల
ఖండము) ఈయన్నిచోట్లన్దగిలిన తెగుళ్ళనడంచెదను. “హృదయాత్ తేపరిక్లౌ
మోహపీక్షాఽపాశ్వాభ్యామ్, యక్షంమతస్సాభ్యాణం స్త్రీహోయక్నస్తే వివృ
హమసి”

ఓ తెగులుగొంటా! (యక్షగృహీతుడా) పేగుల (ఆంత్రముల), పిల్లప్రే
గుల (పురీతత్తుల), మూడుల (గుధముల), ప్రేవులచెంత నుచ్చపీయిన్దార్చుతో
వల, కడుపులోనిప్రేగు లన్నిటికన్ననెద్దపేగు (పనిష్ఠము) నందెల్ల ముదురపేగు
(స్తవిరాంత్రము) ఈ యన్నింటికండయగు కడుపు - కరువు (జతరము) నృట్టి
తెగుళ్ళనోబ్బెగొట్టెదను. కడుపు కుడియెడమల బొజ్జవంతుల (ఉదరభాగముల),
పెక్కు చిల్లులుగల ముఱికిబోలె (స్ట్రాశిమలపాత్రము); బొడ్డు (నాభి) ఈయన్ని
టన్దగిలి నీతెగుళ్లన్మాన్దెదను.

“ఆంత్రేభ్యస్తేగుదాభ్యో వనిష్ఠోరుదరాదధి,
యక్షం కుక్షిభ్యాంస్ట్రాశేనా భ్యావివృహిమితే”.

ఓ తెగులుగొంటా! నీతొడలనుండి, మోకాళ్ళనుండి, ఎముకలయతుకుల
(అష్టివత్తుల) నుండి, మడమలమండి మీఁగాళ్ళ (ప్రపదముల) నుండి తెవుళ్ళనోబ్బె
గొట్టెదను. మొలతెగులు (భసద్యరోగము), తులుగుల - తుంట్ల (శ్రోణుల)
తెగుళ్ళ ముడ్డినొప్పి (భాసము) నోబ్బెగొట్టెదను.

“డిరుభ్యాంతే అష్టివద్భ్యాంపేష్టిభ్యాం ప్రపదాభ్యామ్”
యక్షంభసద్యంశ్రోణీభ్యాం భాసదం భంససోవివృహమితే”

పిల్లయెముకల, మూలగల (మజ్జల) పిల్లనరముల (స్నావల), పెద్దనరము
(ధమనుల) కైగవన్, ప్రేళ్ళ, గోళ్లన్దగిలిన తెగుళ్ళ, న్మాన్దెదను.

“ఆస్తిభ్యస్తమజ్జభ్యః స్నావభ్యోధమనిభ్యః
యక్షంపాణిభ్యా మంగులిభ్యోనభేభ్యో వివృహమితే”.

ఓతెగులుగొంటా! నీమేని తక్కినవంతుల (అవయవముల) న్నిటి, నెల్లవెం
డుకలకుదుళ్ళ, గనుపుగనుపుల (పర్వపర్వముల), ఎల్లయతుకు (సంధుల)
అంట (త్వక్కు) నుండి పుట్టిన తెవుళ్ళనెల్లబోగొట్టెదను. కన్నులు మొదలమేని
వంతుల (అవయవముల) నలముకొన్న తెవుళ్ళ (కశ్యపుడను మహాషిఁగని
పెట్టిన మిథియచేవ (వేదమంత్రప్రభావము) చేతనతనిన్దొని యాడుటవలన
నూడఁదప్పక బోగొట్టెదను.

“అంగే అంగే లోమ్నిలోమ్నిలోమ్నియస్తేపర్వణి పర్వణి
యక్షంత్యచన్యంతేవయకశ్య పన్యవీఖహేణా విష్యంచం వివృహమసి”

మొదటజాబిలి (సోముడు), పిమ్మట వేల్పుపాటకాడు (గంధర్వుడు) తరువాత వేలిమిడిగి (వివాహిగ్ని-అర్యముడు) కూడికనోలలాడిన పిదప, బడుచున్ (కన్యకన్)న్నాలవవాడు పెండ్లికొడుకు కవగూడును, “సోమజుష్టమ్మో” మోదుగుపుడుకతాయెత్తునా మున్గయిన్లపపుడు న్దాల్పబడి నామేని యుప్పునల రించుగాక.

“ఆయమగన్మణా మణీఖపీమ్మో” చండచెట్టు తొట్టలోఁబుట్టి యోరావి చెట్టుపుడుకగల తాయెత్తా (మణి) నాపగవారల నందఱన్బాఱ దణుముము.” తానశ్యత్థనిఃశృణీహిమ్మో” ఓకొమ్మువలెసుండుమందుదినసా (అతివిషా-కటురోహిణీ-శృంగీ) నినుతాయెతులో వేసి ముంగయిన్దాల్చినఁ బగవారలెల్లనడంచెదరు. అరుదెవులు, పులుము మొదలగు తాత తండ్రుల తరములనుండి వచ్చు తెవుళ్లు మాన్పించును.

హరిణన్య రఘుష్యదోధి శీషణి భేషజమ్
సక్షేత్రియం విషాణ యావిషూచి నమనీనశత్

ఓతెగులు గొంటా నీ తెవుళ్ళనెల్ల మున్గుటచేతను (స్నానమాడుట) చేతను, త్రాగుటచేత మంచిసీళ్ళే కుదుచుకను.

అపఇద్వా ఉభేషజీరాపో అమీవచాతనీః
అపో విశ్వన్యభేష జీస్తాస్త్యా ముంచస్తుక్షేత్రియాత్

తెల్లబాటినతోడనే చుక్కలు జుణిగినంతనే మునిగెడు ప్రాతః స్నానము చేసెడివానికిఁ బులుము (కుష్టు-పెద్దరోగము) మొదలగు తెవుళ్లెల్లదప్పక మానిపోవును.

అపవాసే నక్షత్రాణామపవాస ఉషసాముత
అపాన్యత్ సర్వంధుభూ తమపక్షేత్రియముచ్చతు

కూడుబాగుగా నమిలి పల్చనకావించి (ద్రవముచేసి) (మింగిన వారలు తరతరముల న్దాత తండ్రిలతరబడి న్వచ్చు నులుపు మొదలగు తెవుళ్లు (క్షేత్రయరోగములు) కుల్లిపోవును. “యదానుతేః క్రియమాణాయాః క్షేత్రియమ్మో”

మాతంద్రినింగి, మాతల్లినేల మమ్ముడెక్కలులేని పాము, పులి, డెక్కలు గల పగమూక, యెద్దుపోతు గుఱ్ఱము మొదలగు కట్టడిమేని త్రాల్చులవల్లన నెట్లు కమాడ్లు కావించెదతో యట్లే యాయెద్దుములెల్లఁబొంగించి కాపాడెదరుగాక.

కశఃఫస్య విశధస్యద్యౌః పితాపృథివీ మాతా
యథాభిచక్రదేవాస్త ధాపకృణుతాపునః

దుంగపుచెట్టు - పెనుమాను (అరలువృక్షము) వేరు తాయెత్తు జబ్బకు
గట్టుకొనియు మణియాపెను మ్రానికట్ట నేను నడుచునపుడూతకోల కావించు
కొనియు నైమడ శ్లేష్మలక్షిత త్రిదోషదూషిత (శరీరము) మొదలగు ముక్కిడులఁ
జెడిన యొడలిన్నాగుపచుకొనెదను. ఈతాయెత్తు నందఱికి న్మోదటివాడగు
(మనువు) నాఁబడునతడు తాలెనిందువలన వట్టకొట్టిన కోడెముక్కు తాళ్ళనట్టఁ
బడునెట్లు లొంగుబడికివచ్చునో యట్టేయరుఁదెవులుపనచెడును (నిర్విర్యమగును)

“అశ్లేష్మానో అధారయన్ తథా తన్మను నాకృతమ్
కృణోమివధి౧ విష్కంధం ముష్కాబహో౧ గవామివ”

ఉసులు - బ్రతుకునకు నూటయొక్కయడ్డంకులు (విష్కంధములు-విఘ్న
ములు) తెవుళ్ళు - చావులుకలవు. ఈయడ్డల న్మోలగించుటకై తొల్లివేల్పులు
తాల్చినటుల నేను స్లాడ నీపెనుమాను - దుండిగము తాయెత్తు (అరలు వృక్ష
మణి) నాజబ్బనట్లు కొనెదను.

ఏకశతం విష్కంధానివిషితా పృథివీమను
తేషాంత్యామగ్ని ఉజ్జహరుర్మణిం విష్కంధదూషణమ్

ఈ తెగులు గొంటుయొక్క యుగము (ఆయువు) తగ్గిపోవుచున్నప్పటికిని
తడినేల న్విడిచిపోవుచున్నప్పటికి మణి యితడు నిక్కముగాఁ జచ్చిపోయినప్ప
టికి మణేమందులిచ్చి యేవెరవులు చేసిననెత్తెనన్నాని బ్రతుకకున్నప్పటికి న్నష్టకితని
నేను మఱల నూతేండ్లవరకు హాయిగా బ్రతికించెదను.

యదిక్షితాయుయకా దివాపరేతో యదిమృతోరన్తికం నీతవీవ
తమాహరామినిఱుకా తేరుపస్థాదస్పాశకా మేనంశత శార్దదాయ”

ఇగిరిక - ఇగిరికె - నిగిరిక (హవిస్సు) చేత తెగులు తొలంగి నెమ్మది
గన్నవాఁడాః పూటపూటకు న్నెంపందుచు బ్రతుకుము. నీకు నూలు చల్లతలులు
(శరదృతువులు), నూలుమంచుకారులు (హేమంతములు) నూలు ననకారులు -
పూదలు - మంచునెలలు హాయిగా బ్రతుకిడున్గాక. వేల్పుఱేడు (ఇంగు
డు), డిగ్గి (అగ్ని). అన్నిటిన్నుట్టించు పగటిఱేడు (నవిత), నుడుగుఱేడు (బృ
హస్పతి) నీకు నూతేండ్ల యుసుతోసగెదరు కావుతను.

శతం జీవశరదౌ వధకా మానః శతం హేమస్తాన్తము వనస్తాన్
శతంతగ్నోఽగ్నిః సవితా బృహస్పతిః శతాయుషాహవిషాహాషకా మేనమ్

ఓ (మిత్రావరుణులారా): ఈ చెల్వయల్లమునుండి తెలివి నోగొట్టుడు. పిమ్మట మంచిచెడ్డల స్థితికంపజాలక నాకేలోకువ కానిండు.

“వ్యసేమిత్రావరుణౌ హృదశ్చిత్తాన్యన్యతమ్
అధైనా మక్రతుంకృత్వామమైవ కృణుతం వశే.”

అవుల తెవుళ్ళు మాన్పించేవపుట్టించి కాపాడుటకై

“బ్రహ్మజ జ్ఞానం ప్రపురమస్తా దేవిసీమతః సురుచోవేన ఆవః
సబుధ్యా ఉపమా అన్యవిష్టాః సతశ్చయోనిమసతశ్చ వివః”

అనిమంతరించి చెరువు నీళ్ళన్నాని బావి నీళ్ళన్నాని యుప్పుకలిపి పట్టవలయును. కొలువులోని తన యెదిరి చదువరుల న్నెలుచుటకై కూడ నామంతరమునే యనుకొనుచుండవలయును.

ఉదితశ్రుయో అక్రమన్ వ్యాఘ్రః పురుషోవృకః

హిరుగ్ధియన్తిసిన్ధతోహిరుగ్ దేవో వన స్పతిహిరుజ్జనుమన్తు శత్రవః”

అనుమంతరము న్జెప్పుకొనుచు నడుచునపుడా త్రోవనుండి పులిగాని, దొంగవాడుగాని తోడేలుగాని తప్పుకొని మాయము కాకతీరదు. మఱియున్దమతమ పగఱచే (శత్రువులచేత) నలువైపుల న్సారఁడఱుమఁగొట్టఁబడక తప్పదు.

వెలఁగచెట్టు వేరుత్రవిత్తితీసి నూటిపాలలోఁగలిపి మఱిగించి యాచిక్కని పాలు త్రాగి యెక్కిడిన విల్లు తొడపైనుంచుకొన్నవానికి వ్రేలఁబడిపోయిన మగగుఱి (శిశ్నము) బిగితగిలి మిక్కిలిపైకి నిక్కును.

“యాత్వాం గన్ధర్వో అఖనదేవరుణాయమృత భ్రజే

తాం త్వావయం ఖనామస్యోషధిం శేపహషణీమ్.”

ఓ వెలఁగవేరు నూటిన ముద్దకలిపి మఱిగించిన చిక్కని పాలమందాః నిన్నునేను ద్రాగినతోడనే గుఱుము, కంకరగాడిద - కంచరగాడిద - వేసడము (అశ్వతరము), మేకపోతు, పొట్టేలు, అబోతులకు వలె నాకామ-బద్ధ-మగగుఱి విత్తనము (వీర్యము) నిమ్మని గుడించుము.

“అశ్వస్యాశ్వ తరస్యాజన్యపేత్వన్యచ

అధఱుషభన్యయేవాజాస్తానస్మిన్ దేహి తనూవశిన్.”

ఉలిమిరి - ఇసుకమ్రాను - ఉలిమిడి-మావెలగ - మొగలింగ (వరుణావృక్షము) వేరునూటి కలిపిన మంచినీళ్ళు తాగించినయెడలఁ బెట్టుమందు చిలుము (కందమూలాది జనితవిషము) నోగొట్టెదను.

“వారి దంవార యాతైవరణౌవత్యామధి

తత్రాన్మృత స్యానిక్తంతే నాతేవారయేవిషమ్”

సౌమ్యస్థితిః (మూర్ఛస్థితిః) నోచిలుమాః యోగచింతాపుచేత పరన్ని
న్పడగొట్టెదను. తేనగవర స్థితిః పరపకని కుంపెనకాని (దూత) వలె నున్న
నిన్ను నా మురవమువలన వెడల గొట్టెదను.

“విలేమదంసుదావతి శరమివపాత యామసి

ప్రత్యాప స ముచ్యేత్తేషాం పరసాస్థిపయామసి”

కొండలలో నెల్లముడిచిన కొండమంచు కొండమీద ముమ్మాఁ పురముల
మెట్ట (త్రికృత్పర్వతము - త్రికూట పర్వతము) యామెట్ట - అంజనాచలము-
కాటుక కొండ - ఎందుఁబుట్టిన కాటుకాః (అంజనమా) ఉసులుల (ప్రాణముల)
స్తవకతియువేడి తక్కుమనఁజడు (జ్వరము). ఎందుతెగులు సన్నిపాత జ్వరవిశేష
మైన బలాసము, పాము (సర్పము) ఈమూఁడును గులాములే (దాసులే) అనఁ
గా నాకాటుక (త్రికృత్పర్వతజనితాంజనము) వాఁడుటవలన నొండువెరపుల
న్మాన్వింప నలవికానికాఁక (జ్వరము), ఎందుతెవులు (బలాసము), పాముచిలుము
(సర్పవిషము) తప్పకపోగొట్టఁబడుట నిక్కమని తలంపు (తాత్పర్యము)

“త్రయోదాసా ఆజ్ఞానస్యతక్మాబలాస ఆదహికాః

పషిష్ఠః పర్వతానాంత్రికదున్నామతేపితా”

ఓకాటుకాః నీవు (తైకకుద) మనుపేరఁబరఁగినప్పటికి (యమున) అనెడు
నేటిలోఁబుట్టుటవలన (యామున) మనుపేర నొప్పొరినప్పటి కో మే లొ న ర్చు
మందా నీరెండుపేర్లనిన్గొనియాడు మమ్ముఁగాపోడుము.

“యదివాసిత్తైక్రైకుదం యదియామున ముచ్యసే

ఉభేత భద్రేనామ్నితాధ్యాంనః పాహ్యజ్ఞాన”

ఓవలమురీః (దక్షిణావర్తశంఖమా) నీవు వెండిబంగారు మొదలగు మెఱ
యుదినుసులలో (ద్రవ్యములలో), గన్నాకువు (శ్రేష్ఠము), నీవు జాబిలినుండి
పుట్టినదానవు. పోలిలోఁదేరునందునీవు చూడఁదగియుందువు. నీవందఱికి నేమిలు
చేయువాడవు. (మహానుభావుడవు) కనుక నోకూఁతకైదువు తాయెత్తాః (శంఖ
మణి) మాయుసులును హాయిగాఁ బొడిగించుము.

హిరణ్యనామే కోసిసోమాత్ త్వమధి జజ్ఞోషే

రధేత్వమసిదశకాత ఇషుధోరోచనస్తన్వం ప్రణతాయూంషితాడిషత్

కైదువదెబ్బతగిలినచోట నెత్తురు గట్టించుట కైవేకువతఱియందుమఱిగించిన
లక్కతోళ్లను (త్వధితలాక్షోదకము) స్మరించించి నెత్తురు క్కారుచున్న చోటునడుగ

వలయును. పోటుతిన్నవానితో నెయ్యి పాలు కలిపి త్రాగించవలయు నామంతర మేమనగా.

“రోహణ్యసి రోహణ్యై స్త్వస్త్వస్త్వై రోహణే
రోహయే దమరుస్తతః”

ఓ యెఱ్ఱని (లక్క - లక్క): నీవు రోహణ్యము నానగుచున్నావు. కనుక నీవు కైదుపనలుకువలనఁ గారిపోవునున్న చెత్తును స్వస్తించి యోయడ్డులేని రాణి (దేవీ) యీగాయముననుకల బాగుచేయుము. ఓ దెబ్బతిన్నవాడా! నీ మేనిలోని యాటవదినుసైన యెముకలయందలి నేయి (ఘట్టి) బాగుగొనగాక. నీ యొడలియందు జాతిపోయిన కీలు (పర్వము) నీకిమ్మగుత్తునఁదిరిగి గూటంబడి యత్తుకొనుఁ గాక నీమేననైబ్బవలన వ్రేలబడిరాలిన దొబ్బ (మాంసము) తిరిగి మొలచును గాక. నీవిటిగిపోయిన యెముకతిరిగి యతుకుకొని గట్టిపడి యెప్పటివలె నీకు హాయినిచ్చుగాక.

“సంతేమజ్ఞా మజ్ఞాభవతు సముతే పరుషాపదుః
సంతే మాంజ సన్యవిసశ్రిస్తం సమస్థ్యపిరోహతు.”

ఓ (లక్క) మందా! చెడిపోయిన వెండ్రికలు, సంట (చమకము), నెత్తురు, ఎముకలు మునుపటివలెఁబన్నము, మేనియందలి యేయే తక్కినవంతులు (కడమయంగములు) తెగిపోయినవో యాయన్నిటినిదిరిగియత్తుకొనునట్లొనర్చుము.

లోమలోమ్నా సంకల్ప యాత్వచాసంకల్ప యాత్వచమ్.
అస్మక్తో అస్థిరోహతు చ్చిన్నం సంధేహ్యోషధే.

ఓ దెబ్బలునలుకులవలనఁ జెడినయొడల నొంగులువాఁడా యలమంతరము మందులచేవవలన తిరిగి బాగుపడిగట్టిమేనితోఁ బాన్పునుండిపైకిలెమ్ము. గట్టియుండలు (సుచక్రములు), గట్టికమ్ములు (సుపవులు-నేములు), గట్టి బండి కన్నులు (సునాభులు-అక్షచ్ఛిద్రములు) ఈతీరగుతేరు మిక్కిలి నడువఁదగి యుండునో యాలాగుననే నీవుకూడ గట్టియొడలు కలవాడవై చప్పునఁ బైకుటికి హాయి గాఁ బరుగిడ సమకట్టుము (ప్రతిష్ఠితుడవగుము). “సఉత్ తిష్ఠప్రేహి ప్రద్రవరథః సుచక్రః సుపవిః సునాభిః ప్రతితిష్ఠోధక్వః”

ఓవెణుతురు = వెలుతురు చెట్టా! (సహదేవియను పేరుగల వృక్షమా) ఆడుది, కాపువాడు, చిప్పవట్టుకొని యడుగుకొనువాడు (కాపాలికుడు - సంకర జాతివాడు) మొదలగువారు కావించుచేయుపుచేతలు - చిల్లంగివలన బొడ మినగొడివె (ఉపద్రవము) లన్నియు నిన్ముట్టుకొనుటచేతనే తొలగిపోవును. నీవు మందు మ్రాకులకెల్ల దొరవు.

“ఈశానాం త్వాభేషజానాముజ్జేష ఆగభామహే
చక్రే సహస్రవీర్యం సర్వస్మా ఓషధేత్వా”

మందు మొక్కల్లో ఉత్తరేనొక్కటియే యెల్లమందు మ్రాఁకుల స్తనకులోఁ
కువ కావించుకొనఁదగు మొక్క. ఓచిల్లంగిపెట్టుఁబడి తలడిల్లు తెగులుగొంటాఁ
(అభిచారదోషగృహేతుఁడా!) నీనలుకువలన్నియు నాయుత్తరేనుచేత న్దుడిచివైచె.
దను, పిమ్మట నెమ్మదింబొంది నీవు కలకాలము హాయిగా దిరుగులాడుము.

“అపామార్గ ఓషధీనాం సర్వాసామేక ఇద్రవశీ
తేనతే మృజ్మి ఆస్థితమధత్వ మగదశ్చర.”

ఉత్తరేను మొక్కయులుపు అరుఁదెవులు మొదలయినతాతతండ్రి తరముల
మండియు న్వచ్చునంటుతెవుళ్ల (క్షత్రియములయిన క్షయ కుష్మాప స్మారాదిక
రోగముల) న్దుడిచివేయున్లాక. పగవారితిట్ల (శత్రువులుపెట్టిన శాపముల) న్నాడఁ
దుడిచివేయున్లాక. అలాగుననే దెత్తుల (పిశాచముల) న్నోడుల్చున్లాక. అలాగు
ననే ఎద్దడి - నాదారు-నిపచ్చ-నిప్పచ్చరము-నెవ్వ-పంజె-పంజెతనము - పేదర్మి-
పేదఱికము - పేదఱిమి - బీదతనము - లిగాడు - లేమి - లేవడి - సీతరము -
సీద్రముల (ఆరాయ్యముల- అలక్షల)నెల్ల న్నోజిమ్మున్లాక.

అపామాగోఽపమాప్తుః క్షత్రియః శపథశ్చయః
అపాహయాతుధానీరప సర్వాఅరాయ్యః

ఓవేణుతురా! యోఉత్తరేనా! మీయిర్వూరిలో నెవరైన నోజపగఱును. (సహజ
శత్రువులమ) నడుమన్నిల్లంగి చెఱుపుచేఁ తలన్గారిండు పగవారల (అగంతుక-అస
హజ శత్రువుల) కొడుకులు మనుమలు మొదలగు వారలనెల్ల వానకారున-మొల
చులేత గఱి కపరకులలాగునఁద్రుంచివేయుము.

“ఉతోఅస్య బంధుకృదుతో అసినుజామిక్పత్
ఉతో కృత్యాకృతః వ్రజాం నడమి వాచ్ఛిన్ధి వాషిఽకమ్”

ఓయేలికా! తెల్లజిల్లేడు వేరుగల తాయెతా! (సదాపుష్పమణి) నిన్దాల్చిన
వాడుఁ నింగినేలలందు జరిగినవి, జరుగుచున్నవి, జరఁగఁబోవునవెవ్వియైన పను
లెల్లఁ దెలిసికొనియన్నియు నెఱుఁగఁజాలిన వాఁడై యేవెఱుపునోందఁ బోవఁడు.

అపశ్యతి ప్రతిపశ్యతి పరాపశ్యతి పశ్యతి
దివమన్తరి క్షమాద్ భూమింసర్వంతద్ దేవి పశ్యతి”

ఓ యెఱ్ఱజిల్లెడవేరా! (సదాపుష్పిమూలమా!) నిన్ను తాయెతులోనుంచి నా కుడికైమడికట్టు - పోచి - పోచీ (మణిబంధము) న్నాలుకుని బాఁపఁడు, దొర, కోమట్లు (ఆర్యులు) న్మఱి యీ మూఁడిరుఁ బుట్టుతెగలకుఁ జెందనికాపులు (అనార్యులు) సలుపు చెఱుపుచేతలకు లొంగకెల్లవారి న్నాకులోఁకువ చేసికొని నింగినేలల జరుగు పనులన్నియు న్గనొనఁజాలువాఁడనయ్యెదను.

తాంమేసహస్రాక్షదేవో దక్షిణేహస్త అదధహత్
తయాహం సర్వంపశ్యామి యశ్చ శూద్రీడితార్యః

ఇట్టువు - జుట్టువు దుట్టువు -వద్దిచెట్టు - అజశృంగీలత - (బస్తాద్రిలత) పెద్దతమ్మ మేముగైకొన్నంత (తీక్షశృంగి) నల్లఁద్రావుడు (రక్షస్సు)సోఁకుఁడు (పిశాచములు) మొదలయిన యిడుమల నడంచును.

“ఏయమగన్నోషధీనాం వీరుధాం వీర్యావతీ
అజశృంగ్యరాటకీతీక్ష శృంగీవ్యృషతు.”

యోగిరిష్యజాయధా వీరుధాం బలవత్తమః
కుషేహితక్మనాశనతక్మానంనాశయన్నితః

అనుమంతరముచేత మంచిచెంగలికోష్టు (కుష్టము) దంచి పొడిచేసి యాపెన్నలోఁగలిపిన ముద్దన్నాళ్ళు మొదలుకొని నెత్తివఱకు న్నిందినుండి మీదికిఁదెగులు గొంటు మేనిపైరాసినయెడల నఱుఁదెవులు (రాజయక్షము)పులుము (పెద్దరోగము) మొదలయిన గడ్డుతెవుళ్ళు (అసాధ్యవ్యాధులు) చప్పున న్గుదిరిపోవును.

రాత్రిమాతానభః పితార్యమాతేపితా మహః
సీలాచీనామవా అసిసాదేవానామసిన్వసా

అనుమిడియ (సూక్తము) చేత మంతరించి లత్తుక (లక్క-లాక్ష) కలిపి మణిగించిన యావుపాలు త్రాగించినయెడల కైదువవలనఁబడిన గాయములు దబ్బున మానిపోవును. ఆఁడుది నీళ్లాడఁజాలకున్నపుడు గాని బాలెంతతెగులున (సూతికారోగమున) నొగులునప్పుడుగాని

“బ్రహ్మజజ్ఞానం వ్రధమం పురస్తాద్ విసీమతః సురుచోవేన ఆపః
సబుధ్న్య ఉపమా అస్యవిష్టాః సతశ్చయోని మసతశ్చవివః”

అనుమిడియ (సూక్తము) చేత మంతరించిన బువ్వన్నినిపించవలయునూ మణియాలాగుననే మంతరించి పేల (పిండి) జాపన్ద్రాగింపవలయు నా రెండు తెఱఱగుల తెగుళ్లున్గుదిరిపోవును.

ఈక్రింద వ్రాసిన మూడు మిడియల (మంత్రముల) జెప్పుచు బాము కఱచినవాని జుట్టు ముడివేసినయెడల నెక్కడ నున్న చిలుము (విషము) అక్కడనే నిలిచిపోవును (స్తంభించిపోవును). తేనెబీగల నిప్పచెట్టు మొదటనున్న పొరి (మన్ను) కలిపి సూతి నీళ్ళలోగలిపి పాముగఱచినవానిచే ద్రాగింపవలయును. మఱియు నీబియినీళ్ళలో గలిపి త్రాగింపవలయు నన్నిరకముల చిలుములు (విషములు) పోవును (నశించును).

౧॥ దిదిహిఁ మహ్యంవరుణోదివః కవివఁచోభి రుగ్రైనిఁరిణామితే విషమ్
భాతమభాతముతసక్తమగ్రీ భమిరేవధన్వన్నిజ జాసతే విషమ్.

౨॥ ఆలిగీ చ విలిగీచపితా చ మాతా చ
విద్మవః సర్వతోఽన్వరసాః కింకరిష్యథ.

౩॥ ఉరుగూలాయా దుహితాజాతా దాన్యసిక్నాన్య
ప్రతం కందద్రుషీణాం సర్వాసామర సంవిషమ్.

(అధర్వసంహిత యందాఱవ కాండములో) గుండెజుట్టు, నీటికడుపు (జలోదరము), (కామలరోగము - పిత్తరోగము) కుదుర్చుటకై పాముచున్న యేటినిళ్ళు క్రిందుగా ముంచితీసి దానిలో నింటిచూరుమీద మొలచిన గడ్డిపోచలు తీసివైచి తెగులుగొంటుపైఁ జల్లవలయు నించుక తాగించవలయు నప్పుడి మిడియన్జెప్పవలయును.

“హిమవతః ప్రస్రవంతి సింధౌ సమహా సంగమః
అపోహ మహ్యంతద్ దేవీదఽదన్ హృద్ధ్యోత భేషజమ్.”

మంచుకొండయందున (హిమవత్పర్వతమందున) జుట్టి యొక్కలాగుననే కడలి (సముద్రము)లో గలియుచున్న తెలియేలు (గంగ) మొదలగు వఱదలు వీళ్ళు (నదులు) కిమలన్తుల్పు కతములు (పాపక్షయహేతువులు) కనునట్టి యేళ్ళవీళ్ళు మాగుండెమంట న్నాన్ను మందున్నాకిచ్చుగాక.

యన్మేఽక్షరాదిద్యోత పాష్ఠ్యోః ప్రపదోక్తయత్
ఆపస్తత్ సర్వం నిష్కరన్ భిషజానుభిషక్తమాః

వీతెవుళ్ళు నాకన్నులన్నొగిలించునో నా కాలిమడమం క్రిందు మీదులనే తెవుళ్ళతోప్పినలుపుచున్నవో దెల్పు నిలుపు - ఉరుపు - అడ దేనతాదూపములగు వీళ్ళ నలుకువలన్నింటి న్నోగొట్టుగొప్ప మందగునొక.

మెడచుట్టు లేచుగడ్డలు - పుండ్లొక్కరకము లెక్కకొదిల్చుదు వేతొక్క

రకము దెబ్బదేడు, మతోక్కరకము తొంబది తొమ్మిది. మొదటి పుండ్లు పెడ తలనుండు నరములందు (మన్యలో) పుట్టును. రెండవరకము మెడనరములం (గ్రీవానాడులం) బొడమును. మూడవరకము పూపునరములందు (స్కంధ్య ములగు భమనులందు) బుట్టును. ఈ మూడు రకముల మెడచుట్టు పుండ్లు (గండమాలలు) పరుసగా నీక్రింది మూడు మిడియలు (వేదమంత్రములు) చదువుచున్నకొలం దిన్మచ్చమాసిపోవును.

౧॥ పంచ చయాఃపంచా శచ్చ సంయంతి మన్యా అభి
ఇతస్తాః సర్వానశ్యంతువాకా అపచితామివ.

కొత్తడి నెగ్గించు మాటలు (పతివ్రత స్థూషించు దురుక్తులవలె వాకములుఁ జెడునాక.

౨॥ సప్తచయాః సప్తతిశ్చ సంయంతి గ్రైవ్యా అభి
ఇతస్తాః సర్వానశ్యంతు వాకా అపచితామివ.

౩॥ నవచయాన పతిశ్చస్కంఘ్యా అభి
ఇతస్తాః సర్వానశ్యంతు వాకా అపచితామివ
రుద్రస్యమూత్ర మస్యమృతస్య నాభిః
విషోఽకానామవా అసిపితౄణాంమూలామథ్థి త్తావాతీకృతనాశనీ

తనంతదానూడి నేలన్నడి పోయిన యావు కొమ్ము నైకొని నీళ్ళలోఁ బడ వైచి యాకొమ్ములోని నీళ్ళను “అస్థావ్ ద్యౌః ॥” అనుమిడియ (నూత్తము) చేత మంతరించి నెత్తురు కారు తెగులు తగిలిన తెగులు గొంటు (రుధిరాస్రావరోగి) నెత్తురు కట్టిపోవుటకై వానిచేత ద్రాగించవలయును. మఱియత్తెగులు గొంటుపైఁ జిలకరించ వలయును

“అస్థావ్ ద్యౌరస్థాత్ పృథివ్యస్థాద్ విశ్వమిదంజగత్
అస్థుర్వృక్షో డిధిర్వృక్ స్వప్నాస్తీ స్థాద్రోగో అయంతవ.”

(గ్రహములు-గాములు) చుక్కలు (నక్షత్రములు) గలనింగి : (దేవి-ద్యు లోకము) కదలక క్రిందనృడకున్నది. అన్నిదినుసుల కంత (అచారము) యగునేల నిలిచి యున్నది. నిలువఁబడి కూర్చుండు చెట్లు నిలుచుకొని యున్నవి. ఓనెత్తురు కారు తెగులు గొంటా : (వ్యాధితుఁడా!) నీయూ నెత్తురుగార్చు తెవులు మఱి నెత్తురుకార్చక నిలిచిపోవునాక.

ఎలుకలు, మిమతలు, పిట్టలు, చీడపురుగులు, లేళ్ళు, ఆకువలు (శల్యకములు), ఉడుము మొదలగు పంటచేలన్నిను మైతాల్పులనోగొట్టుటకై “హతంతదమ్” అనుమిడియ (సూక్తము) చేత మంతరించి కలిపిన యినుము సత్తులు (లోహసీసములు) గాని యిసుకన్నాని పంటచేలయందందందఁ జల్లిన యెడలన్నాని పైమిడియతో మంతరించిన యిసుక నా యెలుకలు మొదలయిన వుండు నెలపుల నల్లినన్నాని లేకెలుక మొదలగు నేమైతాల్పుల నేదానిదైనన్వేంద్రుకల తాడుతోఁ గట్టి పొలమునడు మన్నాఁతి పెట్టినఁగాని యెల్లకిడులు న్దొలఁగి పోవును.

“హతంతదమ్ సమంతమాఘసుశ్వి నాచ్చింతం శిరో అపిపృష్ఠీశృణీతమ్ |
యవాన్నేద దాన పినహ్యాతాం ముఖమథాభయం కృణుతందాన్యాయమ్ ||

ఓకవలేల్పులారా : (అశ్వినీదేవతలారా) పంటచే నిన్నొలుకు నెలుక కన్నములో మీరుచొచ్చి యాయెలుకన్దంపుడి, యద్దాని తలరెండు ముక్కలు చేయుఁడి, దాని యిరువైపుల యెముకలన్నుము కావించుఁడి, ఆయెలుక మాపంట న్దిన వీలుకానట్లు దాని నోరు కట్టివేయుఁడి, యిట్లు చేసి మాపంట చేలకే చెలుపురాని వ్యక వెఱవెల్లనోగొట్టుడి.

(“మానోదేవాః” 4) అను (మంత్రము) చేత మంతరించిన యిసుకన్నాము తేలు మొదలగు వాని వలనఁ గలుగు వెఱపు (భయము) న్మాన్పుటకై యిట్లు పొలము మొదలగు చోట్లఁ జల్లవలయును మఱియ న్గడ్డి పురిత్రాశ్శిండ్లు వీడులు మొదలగు విడిది గుమ్మముల న్జల్లవలయును. అలాగుననే మంతరించి యాపు పేడతో నిండ్లు వాకిలి గుమ్మములలికి కళ్ళాపు చల్లుట గడవల క్రిందఁబూడ్చి పెట్టుట చేయవలయును లేక కిత్తు (అగ్ని) లో వేల్చవలయును. లేకుత్తరేను (అపొమాగము) గాని, తిప్పతేఁగెన్నాని కల్పిన నీళ్ళన్మంతరించి చల్లవలయును

“ఇదమిద్వా ఉభేషజమ్” అనిపుండ్లను కుమర్చుటకై మంతరించిన అపు చ్చతో మొనచూపని పుండుపై రుద్దవలయును. అలాగున పండ్లపాఁచి (దంత మము) న్పుండు పైరాయవలయును. అలాగుననే నుఱుగన్మంతరించి కుఱుపు. పై రుద్దవలయును.

మానోదేవా అహిర్వధీత్ సతోకాన్సోహ పూరుషాన్
సంయతం నవిషరదే వ్యాత్తనసంయ మన్న మోదేవజనేభ్యః

ఓవేల్పులారా : చిలుమునోగొట్టు నేర్పరులారా : (విషప్రతికారకుశలు లారా :) పాము మమ్ముల న్గారింపకుండున్నాక (హింసించకుండుగావుతను) మేము మాకన్న విడ్డలతోడన్మనుమలతోడ, మమ్మునోల్పు పనివాండ్రితోడు

తనున్నారము, పాము తననోరు తెఱవఁజాలకుండున్గాక. పాము కఱచుటకై
తెఱచిన నోరు మూయఁజాలకుండున్గాక. మంతరము (మంత్రము) చేవ
(సామధ్యము) చేతన్నాము కట్టఁబడి యుండున్గాక. పాము చిలుము (విషము)
నడఁచులావుకల (సమర్థులగు) వేల్పుకవలకు (అశ్వినీదేవతలకు-దేవభిషక్కు-
లకు-దేవజనులకు) మొక్కిక్కెదము.

“ఇదమిడ్వా ఉభేషజ మిదంరుద్రస్య భేషజమ్
యేనేషు మేకతేజనాంశత శల్యామపబ్రవత్”

ఇదియే పుండు న్గుదుర్చగల మందు (భేషజము) ఇదేముక్కంటి (రుద్రుని)
మందు. ఈ మందుచేతనే అంగమొలవేల్పు-ఎత్తులకెకి మీఁడు-కడలిబత్తులికదునే
దారి-కప్పుతైదువ పెనిమిటి-కాటిజేఁడు-కాట్రేఁడు-కుత్తుకఁగందువాఁడు - కొండ
యల్లుఁడు-కొండవీటి జంగము-కోడెరవుతు-గట్టువిల్గాడు-గట్టువిల్లుడు-గిత్తతత్తడి
జేఁడు-గిబ్బరౌతు-గుజ్జావేలుపుతండ్రి-గుబ్బలివిలుకాఁడు-చిలువతాలుపు - జడముడి
జంగము - జాపిలితాలుపు - జాచిలితాలుపు-జింకతాలుపరి - జింకతాలుపు - తెల్ల
నిదొర - తోలుదాలుపు - తోలుదాలుపు - దినమొలవేల్పు - నెలతాలుపు -
పొఁపతొడవుల వేలుపు - పొడలగింటెముదాలుపు - బుడుతనెలదాలుపు - బేసి
కంటి - బేసికంటివేల్పు - మిక్కిలి కంటివేల్పు - మిన్నువాక తాలుపు -
ముక్కంటి - ముక్కొటికలకఁటు - మేలిమిమెట్ట విల్మేటి - వలిమలల్లుఁడు -
వాకతాలుపు - వినువాకమోపరి - వెండికొండదునీడు - వేడికంటి - వేల్పు
తేటిమగడు - వేల్పువణిగన్నతఁడు (రుద్రుఁడు), ఒక్కవెదురు కోలకు గడకు
నూటుములుకులు నాటిన యంబుచేత నెల్లు ముక్కొటికల (తివురముల) మచ్చ
మాపుటకు వాడెను.

“జలాషేణాభిషింశత జాలాషేణోపసించత
జాలాషము గంభీరేష జంతేననోమృడ జీవసే.”

నీళ్ళు (ఉదకము - జలాషము) అనఁగా నావుచ్చనురుగు (గోమూత్రఫేనము)
నోపనివాండ్రారా ! (పరిచారకులారా !) పై మంతరముచేత మంతరించి పుండు
నెల్లన్గడుగుఁడి, ఆయావు యొక్క యుచ్చ-పంచితము నురుగున్నుండుపైఁజిలుక
రించుఁడి. పుండును నటుకును గుదర్చగలమందిద్దియే. ఓముక్కంటి యీ నీ
మందుచేత మమ్ముహాయిగా బ్రతికించుము.

శంచనోమయశ్చనో మాచనఃకించ నామమృత్
క్షమారపో విశ్వంనో అస్తుభేషజం సర్వంనో అస్తుభేషజమ్

ఓ వేల్ప (దేవా) మాకు హాయియును, మాతెపులు మానుదలయున్లుగుఁ గాక, మాపిల్లలు న్నాపలు, మాతొడుకులు (పశువులు) మొదలగునునురులెల్లనై గుల్గుల కుండున్లాక. తెగులునకుఁగత మగుదొసం గడంగున్లాక. నింగినేలల యందలి దినుసులన్నియును మాకు మందులేయగుఁగావుతను.

“శమక్యచ్చత్వోషధిః సహదేవీరరుంధతీ
కరత్ పయస్వంతంగోష్ఠమయక్షో ఉతపూరుషాన్.”

ఓ వెణుతురుచెట్టా - వెలుతురుచెట్టా - (సహదేవీవృక్షమా) కోరిన మేలు నడ్డులేకిచ్చెడి మందు మొక్కా : నీవు మాకు హాయినిమ్ము. మాయావులు పాలు మెండుగానిచ్చునట్లు చేయుము. మాపిల్లలు పనివారలు మొదలగు వారిని (మనుష్యులతోను - పుత్రభృత్యాదులను) సుంతేనినైపులులేని వారిగాఁజేయుము.

యథాసితః ప్రధయతేవశా అనువపూషికృణ్వన్న సురస్యమాయయా!
ఏవాతే శేషః సహసాయమకోఽంగేనాంగంసంసమకంకృషోతు.”

కట్టబడినవాడెట్లు తనవారలన్ని కేల్చావునో యట్లే యీజిల్లేడు వేరుతాయ త్తునఁగట్టబడిన నీకామను - మగగుఱిని (శేషమును) దబ్బుననాఁడు గుఱికిఁదగు నట్లు నిగుడున్లాక.

[నాశలంపు (ఆఖిప్రాయము) నింగినేలలయందలి దినుసులెల్ల యునురు (జీవము) న్నవి యునులు (ప్రాణము) లేనివియును గూడ మిన్ను, గాలి, నిప్పు, తడి, పారి (ఆకాశము వాయువు, అగ్ని ఉదకము, భూమి) ఈ యైదు దినుసులు (పంచభూతములు) వరుసగా నీయైదింటి జాతలు (తన్మాత్రాలు) నులివు (శబ్దము) తాఁకుడు (స్పృశము) ఆడ - ఉరువు - నిలువు (రూపము) చవి (రసము), వలపు (గంధము) లనైకొను పీను (శ్రోత్రము), అంటి (త్వక్కు), కన్ను (చక్షువు), నాల్క (జిహ్వా), ముక్కు (ఘ్రాణము) లు గల యొడళ్ళకుఁ దగులు తెగుళ్ళ నెల్లఁగుచుచఁగల మందులు మంతరించినన్లాని పని చేయఁజాలవు. మంతరము (వేదమంత్రము) మింటిపొడయగునులివు (ఆకాశ గుణమగు శబ్దము) కనుకను మఱియు నీనింగినేల లెల్ల (సర్వజగత్తు) వేల్పునకు లోనగును. (దైవవశము). వేల్పు మిడియకు (వేదమంత్రమునకు) లోనగును. ఆమిడియ (ఆమంత్రము) జన్నిగట్టునకు (బ్రాహ్మణునకు) లోనగును గనుక జన్నిగట్టే నావేల్పుని నల్లవేల్పు శ్రీకృష్ణుఁడు) పల్కుటనప్పటి కొన్నిముగొయ్య తెగుళ్ళ (అసాధ్యరోగముల) న్నోగొట్టుటకే మందు (మాఁకులజోలిలేకయే మిడియలే (వేదమంత్రముట మాత్రమే) చాలును గనుక మందు మాఁకులు

పనిచేయలేనిపట్ల మందరి జన్నిగట్టు (బ్రాహ్మణభిషక్కు) మిడియయలపు (మంత్రశక్తి) చేతనేగడ్డుతెవుళ్ల (అసాధ్యరోగముల) నోబ్బెగొట్టగలుగుట నిక్కము.]

పిల్లిపీచర (శతావరి) ఈ మొక్కలున్నచోట న్బులి యుండఁజాలదు గనుక లేళ్ళు పీచరయున్నచోట తిరుగులాడును.

గాడిదె గడపర (పిండితకము) ఆకులు సమలిన పండ్లు గట్టిపడును.

“యావదంగినం పారస్వతం హస్తినంగాద౯భం చయత్
యావదశ్వస్య వాజినస్తావత్ తేవధ౯తాంపనః”

గొఱబోతు (పరస్వత్తు), ఏనుగు (హస్తీ), గాలిగాడు (గాడిద) గుఱ్ఱము లకు దమతమ పెంట్లన్నవగూడునపుడెంతలేసి బడ్లు (ప్రజనములు-శిశ్నములు) సిగిడి యెంతలేసి యుండునీకామకూడఁదాయత్తు మంతరము. మందులచేత (మణి మంత్రోషధములచేత) అంతపెద్దదై నిగిడి చెలువల కోర్కె తీరఁదన్నున్నాక.

మెడచుట్టు పుండ్ల (గండమాల) మీద వలమురిసఁగఁదీసిన ముద్దన్నాని యేపిచొంగన్నాని “అపచితః॥” అనిమంతరించి పూయవలయును. అంబారు పిడుఁజు (జెలగ - జలూక) న్గాని బల్లి (గృహగోధిక) న్గాని యాపుండ్ల వరుస (గండమాల) కున్దగిలి నెత్తురు స్త్రీల్పించవలయును. “అపచితః” “అసున్రనః” అని మంతరించి యెఱ్ఱుని యుప్పు నూతిన పొడి యాపుండ్లపైఁ జల్లి యుమిసి తడుపవలయును. “గ్లోరితఃప్రపతిష్యతి”॥ అని మెల్లఁగా నోటననుకొనుచు (జపించుచు) మెడచుట్టు పుండ్ల వరుసపైనావుచ్చ - పంచితము (గోమూత్రము) రాయవలయును. లెస్సగా చోమిగడుగవలయును. పండ్లపాచి (దంతమలము) స్పృష్టించవలయును.

“పీహిస్వామ్॥” అని మంతరించిన నీళ్ళతో నాల్గుకాళ్ళయుసురుల (చతుష్పాత్తు) మెడచుట్టు పుండ్ల (గండమాల) పైఁజిలకరించ వలయును. అమంతరము చేతనే నేయివేల్చి యుల్లమునఁఱునికతో నాపుండ్లు మానిపోవున్నాక యని తలంచుకొని (మనసాసంకల్పించుకొని) యానేయి పుండ్లపై వేయవలయును.

“అపచితః ప్రపతతసుపణో౯వ సతరివ
సూర్యఃకృవోతు భేషజంచంద్రీమావో పోచ్చతు.”

కీడు వలన మెడకింద వీదునల్లుకొని లేచిన గడ్డలాగా మీరుదబ్బున నీయొడలి న్విడిచి చిలువతిండి (శ్మేదము) తన గూడునుండి పైకెగిరిపోవునట్లు పొందు.

ఓ మెడచుట్టు పుండులారా : పగటి వేల్పు (సూర్యుడు) మిమ్మున్నానున్నాక
(చికిత్సమీకుఁ జేయున్నాక)

“అనూతికారామాయశ్శ్చ పచిత్ ప్రపతిష్యతి
గ్లోరితః ప్రపతిష్యతి సగలుంతోన శిష్యతి.”

కంపుచీమెల్లపుడున్నార్చు నరము (రామాయణి) గల మెడచుట్టు కుఱుపు
(గండమాల) దబ్బుననీమంతరపు చేవచేత (మంత్ర)సామధ్యముచేత) నీయొడలి
న్విడిచి యొండుచోటికిఁ బరుగెత్తి పోవును. పుండువలనఁ గలిగిన వంత (గ్లో)
గూడఁబుండు మానిపోయిన తోడనె తొలఁగిపోవును. లేక పంచితమునఁబుండు
తడవఁబడు కతన జాబిలి యాపుండునోఁగొట్టును.

“వీహిస్వామాహుతింజుషోణో మనసాస్వాహామన సాయదిదంజుహోమి
ఈమంతరముతోడుకు (పసరముల) పుండ్లు మాన్పుటకై వాడవలయును.

“వరణోవారయాతా అయందేవోవనస్పతిః
యక్షోయో అస్మిన్నావిష్టస్తము దేవా అవీవరన్”

ఈవి మొదలగు మంచి యోజల (గుణముల) నలరునో పూచకకాచుచెట్ల
(వనస్పతుల) యేలికయగు నీయులిమిరి మ్రోకుపేరుగల తాయెత్తు (మణి)
తప్పక దొరయఁబుల (రాజయక్షము) మొదలగు తెగుళ్ళనోఁగొట్టునాక.
ఈతనికే తెగులు తగిలెనో దానినంతయు న్వేలుపుఁజేడు మొదలగు వేలుపు
లందఱున్నాన్పెదరుగాక.

“ఇంద్రస్యవచ సావయంమిత్ర స్యవరుణస్యచ
దేవానాంసర్వేషాంవాచాయక్షంతే వారయామహే”

తాయెత్తున్నట్టేడు మేము (మణిబంధనకర్తలమగుమేము) ఓతెగులుగొంటాః
(వ్యాధితుడా!) నీయొక్క తెవులును వేల్పుఁజేసి (ఇంద్రుని) అప్పణ - అప్పన -
ఆఁక - ఓజ - కట్టడ - తోడు - దురా - దురాయి - పంపు - పని - పసుపు -
పన్ను - ముదల - సెలవు (అజ్ఞారూపక వాక్యము) న్బట్టి పోఁగొట్టుచున్నా
రము. ఒక్క వేల్పుఁజేసిమాటయేకాదు. పన్నెండుగురు పగటివేల్పులు (ద్వాద
శాదిత్యులు) లోఁ జేరిన మిత్రుడను వేల్పువరుఁడనఁబడు వేల్పుదురాయిన్బట్టి
యు దక్కిన వేల్పులందఱి మాటల చొప్పున న్నూడ నీతెగులునోఁగొట్టెదము.
నీకడుపులోని యైదార (వైశ్వానరాన్ని - జఠరాన్ని) బాగుగా వెలిగింపించి నీ
తెవుళ్ళన్పదిర్చెదను.

“ఏవతే అగ్ని నాయక్ష్మం వైశ్వానరేణవారయే.”

“అపఞ్చవా ఉభేషజీరాపో అమీవచాతనీః

అపో విశ్వస్యభేషజీ స్తాస్తే కృణ్వంతు భేషజమ్.”

అన్ని మందులు స్నిక్ల మాట్పులే (వికారములే) కనుక నీళ్ళే తెవుళ్ళనెల్ల న్గుచుచ్చడగినమందు. కావుననే యెల్లతెవుళ్ళనీళ్ళులే పోగొట్టగలుగును, కాబట్టి యన్ని తెగుళ్ళనోగొట్టజాలిన మందగు నీళ్ళో తెగులు గొంటా! నీ నలుకువలనన్నింటిన్నీ శ్శేకుదుర్చున్నాక.

“అశ్వత్థోదేవనదనః॥” అనుమిడియ తృచము (తృణము) చేత మంతరించి దొరయలు (దేవులు (రాజయక్ష్మము), పులుము (కుష్ఠరోగము) మొదలగు గడ్డు తెవుళ్ళనడంచుటకు చెంగల్వకోస్తు (కుష్ఠము) నూటి యపుడే చిలికి తీసిన యావు పెన్నలోగలిపి తెగులు గొంటు మేనికెల్ల ని్రిందునుండి మీదికిఁ బూయవలెను.

“అశ్వత్థోదేవ నదనస్తృతియ స్యామితోదివి

తత్రామృతస్యచక్షణం దేవాఃకుష్ఠమవన్వత”

“యాఓషధయః॥” అని మంతరించి పుల్లతీగ (సోమలత) నిప్పలోవేసి జన్నిగట్టు తిట్టి (శాపము), నీళ్ళకడుపు తెగులు (జలోదరము - జఠరామయము) తఱిగి పోవుటకై తెగులు గొంటునకుబొగ వేయవలయును. తేనెలోగలిపి పెరుగున్ద్రాగించవలయును. పాలుచల్లయున్నలిపి త్రాగించ వలయును.

యా ఓషధయః సోమరాక్షీబః హ్విఃశత విచక్షణాః

బృహస్పతి ప్రసూతాస్తానో ముంచంత్యంహసః

జాబిలిచేనెలబడుచు పందలకొలందిన్నన్నట్టుచునుడువుతేనిచేత నాయాతెవుళ్ళ నోగొట్టుటకేపఁచఁ,బడిన తీగెమందులు పెక్కు తెఱగుల తెవుళ్ళ కాటపట్టు లగు కీడులనుండి మమ్మున్దప్పించున్నాక.

“దేవాఅదుః॥” అను మిడియ (మంత్రము) చే నుసురులేని దినుసుల చిలుము (స్థావరజంగమ విషము) నోగొట్టుటకై పుట్టపారి (వల్మీకమృత్తిక) నైచ్చి మంతరించి నీళ్ళతోగలిపి యొకలికి బూయవలయును ద్రాగింప వలయును.

“దేవా అదుఃసూర్యో అదాద్ ద్యౌరదాత్ పృథివ్యదాత్

తస్మిన్సరస్వతీరదుఃస చిత్తా విషదూషణమ్”

వేలుపులందఱునూడ నుల్లము లొక్కటి కావించుకొని (సచిత్తులము) యన్నిరతముల చిలుము (పేషము) నడంచు మందిడుమరుగాక. వెలుగుతేము (సూర్యుడు) చిలుమునడంచు మందొసంగున్దాక నింగి (ద్యులోకము) యా మందిచ్చున్దాక, నెలవేలు పొసగున్దావుత. (ఇడా, సరస్వతి - భారతి) యను పేర్లన్బరఁగిన మువ్వరు వేల్పులా మందొసంగుమరుగాక.

“యథామనోమనస్కేతే॥” అని మంతరించిన పేలపిండిజావ తెమడ దగ్గు తెవులు మొదలగు తెవుళ్ళు తగ్గింపుటకై తినవలయును.

“యథామనో మనస్కేతైః పరాపత్యాతత్యాశుమత్
ఏవాత్వంకాసే ప్రపతమనసోను ప్రవాయ్యమ్.”

ఎట్లు తెలిపిగల యుల్లము యొక్క తలంపొదవినంతనే (బుద్ధితోఁగూడిన మనస్సు) తలంచినతోనె అన్నిచుక్కలకన్న మీఁదుగానున్న చుక్క (ధృవ నక్షత్రము) కు నూడఁబరిగిడునో యట్లే నీవోతెమడదగ్గు తెగులా! (కాసశ్లేష్మ రోగాత్మికమా) తలంపువడితో (మనోవేగముతో) ఈ తెగులుగొంటు (కాసశ్లేష్మ రోగిని) విడిచి పరుగిడిపోము.

“పిప్పలీక్షిప్తభేషజీ॥” అని మంతరించి మిరియము - మిరెము - మిర్యము న్లాని. పిప్పళ్ళ మోడిన్దాని వింటిగాలి తెవులు (ధనుర్వాతరోగము) తగిలిన తెగులు గొంటున్దినిపించవలయును.

“పిప్పలీక్షిప్త భేషజ్యా ఇతాతి విద్ధభేషజీ
తాదేవాఃసమకల్పయన్నియం జీవితతాలమ్”

(పిప్పలి - కణ) అనెడు రెండుపేర్ల నొప్పారు పిప్పలి మోడు మందు మొక్క తక్కిన మందు మ్రోఁకులనన్నిటి నూలును (తిరస్కరించును). లేక గాలి తెవులు (వాతరోగవిశేషము) న్బొఁగొట్టును. తెగులొక్కింతయున్నిగుల నివ్వక తగిలి వేయును. (అతివిద్ధయగును) వేరువులు పాలరడలిన్ద్రచ్చునపుడి మందొక్కటి యెల్లతెవుళ్లన్నాన్ని యెల్లరన్గోరినన్నాళ్ళు మనుషజాలునని తెలిసి కొని కడులెప్పగా నీమందున్లూర్చుకొనిరి. (కల్పించుకొనిరి).

“అసురాస్త్రాన్యన్య ఖనన్ దేనాస్త్రోదవపన్ పునః
వాతీకృతన్య భేషజీ మథోక్షిప్తన్య భేషజీమ్”

ఓ విప్పళ్ళమోడి : (పిప్పలి) నిన్ను దొలివేలుపులు (అసురులు - పూర్వ దేవులు) త్రవ్విరి. వేలుపులు నిన్నెల్లయునురులమేలునకై పైకిఁదీసి తెచ్చిరి.

నీవెట్టిదానవనిన గాలి తెగులు తగిలిన (వాతరోగా విష్టమగు) మేనికిదగిన మందువు. మఱియును మేనియన్ని వంతుల (శరీరావయవముల) నెల్లఁజైకెగ రించు వినరుగాలి తెగులు (ఆక్షేపక వాతరోగము) న్దబ్బునవ్మాన్పఁగలమందువు:

“విద్రోధస్య బలా పస్యలో హితస్య వనస్పతే
వినల్పకస్యోషధే మోచ్ఛిషఃపిశితంచన”

ఓ పూచికాయని చెట్టా (వనస్పతీ) నాలుగువేళ్ళ (అంగుక్షముల) మోదు గుమొక్కా: యోమందా: (ఓషధీ:) దామర వినర్పము - మండలాకారమైకుష్ట వ్యాధి) మొదలయిన తెవుళ్ళనుదుర్చు మందాయొడలిన్నగుల్చు నొక్కరకమైన తెగులునకు (విద్రోధిరోగమువకు) మేని చేవ(బలము)వైఱచు దగ్గువగపులంబు ట్టించు తెమడతె గులునకు (బలాసరోగమునకు - శ్లేష్మరోగమునకు), నెత్తురోడ్చు తెవులునకు (లోహితరోగమునకు), నరములనుండి యొడలిలోనంతటన్పాఁకెడు లోఁబులుము తెవులునకు (వినర్పకవ్యాధికి), ఈ రకమైన తెవుళ్ళకుఁగతము (నిదానము) గానుండు చెడు చియ్య (దుష్టమాంసము) కుళ్ళంట (మేని చమము) గాలి, వేడి, తెమడల (వాతపిత్తశ్లేష్మముల) నంట, నెత్తురు, నంజుడు మొదలగు దినుసుల (త్వగస్పృజ్మంసాదుల)ఁ జెఱచి దామర మొదలగు తెవుళ్ళు పొడుముచుండును గాన నట్టి తెవుళ్ళనొదలంటనూడఁ బెఱికివైచుము. నాల్గు వేళ్ళపొడవుగాఁ బెరిఁ గెడు మోదుగు మొక్కన్వేళ్ళతోఁ గూడనెఱికి తెచ్చి బాగుగాదంచిన ముద్ద దగ్గు, వగరుపు, పులుము మొదలగు ముగ్గొయ్య (అసాధ్యములగు) తెవుళ్ళనొగులు తెగులు గొంటు (రోగి) యొడలంతట న్బట్టించుచున్న యొడలఁగొలది పూటలలోఁ దెవుళ్ళన్నియున్మానిపోవును.

“యాతే బలాసతిష్ఠతఃక క్షేముష్కావపశ్చిత
వేదాహంతస్య భేషజంచీపు ద్విరఖిచక్షణమ్”

ఓ మేనిచేవ (బలము) న్పొఁగొట్టు దగ్గువగరుపుల న్బట్టించు తెగులా : (బలాసమా:) చిరుగుడు - ఎఱ్ఱపులుము (రక్తకుష్టవ్యాధి - వినర్పము) దామర చిడుము మొగలగు చీడలు చ్చంకలలో. పట్టలన్ - బీరిజములన్ (ముష్కముల - వృషణముల) నల్లు కొన్న తెగులు (బలాసము) నకు నేను మందున్ననిపెట్టినాడ నామందేదనఁగా ముండ్లవెలగగాని, చీకిరేను - గంగరావిగాని, రేగుగాని (చీపుదుర్చు).

“యోఽంగోఽయః కణోక్త్యయో ఐక్షోర్విసర్పకః
వివృహమో వినల్పకర విద్రోధంహృదయామయమ్”
పర్వాతమజ్జాతం యక్షమధురాంచంసువామసి.”

కాల్కేగవలందు వీనులందు (చెవులయందు), కన్నులయందు నల్లుకొని పలుతెలుగులు గానగపట్టు చిరుగుడు (విసర్పకము) నొడలంట నూడఁబెఱుకి వైచెదను. అలాగుననే పుండ్ల తెగులు (విద్రోధము), గుండె తెగులునూడఁబోఁ గొట్టెదను. మఱియు నైలియఁబడక (అజ్ఞాతమై) మీదిమేని నుండి క్రింది మేనికి దిగఁబ్రాఁకు తెవులున్మళ్ళించి వెళ్ళఁగొట్టెదను.

“రథజితామ్” అను మొదలగు ముమ్మిడియల (సూక్తత్రయము) చేత మంతరించి తనకు లొంగని చెడ్డయాఁడుదానిన్ (దుష్టస్త్రిని) లోఁకువచేసికొనుటకై యాపెనడుచుతోవలో మినుపగింజల న్గాని (మాషముల), వేచిన జనప విత్తుల న్గాని చల్లవలయును. ఆయాఁడుదాని బొమ్మను వ్రాసి చదువునఁ జెప్పిన చొప్పున (సూతోక్తప్రకారముగా) విల్లు కోలలఁజేసి యాబొమ్మ తొమ్మునా యంబు స్త్రీమ్మవలయును.

౧॥ “రథజితాంరథజితే యీనామస్సర సామయంస్మరః
దేవాః ప్రహిణుతస్మరమ సామామనుశోచతు”

తేరివలన (రథమువలన) గెల్వఁబడిన మినుమను మందాః (మాషాభ్యో పధీ) తమయొక్కడుల (వాహనముల) చేత నింగినేలలనెల్ల (విశ్వమంతయును) గెల్చుచు విసువు (వైరాగ్యము) పుట్టించు (తగులమున్నాన్పు - విరక్తిన్గావించు) (ఊర్వశియనంబడు) వినుమిటారి మొదలగు వేల్పు చెలుల (అప్సరసల) నొద విన యిక్కూటమి కోర్కి (కామము) నాయెడల లేకుంటచే నిచ్చెడిప (దుష్టస్త్రి) నన్దగులకున్నది. కావున నావలదొర - తలఁపుచూలియీపెనన్వలచి తలడిల్లు నటొ నర్చున్గాక.

అసౌమేస్మర తాదితి ప్రియోమేస్మరతాదితి
దేవాః ప్రహిణుతస్మరమ సామామనుశోచతు”

౨॥ యథా మమస్మరాద సౌనాముష్యాహంకదాచన
దేవాః ప్రహిణుతస్మర మసామామనుశోచతు.

ఈ మగవాఁడునన్ను నెల్లపుడుస్థలంచున్గాక. నిన్ను వలచి యలరు విలుతు బారిన్బడుఁగాకయని యాగయ్యాళి యెల్లపుడు నాపైఁదగునట్లు వలదొర (మన్మథుఁడు) ఆపెన్పురిగొల్పున్గాక. ఆమెపైనే నొక్కపుడు న్మరులు కొననితెలుగు నన్నా చెఱుకు విలుకాఁడొనర్చున్గాక. నేనతని స్తోరన్దప్పటికతఁడు నన్వలచు న్గాకయని యామెనన్మరుల్కొనినా పొందునకు వ్యెఱులూరు చుండున్గాక.

“దేవీ దేవ్యామధి జాతాపృథి వ్యామసోషధే
తాంత్యానితత్ని కేశేభ్యోదృంహణాయఖ నామసి”.

ఓకాఃచిచెట్టాః ఉడుసరా - నేలయుప్పినీ మొదలగు (కాచమాచీప్రభృతికా) నేలపైనలరుచున్నావో గొప్ప మందు మొక్కాః నాజుట్టు కుదుశ్శుగట్టి చేయుటకై నిన్ను నేను ద్రవిష్టి తీయుచున్నాఁడను.

తిరశ్చిరాజేరసి తాత్ పృదాకోఃపరిసం భృతమ్
తత్ కంకపవణో విషమియం వీరుదనీనశత్”.

కట్లపురుగు - కట్టెడ - మిడినాగు - (తిరశ్చిరాజి), నల్లత్రాచు (అసిత పృదాకువు) చిలుమును (విషమును), పులికోచ (కంకపర్వము) నంజును (విషమును) నీ (యష్టిమధుకము - అతిమధురము) పేరుగల మందు తీగ పోగొట్టునుగాక.

యఉభాభ్యాంప్రహర సిపుచ్చేన చాస్యేన్యనచ
అస్యేనతే విషంకిముతే పుచ్చదావసత్

ఇక్కడ తేలుతో ననుచున్నాఁడు. ఓ తేలా ! నీవు తోకతో నోటితో రెండింటితోగూడఁ గుట్టుచున్నావు. కాని నీకు నోటన్నాని తోక వెండుకలన్నాని నంజు-చిలుము (విషము) లేదు కనుక నీకాటు కొంచెము కొంతసేపు నొప్పి చేయున్నాని మఱేమియు న్నేయఁజాలదు.

“అగ్నేత పస్తప్యామహ ఉపత ప్యామహేతపః
శ్చుతాని శృణ్వంతోవ యమాయుష్కంతః సుమేధసః”.

ఓ యోదార - వరుపు - కణకు - డిగ్గి - తెఱ - తెఱ్ఱ - నిప్పు - నిప్పుక - మల్లె - వయిరపులు - వయిరాలు - వెరపులు - వైరాలు (అగ్గి) నీవెంతనట్టడ (నియమముగొని) నుండి యొడలెండబెట్టుకొని చిక్కెదము. (తపమాజిఁంచు కొందుము), అనోము - కాక (తపస్సు) చేత తిన్నగా వల్లించుకొన్న తొలుఁ బల్కులు (వేదశాస్త్రములు) వినుచు మాయుగము (ఆయువు) పొడిగించుకొని వలసిన న్నెండ్లు హాయిగాఁ దెల్వితేటలతో బ్రతికెదము.

అపేహ్యరి రస్య రివాఁ అసి
విషేవిషమ పృక్తావిషమిద్వా అపృక్తాః

ఓనంజా (విషమా) పాము కఱచిన వానినుండి తొలఁగి పొమ్ము. నీవెందు వలనఁబగ (శత్రువు) వగుచున్నావో వీనితే కాదందఱికిన్పగవాఁడవేయగు

చున్నావుగా? కావున చిలుముగల చిలువ (విషవత్సపకాము) కేనీవెక్కుము
చిలుమా! నీవేపామునకుఁ జెందినావో యాపామునకే యెక్కి యద్దానినే
తెగటార్చుము.

“యత్స్వపే అన్నమ శ్నామిన ప్రితరధిగమ్యతే
సర్వంతదస్తు మేశివంన హితద్ దృశ్యతేదివా”

కలలో నేనే కూడు తినుచున్నానో యాబువ్వ తెల్లవాఱ్ఱాన్నించకున్నది.
పగలైనన్గన్పట్టకున్నది. కలలోఁగూడిచినట్లున్న కూడంతయున్నాకు మేలే
(శుభమే) చేయునాక. కలలోఁగూడా కుడుచుటవలనఁ గలుగఁబోవు చేతమిడి
య (మంత్రము) చేతనఱఁగిపోవునాక.

దగ్గు తెమడ తెగులున్నాచ్చు కొనుట కొఱకు “అవదివస్తారయంతి”॥ అని
మంతరించిన కూడు (అన్నము) న్గాని, పలచఁగాఁగాచిన పేలాలపొడి (పిండి)
గాని యారగింపవలయును. మంతరించిన మంచినీళ్ళనైనఁ ద్రాగవలెను. పగటి
వేల్పు (సూర్యు)నైననొలుపవలయు (సూర్యోపస్థానము) న్నేయవలయును.

“అవదివస్తారయంతి సప్త సూర్యస్యరశ్మయః
ఆపఃసముద్రియాధారాస్తాస్తేశల్యమసి స్రీసన్”

ఒక్క వెలుఁగుతేని (సూర్యుని) వంతులే యేడుతెఱఁగుల పగటి వేల్పుల
గుచు వానస్థురియించుచున్నారా వాననీరో తెగులుగొంటా! నీదగ్గు తెమడ మొద
లగు తెవుళ్ళ (కాసశ్లేష్మాదిరోగముల) న్బోఁగొట్టుఁగాక.

“ఇవతే సురిహప్రాణ ఇహాయురిహతే మనః
ఉత్త్వాని ఋత్యాః పాశేభ్యోదైవ్యావాచాభరామసి.”

ఈ (మంత్రము) చదివిన యెడలఁ జచ్చిపడి యున్నవాఁడు బ్రతికి హాయి
గాలేచును. ఓ బ్రతుక నెంచినవాఁడా! (ఆయువు) నిమ్మని యడుగుకొన్న
వాఁడా! నీచూపు మొదలగు మేనివేంతులన్నియు నిరిగి యునురుకొనునాక.
అయిదు తెఱఁగులగు నీయూపిరి (ప్రాణము) మఱలనీమేన నలరునాక, మఱల
నీయు (ఉ) గమునీలో నుండుఁగాక. నీయుల్లము (మనస్సు) నీక్షుడిరిగి వచ్చు
నాక. ఇవన్నియున్నిన్ను విడిచి పైకిఁబోవ కుండునాక. ఓ చనిపోయినవాఁడా!
కిడ్డువేల్పు (నిఋత్యాదివాచకపోష దేవత) విగిసిన త్రాళ్ళకట్టులనుండి యీ(దివ్య
మంత్రప్రాక్కు) చేతనిన్నిడిఫించెదము.

“అగ్నేః శరీరమసి పారయిష్ఠ్య రక్షోహాసినపత్నహః
అథో అమీవ చాతనః పూతద్రునాః మభేషజమ్”

ఈ (మంత్రము) కీడుల (అరిష్టము) ల నెల్లదొలగించి కాపాడఁ దగిన
తాయెత్తు నందుంచుకొన చెట్టు దినుసున్నూచిఁ చెప్పుచున్నది. ఓ మోదుగుచెట్టా!
నీవుడిగ్గి (అగ్ని) నలరారుచుందువు. నల్లద్రుగుడులన్ (రక్షస్సుల) దుదముట్టిం
చెదవు. కనుక నోములుమోదుగా మాకోరికలన్నను కూచుఁము.

“స్రాక్త్యేన మణిన ఋషిణేవ మనీషిణా
అజైషం సర్వాఃపూతనా విమృధోహన్మిరక్షసంః”

ఈ (మంత్రము) చేత (మంత్రించి) బొట్టుగు - బొట్టువు తాయెత్తు (తిలక
పృక్షమణి - సాక్త్యమణి) తెచ్చుకొని నెల్లనోహగొట్టును. పగఱ మూఁకల (శత్రు
సైన్యముల) న్బాఱఁదఱిమి పోరున్నాన్ను గనుక నీబొట్టుగు చెట్టు వేరువేసి
మడికట్టు - మణికట్టు - మున్నయి (మణిబంధము - ముంజేయి) నలరించు
తాయెత్తు (మణి) మమ్మెల్ల కీడులనుండి కాపాడునాక.

పాపట (సీమంతోన్నయకమము) కావించునపుడు “యాతేమాతాః”
అని మంతరించి తెల్లవాలు పచ్చావాలు చూలాలి కొంగునఁ గట్ట వలయును”.

“యాతే మాతోన్మమాజః జాతాయాః పతి వేదనా
దుణామాతత్ర మాగృధద లింశ ఉతవత్సపహః”

ఓ చూలాలా! నీవు పుట్టిన తోడనే నీపెనిమిటికిఁ గిట్టని మొలక తెవులు
(దునామరోగము) మొదలగు నలకువలు నిన్నుఁటకుండునట్లు పైగాఁదుడిచి
వైచెను గనుక నిన్నుఁటకుంటి తెవుళ్ళుఁటకుండునాక.

“మాసంవృతో మోపస్మప ఊరూమావ సృపోన్తరా
కృణోమ్యస్మై భేషజంబ జందుణాః మచాతనమ్”.

ఓ మొలక తెగులా! (దునామరోగమా!) యీచూలాలిలొడల నడుమ
నిలుకుచేయకుము. మడిగించకుము. తెల్లవాలు, పచ్చావాలు (బజము శ్వేతపీతో
భయవిధసషపము) కట్టుచేత మొలక తెవులడంచెను.

“యోక్తృః కేశ్యసురస్తంబ జడిత తుండికః
అరాయాన్స్యాము ష్కోభ్యాంభంస సోపహన్మసి.”

నల్లజుట్టువాడు (కృష్ణ కేశుడు), మొద్దుపుట్టువు (స్తంబజుడు), కిడ్పడు-
కొఱతపడు - డిగ్గుపడుమూతివాడు (తుండికుడు) ఈ మూడు తెఱగుల
యెరచిదిండ్లు - గరాసులు - సోకులు - సోకుడులు (అసురులు) ఈయెంటని
(ద్వేషింపదగిన) వారినెల్ల నీమూలానివట్టల (వృషణముల) నుండి యుగజ్జల
నుండియు - మొలయిటుకులనుండియు న్బాఱదఱిమెదము.

మోదుగు (పలాశము), మేడి (ఉదుంబకము), నేరెడు (జంబువు), తెల్ల
తెగడ (కాంపీలము), ఉచిత - ఉస్తై - ఉచింత (సృక్వంగ), (దిరిసెన - శిరీ
షము), చాగ (సృక్త్యము), ఉమిరిచెట్టు (వరణము) మారెడు (బిల్వము),
గంజాయి - జడగాజ - జంగిడము), (కొడనచెట్టు - కొండమెల్లె - కుటకము)
రావి (గృహ్యము), వేగిన (గలావలము), ప్రిబ్బలి (వేతనము), దూలగొండి
(శింబలము) (తామరదుంప - సివునము), నెమ్మిచెట్టు (తినినచెట్టు-స్యందనము),
కూరనెల్లిచెట్టు (అరణిక - అగ్నిమృధము), పిండిబండచెట్టు (అశ్మయోక్తము)
నందిచెట్టు (తున్యవు), తులసి - పూతదారువు - ఈచెట్లలోనే పది చెట్లకుఁ
జేందిన వేళ్లైనఁ దాయెత్తులో వేసి కట్టుకొన్న యెడల సఱుదెవులు దొట్టి యెల్ల
తెవుళ్ళు (యజ్మాది సర్వరోగములు) మానిపోవును.

— : అధర్వ వేదములో పదునొకొండవ కాండము : —

“మానోరుద్రితక్మనా మావిషేణమానః సంస్రాదివ్యేనాగ్నినా
అన్యత్రాస్మద్ విద్యుతం పాయైతామ్.”

చిచ్చుఱకంటి: (రుద్రుఁడా) మమ్ము మిక్కిలి నొప్పించు నీకైదువ
(ఆయుధము) గులేకి (జ్వరము) మొదలగు తెవుళ్ళన్మాకుఁదగుల్చుకుము.
ఉసుఱుతీయు (ప్రాణాపహారకముగు) కదలకుండు చెట్ల మొదలగు దినుసుల
చిలుమునుండి (స్థావరవిషమునుండి) కదలాడును సురుల (ప్రాణుల - జంగమ
జీవుల) నంజు (విషము) నుండి యున్మమ్ముల నివ్విడిపించుము. నీకయిదువగు
(ఆయుధముగు) పిడుగున్మామీదఁబడ నివ్వెకెడారిన్దిరుగు నాల్గు కాళ్ళమైతాల్పులు
మొదలగు వాసిపై (అరణ్యపశ్యాదులపై) రాల్చుము.

“అనుహవంపరిహ వంపరి వాదం పరిక్షిపమ్
సర్వైర్మేరిక్తకుంభాన్ తరాతాన్సవితఃసువ.”

ముందువెళ్ళుచున్న వాని నేరుపెట్టి కదలక వెనుకన్లూర్చున్న వాని పిల్చు
(అనుహవము), ఇరువైపులనున్నవారి పిల్చు (పరిహవము), కాలులుఁ పరుష

భాషణము - పరివాదము), అన్నివైపులనుండి యొక్కడికి వెళ్ళబోయినప్పటికి న్దుమ్ముల చప్పుడు (పరిక్షవము), ఉత్తకుండలు (రిక్తకుంభములు) పసిమీద, బోవుచున్నట్టి నాకిచ్చెడ్డవలనులకిడుల (దునికామిత్తదోషములనుండి)నీవెల్లచుక్క వేల్పుల (నక్షత్రదేవతల) తోగూడియో పగటితేడా! తొలగించుము.

“యద్ధిరణ్యం సూర్యేణసువణ్ణం ప్రజావన్తోమనవః పూర్వ ఈషిరే
తత్త్వాచంద్రోవచసా సంసృజత్యాః యుష్మాన్భవతి యోవిభతిః.”

ఎవ్వడు బంగారమున్నేనఁ దాల్చుచుండునో పెక్కెండ్రే తెగులు న్దగులక హాయిగా బ్రతుకఁగలఁడు.

“శతకాండో దుశ్శ్యవనః సహస్రపణ్ణఉత్తిరః
దభోకాయ ఉగ్రీ ఒషధిస్తంతే బహ్నామ్యాయుషే”

చావునకు వెలుచుటకై యీ (దబ్బ - కొస్సె - దభక) తాయెత్తు వెరపు (మణిసాధనము) న్నికుఁగట్టు చున్నాఁడను.

“కృత్యాదూషణ ఏవాయమధో అరాతిదూషణః
అధోసహస్వాజ్ఞంగిడః ప్రణ ఆయాంషితారిషత్.”

ఈ తెల్లమద్దితాయెత్తు (జంగిడమణి) నాపగవారు పన్నిన కుట్రలు చెలుపు సేతల (కృత్యలు-అభిచారికో పద్రవముల) నన్నిటి న్బోగొట్టి మాడిగముల (ఆయువుల) హాయిగాఁబెంచు (అభివృద్ధిచేయు) నాక.

“సజంగిడస్య మహిమాపరిణః పాతు విశ్వతః
విష్కంధంయేన సాసహసంస్కంధ మోజ ఓజసా”

పైనిజెప్పిన చొప్పున గుఱుతులు (లక్షణములు) గల ఏఱుమద్ది(జంగిడము) అను పేరుతో కాశిపురమున బిల్వబడు మందు యొక్క గొప్పతనము (మహిమ) మమ్మునెల్ల వెలుపులనుండి కాపాడుఁగాక. ఆగొప్ప (మహిమ) యెటువంటి దనఁగా కీళ్ళనొప్పుల గాలి తెగులు (విష్కంధము) అనఁబడు పెద్దనలుకువ తిరిగి మఱెన్నటికి న్బొడమఁజాలని తెఱంగుననాగాలి తెవులు న్దానివడి (ఓజస్సు-బలము) తోగూడవెడలించును. జబ్బపీకు గాలి తెగులు (సంస్కంధాఖ్య వాత రోగము) న్దానిచేపతో (సామధన్యము) తోగూడ న్బోగొట్టును. ఏఱుమద్దికి (జంగిడమునకు) కాశిలో జంగిడమని పిల్వబడునోషధి అట్టిచేవ గొప్పతనము కలదు. దాఁపలిసీమలో (ఉత్తరదేశములో) (జంగిడము) అను పేరస్థిల్వఁ

బడు మందుమొక్క భూశజడ, బుజపత్తిరి, మరులుజడ, రుద్రజట, నేలతొళసి, తెల్లవావిలి, ఏలుమద్దిగాని జంగివమని కాశీపురి - వారణాసి మొదలగు నుత్తర ప్రదేశములలోఁ జేర్కొనఁబడవచ్చును.

“ఉగ్రీకత్ తేవనస్పత ఇంద్రీ ఓజ్మానమాదధౌ
అమీవాః సర్వాశ్యాతయంజహిరజ్ఞంసోషధే.”

పూవులు పూయకయే కాచునో చెట్టాః వనస్పతీ, ఓ (జంగిడము) అనబడు మందాః (ఓషధి) నీచేవ మతేమందు మూక్తికునకైన న్లేదిందునకరయన్బనిలేదు (నాకత్రికార్యవిచారణా) కతమేమన వేల్పుతేఁడు (ఇంద్రీఁడు) నీయందు చేవను (ఓజమును-బలమును) పొదుకొల్పెను. కనుకనో (జంగిడమనఁబడు వనస్పతీ) మందుమొక్కలొంగునవి లొంగనివి (సాధ్యములు - అసాధ్యములు) అని వేలుపచకెల్ల తెవుళ్ళనోబొగొట్టుము. మమ్ముగావుము. వెఱపులనుబట్టించు (రక్కసుల) నైగటార్చుము.

“హిరణ్య శృంగ ఋషభః శతాపరో అయంమణిః
దుశౌకమ్నః సర్వాంస్త్యడ్ధ్వావరజ్ఞంస్యక్రమీత్.”

బంగరులాగునఁగొనలతో నెల్లమందు మూక్తికుల మిన్నయైన పిల్లపీచరతా యెత్తు మేనిపైఁబుట్టు చిడుము మొదలగు నన్ని చీడల నోబొగొట్టు (రక్కసుల) నందఱున్జక్కాడును.

“నతంయజ్ఞ అరుంధతేనై నంశపథో అశ్నుతే
యంభేషజస్యగుల్గులోః సురభిగ్గరథో అశ్నుతే”

ఎవడు గుగ్గిలము - కౌశికవృక్షనిర్యాసము (బంక) పొగన్పిల్చుచుండునో యట్టి వానికే తెగుత్తైననలంచఁజాలవు. లాఁతి వారల తిట్లు (పరాభిశాపములు) తగులవు.

ఐతుదేవస్త్రియమాణః కుష్ఠోహిమవతస్పరి
తక్మానం సర్వంస్థాశయ సర్వాశ్వయాతుధాన్యైః”

మరచుకొండ చెంతనుండి (హిమవత్పర్వత సమీపమునుండి) మమ్ముఁ గాపాడుటకై యెంతయో చేవఁగలిగిన (కోష్ఠ - చెంగలికోష్ఠ - చెంగల్వకోష్ఠ కుష్ఠమనఁబడునోషధి) మాకడకు వచ్చున్లొక, మాకు దొరకినయో (చెంగలికోష్ఠా) నీచెల్ల తెవుళ్ళనోబొగొట్టుము. మఱినిపు రక్కసుల సందఱుఁదోలుము.

“యోహరి మాజాయాన్యోంగ భేదో వినల్పకః
సర్వంతే యక్షమంగేభ్యోబహినికాహకాంత్యాంజనమ్.”

ఓనల్ల తుమ్మికతాయెత్తున్నాల్చినవాడా! ముదిరి పోయినపుడు కుదుర్చుట
పీలుకాని పాలుడు (పాండురోగము), కీళ్ళ నొప్పుల తెవులు (అంగభేదమనఁ
బడు వాతరోగము), మోకాళ్ళకిక్రిందున నలముకొను పలురకముల చిడుము
పొక్కుల తెవులు (వినర్పకరోగము) నీయొడలినుండి నల్లతుమ్మికమందు (ఆంజ
నము - రసాంజనము) తప్పక పోగొట్టును.

“ప్రజాపతిష్ట్యాబధ్నాత్ ప్రథమ మస్త్రతంపీర్యాయకమ్
తత్ తేబధ్నామ్యాయుషేవచక్షస ఓజ సేచబలాయచాస్త్రతస్త్వాభిరక్షతు”

ఓ తెల్లతెగడతాయెత్తున్నాల్చినవాడా! (అస్త్రతమణిధారక!) నింగినేలల
న్నన్నిననలువ మొట్టమొదట నీకరకకాయమందిచ్చినాడు. తెల్లతెగడతా యెత్తు
నట్టినాడు. తెల్లతెగడ (త్రివృత్తే అస్త్రతమను పేరన్నరఁగుచున్నది). ఓ తెల్ల
తెగడతాయత్తున్నెకొన్నవాడా నీకు ఉగము (ఆయువు) పొదలుటకై (అభివృద్ధి
పొందుటకై), నీమేనుదక్కు మీఱుటకై, నీయొకలి యెన్నిదవ దినుసగుచేప
(ఓజస్సు) కొఱకు, నీబలఁగము (భృత్యాదులు) పెంపు చెందుటకొఱకు, నీపగ
వారణఁగారుట గుఱించియు నీవీతెల్లతెగడ (అస్త్రతమణి) నెల్లపుడున్నాల్చు
కొనుము.

— • కృష్ణయజుర్వేదీయ బ్రాహ్మణము • —

“ఆపోవోక్షతిశాస్త్రై” నీళ్ళుడుకునడంచును (ఉపశాంతిస్థలిగించును) చవిటి
నేల (ఊసరక్షేత్రమున) నుట్టినగడ్డి మొదలయినవి మిక్కిలి చవికలిగియుంట
చేతనవివాడుకొన్న నొడలికిఁజేవనిచ్చును. (ఎ) కూడువలన మేడిచెట్టు (ఉదుం
బరవృక్షము) పుట్టినది కనుక వ్రేల్మికై యజ్ఞము (కొఱకు) మేడిపుడుకలు
వాడఁబడుచున్నది. మేడిన్వాడిన వానికిఁ గూడు కలుగును.

పుల్లతీగె (సోమలత) న్దొల్లిగాయత్రిదేవత - పాఁపమేపరి (గరుత్మఁడు).
వేల్పులనోడించి తెచ్చునపుడు రాలిన బొట్లు (సోమరసభిందువులు) మోదుగు
చెట్ట మొలిచెను గనుక నొడలను వ్రేల్మికి (యజ్ఞమునకు) మోదుగుమాడలు
వాడినఁదెగుళ్ళనడంచును. మేనికి దక్కు (బ్రహ్మవచక్షస్సు) పుట్టించును.

నలువ (ప్రజాపతి) (జమ్మి - శమీవృక్షము) నీడన్దాఁగి యుంటచేత నైదారతెవులు (అగ్ని పితరొగము) నడంచుకొనెను. గావున (జమ్మి - శమి) న్వాడుట వలన (అగ్ని - పితృవ్యాధి) ఉడుకు తెవులు మానిపోవును. నలువ (ప్రజాపతి) పుట్టించిన కణకు (అగ్ని) ములువెలమచెట్టు (వికంకవృక్షము) న్నొచ్చెను గనుక ములువెలమచెట్టు దినును మందు పుచ్చుకొన్న వాని యొడలకి మంచితకుకు వచ్చును.

పిడుగుపడిన చెట్టు చెక్క- సూతిన ముద్ద యొడలికి బట్టించిన యెడల వేడి పుట్టును. ఏడు సుఱులు (నప్తప్రాణములు) తలయందేకలవు. తలకాయ ముత్తెఱఁగులు - పెండ్లకలు (కేశములు), అంట (త్వక్కు), ఎముక (అస్థి), (వరి - వీరిహి) కంఠెన్నెదము (గోధుమపిండి) తినుట యెంతయోమేలు.

“సరస్వతీత్వామమవన్నభీష్టాత్” వెక్కుతీఁగె (సరస్వతి - జ్యోతిష్మనే) కోపు (సుర) పుచ్చుకొన్న యెడల విత్తనమును హెచ్చించును. (వీర్యపుష్టి చేయును) గోతిసీర్సు (ప్రదరోదకము) చాగఁగూడదు. వేపుడు బియ్యము (ధానములు), నే చలిమిడి (కరంభము), నెయ్యలు (పరివాపము), పాల విఱుఁగుడు - జున్ను (అమిక్ష) మండులుగా వాడిన యెడలఁ దెవుళ్ళు మాని పోవును. ఈనిన పది పూటలలోగాఁ దిరిగిన యావుపాలు వాడఁగూడదు.

పుట్టపారి (చెదశ్శుట్టమన్ను) చేత వినికి హెచ్చును. (శ్రీవణేంద్రియము బాగువడును) చెవుడు పోవును. ఎరిసి పోయిన యేటి వండుగాని - చెఱువు బాడె (కదనామము - సూదము) గాని పొంతున తెరివివేసిన యెడలఁబంట దాగు గాఁబండును. కాకుడంటి పెకల్చినపారి (పరాజావిహితమైన మృత్తిక) యుడుకు (తాపము) నడంచును. బంగరు (హిరణ్యము) పుటము పెట్టిన మందు మేనిలోని విత్తనము (రేపన్ను) న్నొప్పవించును. పిచ్చు (అగ్ని) రాచిచెట్టు (అశ్వద్ధవృక్షము) లో నిమిడియున్నది. కనుక రాచి చెక్క నీళ్ళతోఁ గడిగిననుండ్లు మాని పోవును. మోదుగ (పలాశవృక్షము) అంట (విస్తరి) లోఁ దిన్న వారికి మంచి తక్కు (బ్రహ్మలేజము) వచ్చును. (ఎ)

పెరుఁగు (దధి) వాడిన వానికి విత్తనము పొదలును (వీర్యమువృద్ధి పొందును). అవుపాలు వాడిన వాని కుసుఱు (అయువు) పొడిగింపఁబడునావే యైదార (అగ్ని) కనుక నావు న్నొల్చు వాడు పెక్కెండ్లు బ్రతుకును. హాయిగా బ్రతుకును.

మంచుకొండనెత్తము - దెప్ప (హిమవత్పర్వతసానువు) యందు తీగ వలె బ్రాకెడునోతాతి పువ్వామాతొమ్ము తెవుళ్ళ నెల్ల న్నుదుచఁదగిన మందువు నీవు.

— : కంటితెవుళ్ళకు మంత్రము :—

కామిహైకాః కఇమే పతంగాః మాంధాలాః కులిపరిమాపతంతి
అనావృతైనాన్రథ మంతు దేవాః సౌపర్ణంచక్షస్మసునావిదేయ.

వేడి వలనన్నుల (మిహైకలు - పతంగము.) అను తెగుళ్ళ వలన వెండ్రికలను మిడుతంతోపించు తెవుళ్ళనెల్ల వ్దము నోచిగాలిచేసనే పోగొట్టుదురుగాక. పిట్ట యెట్లు మిక్కిలి దప్పునందలి దినుసునైన వ్దూడగల్గునో యట్టి వాడి చూపునాకు వెలయింతురుగాక.

— : కృష్ణయజుర్వేదతైత్తిరీయ బ్రాహ్మణము ద్వితీయకాండము :—

పుల్లతీగ (సోమలత) నూటి వారుపు మీగడ (గంటితొరక - మాసరము), నానవైచిన పచ్చననిగలు (తోక్మము), మంగచెక్క మొదలగుతైపెక్కించు దినుసులు వేసి సారా (సుర) చేసి చవితై పెరుగుగాని చల్లగాని యాకోపు సారాయిలో గలిపి తగిసటుల బుచ్చుకొన్న యెడల నొకలికి మేల్చేయును.

యావ్యాఘ్రం విషూచికా ఉభౌవృకంపరక్షతి
శేశ్యేనం పతత్రిణిసితిహమ్ సేమంపాత్వహనః

తిండి యలుగ నివ్వకుండు తెగులు - పొరుడు దోకుల తెగులు (వమనములు విరేచనములు పుట్టించు వ్యాధి - విషూచిక).

పులికిన్తోడేలునకు, నెరసరికి (సింహమునకు) గర్భిదకు (శ్యేసమను పతత్రి - పక్షి) స్తగులనటులితనిస్తగుల కుండుగాక. పుల్లతీగె కోపు త్రాగిన (సోమాసి - సోమయాజికి) కూడనిచావు (అపమృత్యువు) రాబోదని నేనొట్టు పెట్టెదను. (శపథము చేసెదను). పుల్లతీగెపస చవి (సోమరసపానము) కలిపిన కూడు (అన్నము) కుడిచిన వాని విత్తనము పొదలును (ఇంద్రియాభివృద్ధియగును.) గంగ రేగు పండ్లు బియ్యము పేలాలు పొడిచేసి పుచ్చుకొన్న యెడలు చేవ యెక్కును. “యవైకర్కంధుభిఃః ఓకిత్తి (అగ్ని) మాతెవుళ్ళ నెల్ల మాన్పు మాతెగుళ్ళన్నియు న్మాకడుపులోని కణుకు (జకరాగ్ని) న్నన్న గిల్లించుచు బులుము (కుష్టు) మొదలగు గడ్డు తెవుళ్ళనేర్చును గనుకను, ఓ (యజనీయాగ్ని) ముదిమిన్పొగొట్టు మంమలతో మాయబుగుడు (క్షయవ్యాధి) న్పొగొట్టుము. హాయిగానే తెవుళ్ళన్దగులనివ్వక మమ్ము బ్రతికించుము.

తిండి (అన్నము) వలన నెల్ల పనిపాట్లునడుచును గనుక బువ్వ (అన్నము) మిక్కిలి గొప్పగాఁ జెప్పఁబడెను. ఉనుఁబు న్నెంచుగాలి (ప్రాణవాయువు) ముక్కు నోళ్ళనుండి మైకి వెడలు చుండును. మూడిగాలి (అపానవాయువు) క్రిందుగా వెడలుచుండు నిరెండు గాలులన్నిండి (అన్నబలము) చేతనే కదలాడు చుండును. (నందరిను చుండును) కావున నారెండు స్థాడు పొడలే (అన్నాత్మకములే) అని చెప్పిరి. పస మాముపు (రసవైషమ్యము) నృట్టి తెవులు వలన జరుపును గనుకఁబడియే (అన్నమే) ఈబుట - కడ - కుంకుట - గిట్టింపు - గీటడంగుట - చక్కచగుట - చాపు - తుడి - తెగుట - తుంగుట - త్రెళ్లుట - పొలి. పొలియక మడియుట (మిత్తి-మృత్యువు) అని పల్కిరి. అతిండి వేల్పునే (అన్నదేవునే) బ్రతుకుచుండు (జీవాత్మవు - జీవనౌషధము) అని యనిరి. ఇది నేల నెల్లవానికెక్కినది (లోకప్రసిద్ధమే) తిండియేముదిమికతము. (జరా హేతు) వనీ మనికి మినుకు చమవెఱంగిన జన్నిగట్లు (అయుర్వేదశాస్త్రాభిజ్ఞులగు బ్రాహ్మణులు) చెప్పుచున్నారు. కొండొక్కతీరు తిండి చేత దబ్బున నెరపు (పలితత్వము) వచ్చుట మనికి మినుకునందు (అయుర్వేదమునందు) వెల్లడియే (ప్రసిద్ధమే). దోమెదియే - కూడే (అన్నమే) పిత్తుపెంపుగుండా (ఇంద్రియవృద్ధి ద్వారా) మైతాల్పుల నృట్టించునని (ప్రజల ప్రజననోత్పాదకమని) నొడవిరి.

“అన్నంప్రాణ మన్నమహాన మాహుః” “పవిత్రాయభిషజమ్” నెమ్మది వేల్పుకొఱకు ఆరోగ్య సుద్ధాభి మాని దేవతా పీఠికై మందరి (భిషక్కు) నంటుకొనవలయును. “ప్రజ్ఞానాయనక్షత్రదశకమ్” తఱినెఱుగుటకై (జోసి - జ్యోతిషుని) రప్పించవలయును. “పుష్కైగోపాలమ్” ఒడలు లావెక్కుటకై యాలకాపరి పొందు చేయవలయును. “తేజసేఽజపాలమ్” ఒడలికిఁదక్కు పచ్చుటకై మేఁక కాఁపరి స్థూడవలయునన గా మేక పాలు త్రాగవలయును. మేఁకపోతునింటగట్టు కొనవలయును. “బిర్యాయావిపాలమ్” విత్తనమున్నెంచు కొనుటకై గొఱ్ఱెపాలు త్రాగవలయును. “ఇరామైకీనాశమ్” తిండి సమకూర్చు కొనుటకై సేద్యకాని వద్దకుఁ బోవలయును. “కిలాలాయసరాకారమ్” డప్పి తీర్చు కొనుటకై నీళ్ళకొఱకు కల్లు పెంటనంటవలయును. “వపుషేమానస్కృతమ్” సొగసుగా నుండుటకై మంచితలంపు న్గొనవలయును. “శీలాయాంజనీ....” మంచి చూపు కొఱకై కాటుక పెట్టు కంటి మందరి దరి చేరవలయును.

వెడపొడ (వికారరూపము) పొడగనుటకై మిక్కిలి పొట్టివాఁడు (అతి హ్రస్వఁడు) మిక్కిలి మిట్టవాఁడు (అతిదీఘక మైనవాఁడు), కడుబొల్లివాఁడు (అతిశుక్లుడు) మిక్కిలి బక్కవాడు (అతికృశుఁడు) మిగుల దిబ్బవాఁడు (అత్యంసల్లుడు) మిక్కిలి కఱ్ఱవాఁడు (అతికృష్ణవణుఁడు), మిక్కిలియగుకు

వైనవాడు - పిదపదనైనవాడు (అతిశ్లక్షణుడు), మిగుల బొచ్చువాడు (అతి లోమశుడు), మిక్కిలి గిడసపండ్లవాడు (అతికిరిటుడు - అత్యల్పదంతుడు) మిక్కిలి పొడుగుపండ్లవాడు - మిక్కిలి మిట్ట పండ్లవాడు (అతిదంతురుడు), మిక్కిలి కన్నులు చికిలించుకొనువాడు - మాబి మాబికి న్ననుజెప్పులు మూయును నైఱచు చుండువాడు (అతిమిర్మిరుడు), తెప్పలు వాల్చుక మిక్కిలి కన్నులఁ దెఱచుకొనియున్నవాడు (అతిమేఱుషుడు), వీరినందఱినియొనటి వేల్పులకొఱతై (అరూపదేవతలన్గూచి) ముట్టుకొనవలయును. చిక్కని దినుసుపైఁగోరిక పెట్టుకొను వేల్పు కొఱకు ముట్టుసిగి కూటమికిఁబరికిరాని యాడువాని (జామిని) నంటుకొనవలయును. ముందు కలుఁగఁజోవు పిడుపు - కూడుదల - నయము - పొలి - మిగత - మిగితి - మిగులు - మేలు - వాని (లాభము) కొఱకెదుమాఱుకొను వేల్పునతై చిన్నపడుగు నంటు కొనవలయును. మంచి గాని చెడ్డగాని అనుగలము - తోడు నీడ - వాసలు (సహవాసము) న్బట్టి పచ్చునని ("బహుణేబ్రాహ్మణ మూలభతే" "పశీజాయైకుమారమ్" అనెడు పురుషమేధమంత్రముల తాత్పర్యము) నావొందికి లోపలనె్వులు పల్చిపగు గాలి వేలుపున్బట్టుదలతో నెంతయో కొలిచి మునిలిముద్దనగుచు గోరినంత వఱకు హాయిగాఁ బెక్కిండ్లు బ్రతికెదను.

“హితంప్రాణం మనసాఽన్వార భామహేప్రజావతించోభువనస్యగోపాః
సనోమృత్యోసాయతాం పాత్వం హసః త్యోగ్ధీవాజరామశీమహి”

తల వెండుకలు మీసములు గొఱిగివైచును, గోళ్ళుతీసి వేయును, పండ్లు తోమును, మునిగించును (స్నానము చేయించును) కిడుపాపుటతై కొత్తబట్ట కట్టించును నోరెత్తనివ్వకిల్లి (ఉపవాసము) వేల్పునగరు చిక్కుటతైచేయించును. చదలకాపుల పొగిన నెలకొల్పుటతై (స్వర్గలోక సమష్టితై) మాపెల్ల మేల్కొనఁజేయును. “కేశశ్శశ్రువపతే” పసి మేనిదినునుల (దశేంద్రియముల) యుగమునందు (ఆయువునందు) నెలకొల్పఁబడెను. గనుక రెండుకాళ్ళకన్నాకు మేనితాల్పు (పురుషునియునురు ఆయువు) నూఁజేండ్లు. “శతాయుఃపురుషఃశతేంద్రియః ఆయుష్యేవేంద్రియే ప్రతితిష్ఠతి.”

కనుక గుఱ్ఱము నాల్గు కాళ్ళమైతాల్పుల (పశువుల) లో నెల్ల మిక్కిలి తిండిపోతు నిర్విత్తస్థము (ఇంద్రియము) హెచ్చుకలదియును. “తస్మాద్ధర్మఃపభూనామన్నాదో వీర్యావత్తమః”. ఏడుపూటలు (దినములు) తిండి లేకున్నవాని యేడుసురులు (సప్తప్రాణములు) తొలఁగిపోవును. రెండువీనుల, రెండుకన్నుల రెండు ముక్కుచేఱువుల, నోటనుండునుసురులు తల యందలి యేడుసురులు (సప్తప్రాణములు) “(సప్తవైశీషికాఃప్రాణాః)”

తిండికి నంజుడు పనికిరాదనియేనలువ (ప్రజాపతి) మేనినేలు నెల్ల వేల్పుల లోగిత్తికి (అగ్నికి) నెయ్యి (అజ్యము), ముక్కంటి (మహాదేవునకు) తేనియ (మధువు), బియ్యము (తండులములు) వసువులనువేల్పులకు (రుద్రులకు) అడుకులు (వృధుకములు), (అదిత్యులకు) పేలాలు (లాజలు), విశ్వేదేవతలకు కలగలుపు (కరంబము), బొరుగులు - వేపుడు బియ్యము (ధానలు) (నక్షత్ర దేవతలకు), పొడిపిండి (సక్తువులు) సలువకు (ప్రజాపతికి), (చిఱుసెనగలు) వేల్పుల కెల్లరికి (సర్వదేవతలకు), కొఱ్ఱసూకలు (ప్రియంగు తండులములు) గుఱ్ఱముమేనినంశుల పెల్ల (అర్వాంగము) లన్నియు చాల్చును. అనగా (ప్రజాపతి స్వరూపమంతయు) నెల్లదించును కనుకఁజియ్య (మాంసము) తిన్నవారికెల్ల తెఱగుల చేటు తప్పదనియే ప్రాజదువులు నుడువుచున్నవి. కిత్తి (అగ్ని) మంచునోగొట్టుమందు. “అగ్నిరైవహిమస్యభేషజమ్”.

కమ్మనితావి పీల్చెడివారి కుసురులు (ప్రాణములు) పోవు. హాయిగా బ్రతుకుచుందురు (ప్రాణావైసురభయః ప్రాణానేవాత్మన్దధతే, నైభ్యఃప్రాణా అపక్రామంతి,”

పట్టతలవాడు (ఖలతి), చెమటయొడలివాడు (విక్లిధుడు), బొల్లివాడు (శ్విత్రి), పిల్లికనులవాడు (పింగాక్షుడు) వీరలతలలపైనీవేల్చి (హోమము) చేయవలయును. వారల పొడలు (రూపులు) కనటు - మకిల - ముటికిరొచ్చు (పాపము) కనుకఁగనటు (పాపము) నోగొట్టును. ఎటువంటి వాడటువంటి వానినే గెల్వవలసి యుండును. ఖలతేర్విక్షేధస్య॥”

బట్టలిచ్చుటచేత నుసురు (అయువు) పొడిగింపఁబడును “వాసోదదాతి, తేనాఽఽయుఃప్రతిరతే”. నేను మేపిన ప్రత్తిగింజలు (తెలికెపిండి) మొదలగు తినుబడి దినుసులు వలన గేదెననెంచునట్లు నాయిగిరికన్నెకొనియో వేడి వేల్పన న్నాపాడుము. “విభావసో, మహిషీవత్వద్ర్యిస్త్యద్వాజా ఉదీరాతే.”

తలముంగిల గోదానమనఁబడు శిరసులోనొక (భాగముపై) (బతుకు సురు) మేనితక్కులనొదలించుట కొఱకై (జీవనాఽఽయువక్ష్మాధివ చక్రస్సుల యభివృద్ధి కావించుటకై) నీళ్ళతోఁదడుపుదు. “ఆపడిందంతు జీవసేదీఘాఽ యుత్వాయవచక్రసే” వేల్పుమంగలి (దేవశ్రువు) నగు నేను కైదువ (మంగలి కత్తి స్వధితి - క్షరము) తో తల వెండుకలు మొదలగువాని న్నొలుగు కొను చున్నాను. “ఓషధేత్రాయస్వేన స్వధితే॥” ఓమిసిమీ! వెన్నా! నీవావుపాల పనివి (గోపయఃకార్యమువు) నున్ననీతక్కుకలదానవు కనుక నాకు జన్నిగట్టు కళుకు (బ్రహ్మవచక్రస్సు) వెలయించుము. (మహీనాంపయోఽసి॥) తోలుదొల

నీళ్ళనిండిన బిందె దగ్గరనుంచి, జన్నిగట్టు (బాగ్గిహూణుని) కుడివైపున, గూచుకాండ బెట్టి కిత్తిన్వేల్చి (అగ్నిహోత్రముచేసి) కవవేల్పుల (అశ్వినీదేవతల) నెమ్మి (అనుగ్రహము) నిట్లు పొందిన పిమ్మటమందరి (చూనుషభిషక్తు) తెగులు గొంటున్నదుర్బుటకై మందివ్వ వలయును. (“రయోస్త్రేధాభైషజ్యః” సంకాంప్రంఃఅనీ”)

ఉపనిషత్తులు - కరోపనిషత్తు.

గుండెలోనున్న నూట యొక్క ౧౦౦ నరములలో నొక్కనరము తల తెక్కున్దానిస్పృష్టి చాపులేనియునికి (అమృతస్థితి) రలుగును (శుతం చైకాచహృదయస్యనాడ్యః”)

— : ఛాంద్యోగ్యోపనిషత్తు : —

మహిదాసుడను కావితాలుపు (తపస్వి) పదాలువలనల యేండ్లు బ్రతుకగలిగెను. “ఏతద్ధస్మవైతద్విద్వానాహమహిదాసు ఇరరేయః.....షోడశంవషక్ శతంజీవతి”॥

కలలో గుబ్బెతల - లేజవ్వసుల (స్త్రీల) ధనుగొన్న వారలకొడమి (సంపద)లు కొనసాగుచుండును. “యదాకమకాసుకామ్యేషు స్త్రియశిస్వపేషు పశ్యతి సమృద్ధింత త్రజానీయాత్తస్మిన్స్వప్ననిదశనే” తిన్నతిండి ముత్తెఱగునందు (స్థవిష్ణము) అంత ముతక యంత ముదురు సన్నముగాని కాకున్నది (మధ్యమము) నంజుడు (మాంసము) చిన్న నలుసు (అశిష్టము) ఉల్లము (మనస్సు) అగుచున్నది. “అన్నమశితంత్రేదా విధీయతే”॥ త్రాగిన నీళ్ళు ముత్తెఱగునందు ముతుక కాలాడి (మూత్రము), నడుపాళము నెత్తురు, నలుసు సులు (ప్రాణము). తినినచేవ (తేజము) ముదుగెముక, నడిదిమూలగ (మజ్జ) నలుసు పలుకువాక్కు బువ్వ యుల్లముగా, తడి - నీళ్ళు (ఉదకము) ఉసులు (ప్రాణము) గా, చేవ - కిత్తి(తేజము) పలుగామాలును.

— : బృహదారణ్యకోపనిషత్తు : —

గుండెలోనున్న (పురీతత్తు) నాజుడు పేగున కొడలి యందలి డెబ్బది రెండు వేల నరములపస (సారము) ఎప్పుడు చేరునో యప్పుడే తలంపులు లేక హాయిగా, గూక్కున్ (సుషుప్తినందును).

డికిరి పంటదినసులు (గ్రామ్యధాన్యములు) పది, ఎఱ్ఱబుడవడ్లు (వీరిహి) ములువడ్లు (యవలు, గోధుమలు), నువ్వులు (తిలలు) మినుగులు (మూషములు) నల్లవడ్లు (అణువులు) కొఱ్ఱలు (పిరియంగువులు), (గోధుమలు), చిలుసెనగలు

(మనూరలు), కందులు (ఖల్వములు), చోళ్లు (ఖలకులములు) జన్నిగట్టు (శ్రోత్రియుని) పెండ్లామునగవయువాఁడా : జన్నిగట్టు - తిట్టు చేత విత్తనము న్దోఱి (నిర్వీర్యుడై) చచ్చునావున నెల్లపుడు నిత్తినేవలు (అగ్నిహోత్రము చేయు) పాఱుని (వైదిక బ్రాహ్మణుని) యిల్లాలి నొరుఁడుకవగూడరాదు. “యమేవం పద్వాన్బ్రాహ్మణఃశపతి తస్మాదేవం విచ్యోత్రియస్యదారేణనోప హాసమిచ్ఛేత్.”

చినునుల (భూతముల) లోనిగు (రసము) నేల (పృథివి), నేల యందలి నిగు నీళ్లు, నీళ్లు నిగు మందులు (ఓషధులు) మందు మూఁకుల నిగుపువులు, పూవుల నిగు పండ్లు (ఫలములు) పండ్ల నిగు మేని తాలు (పురుషుఁడు), మేని తాలు నిగు విత్తనము (రేతస్సు).

— : శ్వేతాశ్వతరోపనిషత్తు : —

ఉల్లమునరికట్టుట వలనఁ గలిగిన కణకుగా మాటిన యొడలు (యోగాగ్ని మయమైన శరీరము) కలవానికిఁదెగులుగాని, ముదిమిగాని. చావుగానిరాఁబోదు. “నతస్యరోగోన జరాన మృత్యుః ప్రాప్తస్యయోగాగ్ని మయంశరీరమ్”. ఉల్ల మరికట్టఁబడుచుంటుండు మొదటి గుఱుతు మేను తేలిక (లఘుత్వము) అగుచుంట నెమ్మది (ఆరోగ్యము) కలుగుచుంటు, తోరిక లేకుండుట (అలోలుపత్వము), ఒడలు తలుకెక్కుట (వణకప్రసాదము), విననింపగుట (స్వరసౌష్ఠ్యము) మేనన్లమ్మని తావి యెసఁగుట (శుభగంధము), కొద్దిగానుచ్చ పీయవేడలుట (మూత్రపుకీషోల్పత), కనుబొమ్మలనడుమఁ జూపునిల్పుట, మింట దిరుగు చప్ప (భేచరీ ముద్రయగుచున్నది). ఆచప్ప (ముద్ర) తాల్చిన వానికి దెగులు గాని, చావు గాని, కూర్కు (నిద్ర) గాని, ఆఁకలిగాని, డప్పి (తృష్ణ) గాని కలుగవు. భ్రావోదంతగఁతా దృష్టిముఁద్రాభవతి భేచరీ, నరోగోమరణంతస్య ననీహ్రానక్షాధాత్మషా.”

— : ధాన్యబిందూపనిషత్తు : —

ఈ మింటి ద్రిమ్మరి చప్ప (ఈభేచరీముద్ర) నెఱిగిన వానికి సొమ్మ రాదు. భాఁడు తెగులున నొగులఁడు. ఏపనినఁటఁడు. తఱికి లొంగఁడు (కాఁత బద్ధుఁడుకాఁడు). ఉల్లము మింటఁదిరుగును. నాల్కమినుక్కిట్టును. అఁడుదాని కొఁగిటన్జిక్కికూటమి న్దేలుచున్నప్పటి కెవనికి విత్తనము (వీర్యము బిందువు) జూఱఁగెంత ఘణకు నిల్చియుండునో యంతదనుక వానికిఁజూపు వెలుపులేకుండును. బిందుక్షరతనో యస్యకామిన్యాఽఽతింగితస్యచ, యోఽదృష్టండుస్యతోఽపేహేజాపన్యో త్యభయంకుతః” మింటి చప్ప (భేచరీముద్ర) లోనున్నభాసిత విత్తనము (వీర్యము) —

బిందువు) జాతిపోవదు. ఒక్కప్పుడు విత్తనమాడుగుటి(యోని) లోఁబడినప్పటికి రెండుకయిల (చేతుల) వ్రేళ్ళుకలిపి బుయ్యచప్ప (యోని ముద్ర) తాల్చిన యెడలఁదిరిగి యావిత్తనమున్నన యొడలిలోనికి లాగుకొనఁగలదు. ఆవిత్తనము తెలుపుగా నెఱుపుగా రెండు తీరులనునుండును. తెల్లనిది విత్తనము (శుక్రము) అనఁబడును. ఎఱ్ఱనిది పెనుముట్టు నెత్తురు (యహారజస్సు) అనఁబడును.

బుయ్య (యోని)లో గసిరా-సిరాజి (విద్రుమము-ప్రవాళము) తీగవలె నున్నముట్టునెత్తురు (యహారజము) నెలచోట (శశిస్థానమునందు) విత్తనము (బిందువు) ఉండును. ఆవిత్తును ముట్టునెత్తురును గలిసికొనుట మిక్కిలియరుదు. విత్తనము (బిందువు) ముక్కంటి (శివుడు). ముట్టునెత్తురు (యహారజస్సు)గట్టు పట్టి (సత్తి-శక్తి). విత్తనము జాబిల్లి (చంద్రుడు). ముట్టునెత్తురు పగటివేల్పు (రవి). ఆయిరువుర కలియకవలన మంచియొడలు నమకూరును.

మేనియందలి వెంట్రుకలలెక్క ఇరవైయెనిమిది కోట్లు.

నల్లవేల్మితొలుఁబల్కుల వలనుపిట్ట (తీతువు) కారుచదువు [తైత్తిరీయారణ్యకము]

నలువయిచ్చిన యుసుఱునంతయు హాయిగాఁగుడిచెదము గాక. కను ముక్కువీనునొల్కయంటలెల్ల మాకలరారున్లొక. యద్బాటుగాఁ జూవక నూతేండ్లు వేల్పులారా మిమ్ముగొల్చెదముగాక. “భద్రాంకర్ణేభిః శృణుయామదేవాః” ఓతడి- నీకులారాకాక(జ్వరము)వలనఁగలుగు నొడలిమంటన్నల్లాల్చెదవుగాక. మాతక్కిన యిక్కట్టు (ఇడుమ) రక్షః వాననీళ్ళు. మందుఁమాఁకులెల్లమాకు మిక్కిలి హాయి నిచ్చుగాక. శివానఃశంతమాభవంతు, దివ్యాఆపటీషధయః. పగటివేల్పునకుఁగల యేడు మినుగులలో (రశ్ములలో) నొక్కటి యెవ్వరితైనఁ దెలియబడదుగాని యద్దియేతక్కిన యామని (వసంతర్తువు) మొదలగు నాఱతెఱుగుల న్మాఱుచుఁ జలివేడులకున్గతమౌచున్నది. “సాకంజనా నప్తథనూహురేకజమ్”. వానతఱి (వర్షర్తువున) న్నొడమినకంటితెవులు చలువతఱి (శరదృతువున)న్గంటిపాపకలఁక తొఱఁగుటవల మానిపోవునప్పుడు మంచుమొదలగు నడ్డంకులుండ వదంతయున్థ ఱుల (ఋతువుల) నేలెడు వేల్పుకొలది (సామర్థ్యము) “అక్షిదుఃఖోత్థితస్యైవ” చలువతఱియందు (శరదృతువునందు) మందికావలసినకూడు, పలుతెఱుగుల యంగరొల్లెలు (భక్ష్యవిశేషములు) మైలావునతై (శరీరపుష్టికొఱకు) తినవలయు ధేలనన చలువతఱి (శరత్కాలము) హాయిగాఁ దినుటకెల్ల తిండిదినుసు వెల్లివిరి యుండును. “అన్న మశ్నీతఘృశ్మీత, అహంవోజీవనప్రదః” చలితఱి (హేమః

తర్పు) లో నెల్లయునులు (ప్రాణుల) నొడవవడఁగించు మంచుగాలి ముమ్మి
 రము వీచుననుక నెల్లవారు నుమికి వైనప్పటికి నుమతుకదుస్తులనాలచ తీఱదు.
 “అభిధూన్వంతో । భిన్నంత ఇవవాతవంతోమరుద్గణాః, అమృతో జేతుమిషముఖ
 మివసన్నద్ధాః సహదదృశేహ” చావులు (మృత్యువులు) నాల్గుతెఱఁగులు. పగటి
 వేల్పు (సూర్యుని) రాకపోకలన్వరుసగా నునులు (ఆయువు) తఱిగిపోవుతొలి
 ఉనులుగాలి సరములలోనడ్డాదిడ్డిగా మెలగుటవలన నట్టియిబ్బందిచేత కలుగును.
 సావుమలిదిగాని యిద్దానిద్దాఁగోరినట్లు తనయూపిరి నరికట్టుకొనఁగల కావితాల్పు
 (యోగి) మిక్కిలిపాటు తప్పించుకొనఁగలఁడు కనుక గాలి తగు పాటిది (మధ్య
 మము) యీల్గుట (మృత్యువు) కడుపులోనిడిగ్గి (జఠరాగ్ని) యెప్పుడు సన్న
 గిల్లునో (మందమగునో) యప్పుడు తెవుళ్ళు చెలరేగుటవలన చొలయివచ్చు
 నిద్దా నిన్మందరులు (చికిత్సకులు) కొద్దిపాటి (అల్పప్రయాసము) చేతఁదప్పిం
 చఁగలరు కనుకఁగణఁకు (అగ్ని) తక్కువు పొలియక (మృత్యువు), జా వి లి
 (చంద్రుడు) మందులకెల్ల చొరకనుక నావేల్పునెనరు (అనుగ్రహము) లేమి
 నునులు (ప్రాణులు) పొలియుదురు. కావునవెన్నెఱఱేఁడు నాల్గవగిట్టింపు (మృ
 త్యువు) వెలుగులఱేఁడైదవచావు. (హృతవ), “అముమాహుఃపరం మృత్యుం పవ
 మానంతు మధ్యమమ్, అగ్నిరేవావమోమృత్యుఃచన్ద్ర మాశ్చతురుచ్యతే” పగటి
 వేలుపు (సూర్యుఁడు) తనపొడవు కుంకులచే నెల్లనునురుల (సర్వప్రాణుల)
 కొక్కనాటియుగము (ఆయువు) తఱిగించును. “అసౌయోస్తమేతి । ససర్వేషాం
 భూతానాం ప్రాణానాథా యాస్తమేతి, అసౌయ ఆపూర్వతీససర్వేషాం భూతా
 నాం ప్రాణైరాపూర్వతి”. తన్నట్టుచున్నపగటిఱేఁడే (సూర్యుఁడే) నింగినేలల కెల్ల
 కతమగువేల్పు (బ్రహ్మము) చదువు (శాస్త్రము) వలనఁదెలిసికొని యావేలుపు
 నకుఁ బొడుపు కుంకుతలుల (ఉదయాస్తమయవేళలందు) వలగొని యెనఁడు
 మ్రొక్కుచుండునో వానికొరన మే శ్శెల్లన్మకూరును. “ఉద్యంతమస్తం యంత
 మాదిత్యమభిధ్యాయస్కర్వ స్పృహణో విద్వాన్సకలంభద్రమశ్నుతే సావాది
 త్యోబ్రహ్మేతి” పిల్లలన్మింగుమింటి మొసలి (దివ్యశిశుమారము) నెవఁడుకొల్పు
 చున్గొండాడునో యట్టివాఁడు డబ్బాటుచావున్దప్పుకొనునవ్వాఁడు త్రోవలోనేమరు
 పాటునఁదరుణముకానిగిట్టింపు (అపమృత్యువు) రానేరదు. వానికెల్ల చోట్లన్గోరి
 నంత తిండిచేయారును. “యఏవంవేదాపపునర్మృత్యుంజయతి జయతి” వెదురు
 కఱ్ఱనూతకొలగా వాడుకొనువాఁడుచేవగానుండును. “యద్వైజవీతేజోవైవేణుః
 వేర్మిడిగ్గి (హోమాగ్ని) కిన్నగటివేల్పున్నడు మనుండువాఁడు పుముతెగులు
 గొంటగును (కుష్మరోగియగును) “సప్రవగ్యఃకంచాఽఽ దిత్యంచాంతరే యాత్ ।
 యదంతరేయాత్ దశ్చమాకాస్యాత్” మేఁకపాలన్నితెవుళ్లన్గోట్టుననుక మేఁక
 పాలు మిక్కిలిమేలు. “అజక్షీరేణాఽఽ చుక్రిణాతి, పరమంవా ఏత్వయః । యవ
 జక్షీరమ్” ముంత (ప్రాత్రము) దొల్లుచుత్తుకు ష్టేడినీళ్ల న్నాడవల్లమును. “మదం.

తీఖిః ప్రోక్షతి. తేజవీవాన్యన్తధాతి” మూఁడుతూరులేవలగొనవలయు (ప్రదక్షణ ముచేయవలయు) న్నాని నాల్గవసారివలగొనరాదట్లొనర్చిన వాఁడులుపు (కుఱు) వాఁడగును.” యోవైఘమకన్యప్రియాః తనువమాక్రామతి, దుశ్చర్మావైనభవతి, యస్త్రిః పరిత్య చతుర్థం పర్యేతి”, అందఱియొడళ్ళయందున్నొలులనుఱు (పాణము) చిల్లులేగాక బొడ్డుకూడఁబద్ధవచిల్లియునుఱు (ప్రాణావకాశము) కలదు. “నవవై పురుషేప్రాణాః. నాభిర్దర్శమీ” దున్నివిత్తనక్కఱలేక తనంత మొలిచెడిమందు మొక్కయోజిల్లేడుచెట్టూ (శిమిజావరి) పగతున్నెకలించి నొగిలించుము. ఓకంకటి కోడుచెఁత (మంచపుకోడుచెంగట) న్బుట్టు వెఱ్ఱిమేడి, పుట్టగొడుగా (తల్పజమ నెడుమందు - కాకిబొడ్డు - కాకిమేడి) నాపగవాని నిల్లువెడలఁగొట్టి కొండలందెడారల నడుమనల్లాడు నటుచేయుము.

“ఉత్తుదశిమిజావరి, తల్పేజేతల్ప ఉత్తుద, గిరీ రను ప్రవేశయ.” ఓయొడ లెడసినయునుఱూ (ప్రేతమా) నీకంటిచూపు వెలుఁగులఱేని (సూర్యుని) లోఁగలి యుగాక, నీయట్టమొట్టె (ఆత్మ - మొండెము), ఊపిరిపైగాలి (బాహ్యవాతము) న్జేరుఁగాక, నీవుకూడ నీచేసికొన్న పాడి మేలిపనిన్నట్టి (ధర్మముచేత సుకృతము చేత) వేల్పునగరునకున్నెలకు (ద్యులోకమునకు సూలోకమునకు) నేగుము. నీళ్ళలోనైనఁజొరఁబడుము. ఆయావేల్పు లందుండి నీకంటి చూపు మొదలగు కొలంది (సామర్థ్యము) నొడలిన్నింట (ద్యులోకమున)ఁగైకొల్పి తరవాత నిన్నే పొందును, గనుక నీకిసిమలో నీకింపునిమ్ము (హితము, సుఖము)కలుగునోయచ్చ టికిఁబోయి మందు మ్రాకులలోఁ జొచ్చి యందునుండి (తద్వారముచేత) తలి దండ్రిల స్థూఱి (ప్రవేశించి) యందందఁదగు మేనులనైకొని యా యెడళ్ళన్ని లుపుము (ప్రతిఘటుడవు కమ్ము)

“సూర్యంతేచక్షుర్గచ్ఛతు వాతమాత్మాద్యాంఽగచ్ఛ....”

మిడుకెడసిన వానికి (ప్రేతమునకు) బొరుగులు - పేలగింజలు (ధానలు), పాలు (కనవు - గడ్డి - అజుకానము) అత్తైనరు (చరువు) గఱిక (దూర్వ), తెల్లు (కాశము), (కోన్న - దబ్బ - దభక) ఇసుకమాను - ఉలిమిడి - ఉలిమిరి - మా వెలఁగ - మొగలింగ (రణవృక్షము) బంకపారితో (బంకమట్టితో)ఁగాల్చి చేసిన రాయి (ఇటిక), (జమ్మి - శమి), కారువడ్లు (యవలు) మేలు కలుగుటకై వాడెదరు.

“యాస్తేరానాః, త్వామజుకా నోషధినాం.....
దుర్వాణాః, కాకానా స్తంబమాహత.....

దభాకాణా స్తంభ మాహార....., వరుణోవార
యాదిదం శమిశమయాస్మదఘాద్యేషాంసి.
యవయవయాస్మద ఘాద్యేషాంసి."

మంచుకొండమీది మూడు మూపురముల (కుకుదముల) యెడఁజిక్కు
కాటుక తెచ్చి కన్నులకుఁబెట్టుకొని నావగవారిన్మాపెదను.

"యదాంజనంత్రైకకుదం జాత హిమవతస్పరి....." కూడు(అన్నము)
నుండి నింగినేలలన్నిరుగు మేనితాల్పులెల్లరు (పజలు) పుట్టుచుందురు. తిండి
(అన్నము) చేతనే బ్రతుకుచుండురద్దానియందే యునుఱు (ఆయువు) చెల్లిన
పిదపడిండుచురు. (అన్నముతో నేలయమౌదురు) చేరెదరు. జవ్వయేమేనితాల్పు
లకెల్ల (భూతములకెల్ల) నక్కఱు - కతము కారణము. కనుక బువ్వయందఱికి
స్మందు (సర్వోషధము) అని చెప్పబడుచున్నది. కూడునేయందఱు నొప్పందుచు
న్నారు. ఎవ్వరు బువ్వయేసింగి నేలలచినునులం దెల్లనిండుకొని యున్నపేల్పు
(బ్రహ్మమని) కొల్చుచుందురో వారలకన్ని రకముల యంగరొల్లల (భక్ష్యముల)
తిండిసమకూరును.

"అన్నారైవప్రజాఃప్రజాయంతే...."దానినుండి (పరబ్రహ్మము ఆత్మము
నుండి నింగి - మిన్ను - విన్ను - చదలు) పుట్టెను. నింగినుండిగాలి, గాలినుండి
డిగ్గి (అగ్ని) డిగ్గినుండి నీళ్ళు-తడి, నీళ్ళనుండి నేల (పుడమి-వృధివి)నేలయందు
మందుప్రమాకులు (ఓషధులు), మందుమొక్కలనుండి బువ్వ (అన్నము), తిండి -
కూడు-బువ్వ (అన్నము) నుండి యునురు (పురుషుడు - జీవుడు) కలుగును -

తస్మాద్వా ఏతస్మాదాత్మన ఆకాశః సంభూతః....., నేయి మొదలగు
పేలి చెడుదినునులుంచుటకు ములువెలమకఱ్ఱతెడ్డు వాడెదరుకనుక (దిండిసరకులు
నిలువచేసికొనుటకు ములువెలమకఱ్ఱ ముంత మిక్కిలి మంచిది.

"యస్యలే కంకత్యగ్నిహోత్రహవణి భవతి"

నింగినేల లెల్లనీళ్లే. "ఆపోవాఇద సర్వం విశ్వాభూతోనాఽపః

మొక్కుతోలు చదువులు దక్కుకారు చదువులు
(ఋగ్వేదీయ తైత్తిరీ యారణ్యకము)

పేలికి నాలుగేసి గుంపుల కోళ్ళగుంపులిరువది. కోళ్ళేళ్ళే ప్రవేశిరువది.
జబ్బ, మెడకొంకి, కన్ను మొదలు తుడితావురువదియైదవమువైవరొవదియైదు కలిపి

మొత్తమేఁబడి. బొడ్డుక్రింది మేనివంతులన్నియు నేఁబడి. రెండు వట్టికొలివేనుకటి తట్లు, తొడ (పిక్కల) యతుకులగ్గలిపి యిరువదైదు. ఈతరబడి న్నోలేలిదిను సులన్నియు గ్గలిపిన మొత్తలెక్కనూఱునడిమి యొడలిం (ఆత్మ) జేర్చినయెడలఁ దేలినబోకు - వెరసి - మొత్తమునూటయొక్క లెక్కమేనివంతులు. “పంచాంగుల యశ్చతుష్పర్వాద్వేకకక్ష సీదోశ్చక్షశ్చాం సఫలకంచసాపంచ వింశతిః పంచవింశానీతరాణిహ్యంగాని తచ్చత మాత్మైకశతతమః॥ అచ్చట నూఱులెక్క యునుఱు (ఆయువు) మొదలయినదాని పొడ (ఆయురాదిరూపము), ఉగము (జీవితకాలము) నూఱేండ్లు కనుకను, ఉనుఱున్నవరకు కన్ను మొదలయిన మేని చెల్వుపనిచేయును. విత్తనము (వీర్యము), చేవ (తేజము) జిగి (కాంతి) నిలుకడగా నుండును. వ్రేల్చువాఁడు (యజమానుఁడు) నూటయొక్కటి లెక్కను నిండించుచుఘఱు మొదలగు మైదినుసులన్నిల్పఁబడును.

“యచ్చతంత దాయురిందిరియం వీర్యంతేజోయజమా ఏకశతతమ ఆయుషిందిరియే వీర్యతేజసి ప్రితిష్ఠితః” మేడిపండు మంచితిండి.

“ఊజోఽన్నాద్యస్యావరుద్ధ్యై” పిట్టతోఁక యీకెలువెన్నేక కుదు శుకలిగి యిరువదొక్క లెక్కనుండును.

“తహిమాని ప్రత్యంచి సుపణా సపత్రాణిభవంతి” పిట్టలు తమదోక యూతచేత నేలమీదగ్గాని చెట్టుమీదగ్గాని గట్టిగా నిల్చుకొనిపిదప గొప్పయుంకింపు (ఉత్సాహము) మింటికెగరుచుండును.

“సర్వాణి వయాంసిపుచ్చేన ప్రతితిష్ఠంతి పుచ్చేనైవ ప్రతిష్ఠాయోత్పతన్తి” ఉచ్చబుడ్డ (నీరు తిత్తి - క్లోమము) గుండె కెడమవైపునుండు పచ్చనిచియ్య (మాంసము) యుండ (స్లిహము) మొదలగు కడుపులోని మాఱుపాట్లు (వికృతు) లిరువదొక్కటి

“ఏకవింశతిహితా అంతరుదరే వికృతయః” ఉనుఱులు (ప్రోణములు) మేనిచిల్లులు తలయందేడుచాచుల (స్తనముల) రెండుబొమ్మ కాల్మడితోవ, కట్టియలో మూఁడు వెరసి పన్నెండు

“ద్వాదశవిధాణ ఇమేప్రపాణాః సప్తశిషమేణ్వాద్వౌస్తన్యోత్రయోఽవాంచోక్షిత”

నూటముప్పదేండ్లకుఁబైగో నిలుజేఱు (యజమానుఁడు) క్షేత్రగోత్రుఁడు. “త్రిష్టుభగతినాం సంపన్నానాం యవతీరావపస్తేతావం త్యాధ్వ మాయ పోవ పోకాణి జీవంత్యైతేన హైవాఽవపానేనాఽయురాప్యతే”

జేజేపట్టు - జేజేలపట్టు - జేజేలపాలెము - దివము - (దివి) - విను - పోలు - వినువలను - విన్నపోలు - వినోలు - విన్వలను (వెల్లబూల్లల వీడు) - వేగంటికచ్చేరి - వేల్పుటెంకి (స్వర్గము)నుండి గాని, బిద్ద - బిద్దె - బిస్త (నరకము) నుండిగాని వాసనబట్టి నేలకు పచ్చినయుసులు (జీవుడు) పడ్లు (ప్రీహి), కామపడ్లు (యవలు) మొదలగు తిండిదినసులలో నుండి తండియొడ లిన్జొచ్చును. ఆమగమేనియందు కూడు పస (అన్నరసము), నెత్తురు, నంజుడు (మాంసము) దొట్టి (మొదలుకొని) వరుసగా మాలుచు విత్తనము (రేతస్సు) గా నిల్చియుండునదియే మగకడుపు (పురుషగర్భము) నాడును. “పురుషేహవా అయమాదితోగ భోభవతియదేతద్రేతః”. మగవానియందలి చూలు (గర్భత్వము) గా నిలిచినయే విత్తనము (రేతస్సు) కలదోయదేయడుగులు మొదలుకొని తలవఱకున్నలయెల్లమేనివంతుల (అవయవముల) నిగ్గుగా (సారభూతమై) పైకి పెడలును. తనపోల్కిన్వనవిత్తన మున్మగవాడు తనకడుపులో దాల్చియుండును. ఇట్లు మగవాడు తన విత్తనము పోల్కిదన కడుపులోఁబెంచుచుఁడుంట విట్టుడిగ్గి (కామాగ్ని) చేతనావిత్తనము నిప్పువలనఁగరఁగు నెయ్యివలెఁ బల్చినయి గుండె లో నిరవుకొనునట్టి విత్తు(రేతస్సు)ను ముట్టయిన తరుణమున నాడు దానిబుయ్య (యోని) నుండి కడుపులోనికి మగవాడు విడిచిపెట్టును. పిమ్మట విత్తుచెల్వగు నింకొక్కయునునుండుకొన్న (ఆవిష్టమగు) విత్తనము పొడయగు (రేతోరూప మయిన) యొడలిన్వాడుపుట్టించును. ఈతరుగానాడు దాని కడుపులోవిత్తనము చల్లుటయే మేనితాల్పు (జీవుని) మొదటి పుట్టుక.

“తదేతత్సర్వే భ్యోఽగేభ్యస్తేజః.....

మైతాల్పునకు (పురుషునకు) రెండడుగులు మొదలుకొని క్రింది పెదవివఱ కొక్కచీలిక (దళము) మీది పెదవినుండి నడునెత్తిదనుక రెండు. రెండుగాఁజీల్చి బడిన వెదురు బొంగువలె రెండుజీలికలు - పాయలై యొడలుండును. అంజలు - అడుగులు మొదలుకొని క్రింది పెదవివఱకున్న మేనివంతునెల, మీది పెదవి నుండి నెత్తి దనుకనున్న యొడలివంతు (భాగము) దివము(స్వర్గము), ఈ రెంటి నడుమనున్న నోటితెఱపియేవినువలను(స్వర్గము)నకు న్నెలకున్నడు మగలమిన్ను (ఆకాశము) నోటికనుమ (ముఖచ్ఛిద్రము) యందునురు (ప్రాణము)పొదుకొని యుండును.

“పురుషోహవా అయంసర్వ ఆందంవిదలే భవత ప్రాణ ఆయత్తో” ఉసురు (ప్రాణము) మేనిపొక నిల్పువైదురుభొంగు, “ప్రాణోవంశజతివిద్యాత్”

తక్కినవాని తొలుచదువులలో జేరినపనస [ఐతిరేయ బ్రాహ్మణము]

వెలియూపిరి (ఉఛ్వాసము) డిగ్గిపొడ (అగ్నిరూపము) మేనికివేడి పుట్టించును, లో యూపిరి (నిశ్వాసము) జాబిలియడ (చంద్రస్వరూపము) యొడలికి, జలవబుట్టించును. వేడిచలువలన్నురికొల్పు వాడుపగటితోడు, ఆ రెండింటి నిల్పినదినేల. (భూమి) “ప్రాణాపానావగ్నిషోమా ప్రసవాయసవితా ప్రతిష్ఠిత్యా అదితిః”.

తెలిపొయిన వేల్మితల (యజ్ఞశిరస్సు) నిరిగిమేనికవర్చినవారు వేల్పు మందరులు (అశ్వినీ దేవతలు)

“తంసంభ్రతోఽ చరశ్వినా విమం.....” పెరుగువేల్పువాని తప్పువలన నిలుజేనికి (యజమానునికి) మెడచుట్టు పుండ్లతెపులు (గండమాళాఖ్య రోగము) పుట్టును.

“యద్విచ్ఛందసః కుర్యాత్తద్గీవానుతద్గండం.....” చంద్ర (ఖాదిరము), మారేడు (బైల్వము) మోదుగు (పాలాశము) ఈ మూడుచెట్లు వరుసగా వేల్పునగరు (స్వర్గము). మేనిజిగిలావు శరీర పుష్టి (జ్యోతులు), చదువునేర్పుల లరించును.

“ఖారిదం యూపం...” “బైల్వం యూపం....” “పాలాశంయూపం....” అబ్బాటుకొలదిచావు (అకస్మికాప మృత్యువు) నొందక నూజేండ్లయునులుకోరు వాడు వందమొక్కల చదువుల మిడియల (అపమృత్యు పరిహారమునకై) యేర్పర్చబడిన శతబుగ్వేద మంత్రవిశేషముల దుదముట్టజడవవలయును (పాఠాయణము - జపముచేయ వలయును). నూజేండ్ల యునులు (జీవితకాలము) ఎవ్వనికుండునో యట్టివాడు వందేండ్లయుగమువాడు (శతాయువు) తాముచేసి కొన్న చెడుగువలన గలుగబోవు డబ్బాటుకొలది చావు (అపమృత్యువు) తప్పించుకొనగలిగినవారు నూజేండ్లు తప్పక బ్రతికెదరు. పదిగాలెక్కింపబడిన మేని వంతులు (ఇంద్రియములు) వేలువేలుగా నొక్కొక్కటివరుసగా బదినరములలో (నాడులలో) నడుచుచుంటుచేతనన్నియున్నలిసి మొత్తముపై నూలుమేనివంతులగు చున్నవి, కావుననవిచేయుపనులు (వ్యాపారములు) నూలుగుట న్బట్టి నూలుచేపల కలిమి (శతవీరత్వము) చెప్పబడును. కనుక నేర్పర్చబడిన పనసలు నూలుసార్లనుటవలన నూజేండ్ల యునులుపట్ల వ్రేల్మినొనర్చువానికి (యజమానునకు) నూలుకొలంది చేవలయునులు (శతవీర్యశతాయువు) నిలుపబడును.

“శతమనూచ్య మాయుష్కామస్య....” పుల్లతీగ పస (సోమవల్లీరసము) న్ద్రావివేల్పుతేడు వేల్మిగొనచ్చునతని(యజమానుని) పగవారలకు స్థిమలనూద మాపును.

“య స్వేంద్రః పీత్వావృత్రాచ జంఘనత ప్రసజన్యాని.....”

ఎగయూపిరి (ప్రాణము వేల్పుతేడు) ఎక్కడనుండునో యక్కడనేదిగ యూపిరి (అపానము - గాలివేల్పు) కూడనుండును.

“ఐంద్రీవాయవంశంసతి యత్రీవావ ప్రాణస్తదపానో యదైంద్రీవాయ వంశంసతి ప్రాణాపానా వేవాస్యతత్సంస్కరోతి”

వీనులు, ముక్కు, నాల్క, అంట (త్వక్కు) ఈనాల్గింటికంటెకన్నే ముందుగాఁబుట్టెను.

“మైత్రావరుణః శంసతి తస్మాదాహుశ్చక్షుః పురుషస్య ప్రథమం సంభవః సంభవతీతి.....”

తల్లికడుపునుండి పైకివెడలుకందు (శిశువు) తాలావుగానుండియు న్దల్లి బుయ్య (యోని) మిక్కిలి యిటుకైనప్పటి కాయాఁడుగుటి న్నాడునల్పకయే పాడిగా (స్వభావమున్నట్టి) క్రిందికి దిగజాటును.

“తస్మాజ్జాయాన్సన్దభతాః కనీయాంసంసంతం యోనింసహినస్తి బ్రహ్మణా హిసక్లప్తవీవ.....” మేడిపండుమిక్కిలి మంచితిండి. “డిగ్వాక్ అన్యాయము దుంబరః” ఈతలంపు వ్రేల్మికి (యజ్ఞమునకు)బగటివేల్పు పాలకొయ్య - పాల గుంజ (యూపము), నేల చచ్చొకపుడినెన్ని (వేది), మందుమ్రాఁపులు (కొస్సె-దబ్బ - బహిః) పూయకకాచుచెట్లు (వనస్పతులు చితుకులు)-చిదుగులు - వేలిమి పుల్లలు - పుడవలు-పుడుకలు (ఇధ్మములు), నేలమీఁదినిశ్లేల్ల మడితడిచిలకరించు పిడత - పిడుత - బుడ్డిగ - బుడ్డిగ-బోడిగ (ప్రోక్షణపాత్రములు,) తూర్పు మొదలగు వలనులు (దిశలు) గుడిచుట్టులు - గాలిగుడులు (పరిధులు), పైదిను సులెవ్వియున్నేక పోయినప్పటికిట్టి తలంప వ్రేల్మి (శ్రద్ధాహోమము) చేతనే కోరి కలన్నియున్నమకూరును.

“అసౌవాఅస్యోఽదిత్యోయావః.....” “నాకొలది సామధ్యముచెప్పెద వినుము. తక్కువయును (అల్పయువు) కలయావున్నాఁడేండ్లు బ్రతికించె దను. నూఁతేండ్లయుగముకల యెవ్వనికైన పేయేండ్లు బ్రతుకిచ్చెదను.” శాతాయంగామకరిష్యం సహస్రాయా పురుషమ్”

అటవెలది॥ తిండియుసులు, గుడ్డ - తెంకి
బంగరునగ, యొప్పిదంబు,
తొడుకు - లొసగు పెండ్లి
ఆలనుంగు కూతు - రలత,
కొడ్కువెలుంగు కరణి,
దండిమింటనిరవు కొల్పు.

“అన్నం హిప్రాణః శరణం హవాసోరూపం హిరణ్యం షశవో వివాహః
సఖాహజాయాకృపణం హదుహితాఞ్శోతిహాఞ్ పుత్రః పరమేవోమన్”

గీ॥ బిడ్డలేకున్నవానికే . వెరవులేదు
ఈవయిపు తొట్టులున్నాడ - నెఱుగఁగలవు
కనుకఁగోడియ తల్లితోఁ - గాని, తోడ
ఁబుట్టువులతోడుతన్నాని - పొర్లుంచుడు.

“నాపుత్రస్యలోకోఽస్తితి తత్సర్వేషశవోవిదుః తస్మాత్పుత్రోమాతరంస్వసా
రం చాధిరోహతి”

పండుకొనుట, మేల్కొనియు లేవకుంట, లేచియునిల్లు కదలకుండుట,
ఇల్వెడలి తిరుగుచుమంచిపనులు చేయుచుఁదెగులులేకుండుటయినాల్పనజీవలనఁ
గలుగునునికులు (కాలకృతావస్థలు) వరుసగా (కలి, ద్వాపర, త్రేతా, కృతము)
లనంబడు నిందుపండు కొంటకన్న మేల్కొంటనయము, మేల్కొంటకన్ననింటిలో
మెలఁగుటమేలు, యింటిలో మెలఁగుటకన్న దవ్వులన్నిరుగుచుంటమంచి,

త్రేతా = త్రేతాగ్నులు.

కృతః = చేయబడినది = ఉపకారము.

ద్వాపరః = సంశయః = ద్వాపరయుగము.

కలిః = సౌప్తయోడలు = కలియుగము.

“కలిః శయానో భవతి సంజహానస్తుద్వాపరః ఉత్తిష్ఠం ప్రేతాభవతి కృతం
సంపద్యతే చరశ్చరైవేతి”.

ఎల్లచోట్ల నిరుగుచుండుటనలనఁ దేనెన్నోందఁగలఁడు. దీయని మేడిపండ్ల
నినఁగలఁడు. పగటివేల్పు (నూర్యుని) గొప్పకన్నను మెప్పటి కలనటలేకెట్లు తిరు
గుచుండునో.

“చరన్వైమధులిందతే చరన్స్వాదుము దుంబరమ్ ।

సూర్యసృష్ట్య శ్రేరూఢం యోనతంద్రయతే చరంశ్చరైవేతి ॥

మ్రొక్కుచెల్లించని వానికిఁగడుపుబ్బతెవులు హరిశ్చంద్రునకువలెఁదప్పక వచ్చును. “అథహైక్షాకం వరుణోజగ్రాహ తస్యహోదరంజజ్ఞే” వేల్పులన్వేడు కొనువాఁడు (శునఃశేపుని) వలె చావుకట్లన్నిడిపించుకొనఁగలఁడు. మ్రొక్కుచెల్లించువాఁడు హరిశ్చంద్రునిలాగునఁ దెగులున్నోఁగొట్టుకొనఁగలఁడు.

“తస్యహస్తచక్ర్యుక్తాయాం విపాళోముముచే కనీయఐక్షాక సోదరం భవత్యత్తమస్యామేవ చక్ర్యుక్తాయాంవిపాళోముముచే ఒగదఐక్షాకఆస” పెరుగు, నెయ్యి, మొదవులు, గణిక మొదలగు మందుప్రమాకులు తినుటవలన మందులపన (ఔషధిరసము) అగును. తేనియ తేనెటీగలెల్ల పూవులనుండి తీసి కూర్చుటవలన మందుల నిగ్గగుచున్నది. “అథయద్దధి మధుఘృతం భవత్యపాంస ఓషధీనాం రసోఽపామే వాస్మింసదోషధీనాం రసందధాతి”

మన్నిమిన్నున్లూర్చి తొలుఁబలుకుల తలలనుండి [చాందోగ్యోపనిషత్తు చెప్పినది]

తిన్నకూడు ముత్తైఱఁగుల మాటును. లావుది (స్థవిష్ఠము) సలగము (పురిషము), నడుపాటిది (మధ్యమమయినది) చియ్య (మాంసము), మిక్కిలిపలుచని దుల్లము (మనస్సు).

తాగిననీళ్ళు ముత్తైఱఁగులగును. లావుదుచ్చ, నడిమిదినెత్తురు, సన్నపుది (అణిష్ఠము) ఊపిరి (ప్రాణము). తినినచమురు, వెన్న, చేవవేడిదనును, జిగట బందన (తేజము)లో లావైనది (స్థవిష్ఠము) ఎముక, నడిమిది మూలగ - చెక్కియము - చెక్కెము - ఊట (మజ్జ), సన్నము (అణిష్ఠము) నోరు - పలుకు (వాక్కు), కూడు మాటుపాటు (అన్నిమయము) ఆద - ఉల్లము - ఉల్లల - తలఁపు, నీళ్ళమాటుదల (అపోమయము) ఊపిరి - గాలి (ప్రాణము), వేడి, డిగ్గిమాటుపాటు (తేజోమయము) మాట (వాక్కు). పెరుఁగు గిలకరింప - గిలకొట్ట - చిలుక, త్రొచ్చ - తరుచ (మధింప) గాఁబైకిఁదేలిన నులుగు (అణిష్ఠము) నెయ్యియగునటులఁ దినఁగాఁ బైకిఁదేలిన బువ్వనిగ్గులము (మనస్సు) అగును. తాగిన నీళ్ళ పసయూపిరి (ప్రాణము) అవును. కడుపులోనికి వెళ్ళిన డిగ్గి (తేజము) నిగ్గుపల్కు (వాక్కు) అగును.

కృష్ణయజుర్వేదీయతైత్తిరీయ బ్రాహ్మణము వ్యాఖ్యానములోఁ ద్రోవలోఁ బెరుగుబాన (బ్రహ్మసంధత్త) కనుపడుట మంచి గుఱుతు (శకునము)

బంతి॥ నిప్పనెయిన్దిని - నెయ్యిమైనేయి
కతమయిమనకుసు - రక్కలిగించి యెదుగు
అలకమ్మని గొన - బైననేద్రావి
కావుమిల్లెనిగొ - డ్కని దండ్రవలెను.
("అయుదాఁ అగ్నే ॥")

కడుపునందలి మైదార (జఠరాగ్ని) తిండిదినుసులు కూడు పప్పు నేయి మొదలగు మందులచే వెలుగుచుఁబెరిగి మాకు సొగసైన తెల్లని యొప్పునైలివి తేటలనెంపుకావించి నింగినేలలందలి మాయిడుమలెల్లనొగొట్టును. ("త్వామగ్నే ప్రదివ"॥ "ఘృత ప్రతీకం॥") కడుపుకిత్తి (జఠరాగ్ని) న్నాగుచేసికొనువారు నూతేండ్లుగాని నూతేండ్లకుఁబైగాఁగాని మంచి మంచుచవి (జీవనౌషధామృతము) ద్రావుచుపోయిగా బ్రతుకఁగలరు.

(శత శరర్చ ఆయుషేవచఁ సేజీవాత్వైపుణ్యాయ) మంది కందటికి దలయందలి యేడుదొలకలందేడుసులు (సప్తప్రాణములు) ఉండును. (సప్తవైశీషాఁశ్వాః పాఠాః)

బంతి॥ వెలుగులతోడగు న్వేల్పులబువ్వ.
(అకోఁ వైదేవానా మన్నమ్) -

కూడంతయెక్కువకాని తక్కువుగాని తినకతగు పాశముగాఁ దినవలయు నత్తైనచో నట్టితిండి తిన్నగా నొడలికి పట్టితెగులు తగలనివ్వక కావలసిన చేవ (పుష్టి) గలిగించును. (మధ్యతోఁన్నమశితంధినోతి). తల (శిరస్సు) వెండుకలు (లోమములు) అంట (త్వక్కు) ఎముకలు (అస్థులు) ఈమూడు దినుసుల న్గలిగియుండును. "త్రివృచ్చిరోఛవతి, త్రేధావిహితం హిశిరః, లోమ, ఛపీ (ఛపీ స్త్వక్), రస్తి" ఒడలులావైన తలలావుకాదొడలు చిక్కినదల చిక్కిపోవదొడలె ట్లున్న దలయొక్కలాగున యుండును. "నమేద్యఁనుమేద్యతి, నకృశ్యతోఁను కృశ్యతి". వడ్ల (వ్రీహి) కంటె, న్నారువడ్ల (యవల) కంటె సైదము(గోదుమలు) నయము. "నవావితేవ్రేహయోనయవాయద్ధోదూమాః" నూతేండ్లునుంది (మానిసి) కుసులు (ఆయువు) తెలిపనులన్గావించునొడలి పదిదినుసులు (దశేంద్రియములలో) కన్ను మొదలగు దినుసుల కొక్కొక్కంటికిఁ బదినరముల (నాడుల(

యందు నడక మాఱుపులన్నట్టి నూలుమేనిదిన్నులు (శతేంద్రియము) లగును.

“శతాయుః పురుషః శతేంద్రియః ఆయుష్యేవేంద్రియే ప్రతితిష్ఠతి”

వీణదేండ్లవఱకు దొలియుగము (పూర్వాయువు) తఱవాత మలియుగము (ఉత్తరాయువు) “ఉత్తరాయుషి” తినెడియూరు మందుదినుసులేడు. నువ్వులు మినుములు, వడ్లు, ఉలవలు (యవలు), చిలువడ్లు, కొఱ్ఱలు, సైదుమ (గోదుమ పిండి). కారుదినుసులేడు. వెదురు, తోక వడ్లు (చామలు - శ్యామాకము), గువ కలు - గునుకలు - గొలివెలు - గోళ్ళగొండిలు - దూసరులు - బదపటలు (అమ డలు - నివ్వరి - నీవారము), కారునువ్వులు - వలినెలు (జతిలములు), వట్టి వడ్లు (వట్టివరి - గవేధుక) ఆళ్ళు (మాకలీక) ఇట్లుదుక్కిపంటలేడు, దుక్కిలేని పంటలేడు.

కల్లరికి నీటికడుపు తెవులు రాకమానదు. “అనృతేభిలు వైక్రియ మాజే చరుణోగృహ్లాతి”

గోతిలోనినీళ్ళు త్రాగరాదు. వాననీళ్ళుత్రాగరాదు (“తస్మాత్త్వదరాదు దకం నాచామేత్, నవషణ్ణాధారాస్వాచామేత్తదాన ప్రదరోదకమ్”)

ఆపీనిన పదినాళ్ళలోపుగానద్దానిపాలు త్రాగరాదు. “దశమారాత్రి జాతంనదోహన్” ఆవున్నిగి (అగ్నిహోత్రము)గానెంచి యగ్నించువాడు నూతేండ్లయుసులులోపున చిలుచావు అల్పమృత్యువు నకుఁలోఁబడకహాయిగా బ్రతుకు ను, “గౌర్వా అగ్నిహోత్రం, యవీవంపేద గౌరగ్నిహోత్రమిత్రమితి, ప్రాణా పానాభ్యాం”

దేవదారు బంక (గ్ధాగరము) యనెడు కమ్మతావిదినుసు బొట్టుపెట్టుకున్న యాడుదానికి మగవాడు లొంగిపోవును. అధహసీతాసావిత్రి సోమంరాజానం చకమే “తస్మాఉహస్థాగరమలంకారం కల్పయిత్వా ముఖ్యేలంకృత్య”. ఎక్కడైన నానామముంచుకొని యేదొరనైననకులోకువ చేసికొనఁగలడు.

“సయఃకామయేతప్రియఃస్యామితి....” (నీలిమందు - పసపు) పూసికొను చున్న యెలనెఱిసిన వెండుకలు నలుపెక్కునెల్లతెఱగుల తెల్ల పొడలపులుము (కుస్తు) మానిపోవును.

“నక్తంజాతాస్యోషధే.... కిలాసంచపలితంచ.... అనితంతే నిలయనమ్.... అన్యజన్యకిలానన్య...., సరూపానామతే మాతా”.

॥ మంచుకొండనుట్టు మందారపువ్వు
మాన్సు మాదలున మాగుండె తెవులు ॥

యత్తేనుజాతే హిమవత్సు భేషజమ్....., అదోగిరిభ్యో అధియత్పథావసి..”
ప్రొగులు వీనులన్గుట్టిపెట్టుకొనునగలుసులునొప్పడిగించును,

“ఆయురసి విశ్వాయురసి....” కలక, మిఱుమిట్లుకొనుట మొదలగు కంటి
తెవుళ్ళకు నోటి యుబ్బ తగల్చిన సన్నపుగుడ్డ వేడితోఁ గన్నులు కాచుచున్న
యెడల మానిపోవును.

“కామిహైకాఃకథమేపతంగాః, మాంధాలాఃకులిపరిమాపతంతి.....” అఱ
కము - అఱుకువ - అఱ్ఱయము - అఱ్ఱ - మఱ్ఱి - మఱ్ఱియ - పాఱుడు - బేది -
కక్కుపారుల తెవులు (అజీవిషాచిక) వఱడు, పులి, దేగ, నెఱసరి - ఏనికతిండి
(సింహము) కన్గడుపులోని డిగ్గి (జరరాగ్ని) యెక్కువుగా నుండుటవలనఁ దగు
లదు. అతెగులీయిలు తేనికిదగులకుండునుగాక.

“యావ్యాఘ్రిం విషాచిహ....” నైదము(గోదుమపిండి) రేగుపండ్లుకలిపి
తిన్నయెడలఁ దెవుళ్ళనోబ్బఁగొట్టు మందగును. “అజోధూమ్రానగోధూమైః క్వలై
భేషజమ్” పేలపిండి, రేగుపండ్లముద్ద తీయని చల్లలోఁగలిపి తిన్నయెడలఁ
దెవుళ్ళనోబ్బఁగొట్టును.

“యవైః కకంధుభిః, మధులాజైన మాసరమ్” మేనన్బంగారు నగలు
తాల్చువారు పెక్కెండ్లు హాయిగా బ్రతికెదరు.

“ఆయురసి విశ్వాయురసి, సర్వాయురసి, సర్వమాయురసి” ఓడిగ్గి(అగ్ని)
మాకడుపులందుండు కిత్తి (జరరాగ్ని) న్సన్నగిల్లించు తెవుళ్ళ నోబ్బఁగొట్టుము.
ముదిమినానివ్వకడ్డెడునెల్ల మందులచేతనఱుదెవులు (క్షయవ్యాధి), మమ్మంఁకు
నివ్వకుము. మాకేతెవులు నానివ్వకహాయిగా మమ్ముబ్రతికించుము.

“అగ్నేత్వమస్మద్యుయోధ్య మీవాః.....” ఓముక్కంటి మాకు నీవిచ్చి
నమందులవలన మేమునూఱుమంచుతలులు-వందేండ్లు హాయిగా బ్రతికెదముగాక.

(“త్వాదత్తే భిరుద్రీశంతమేభిః, శత హిమా ఆశీయభేషజైః”)

తిండిచేతనే మీదిగాలి క్రిందిగాలులు (ప్రాణాపానములు)

రెండును దిన్నగా బనిచేయును. చెడుకూడుకుడుచుటచేతఁజూపువచ్చును. మంచి తిండి హాయిగాఁ బెక్కిండ్లు మననిచ్చుబ్రతుకు మందగును.

ఈ మాటయందఁజెఱిగినదే. మందుచదువరు (ఆయుర్వేద శాస్త్రజ్ఞులు) లయిన పాఱుండు (బ్రాహ్మణులు) కూడేముదిమితెచ్చునందు రొక్కరకము కూడుతినుటవలన దబ్బున నెరపుకలుగునని యుసురుమిన్నుల (ఆయుర్వేదము) వెల్లడించుచున్నది. కూడేయొడలికిఁ జేవపుట్టించి బిడ్డలన్లనఁజాలునలవు (శక్తి) న్గలిగించును. “అన్నం ప్రాణమన్నమపాన మాహుః”

ఇరువదినాల్గవచుక్క (శతభిష నక్షత్రమున) నుట్టినవారు గొప్పమందరు లై (వైద్యులై) పెక్కిండ్లు హాయిగా బ్రతికెదరు. (“తన్నోనక్షత్రం శతభిగ్ను షోణమ్”)

ఎవనితల పుట్టెయైన నెనిమిది చిప్పలతో నతుకఁబడియుండును. “తస్మా దష్టాకపాలం పురుషస్య శిరః”

వాననీళ్ళు, నూతినీళ్ళు మడుగు - కొలను - తిరుకొళంబు నీళ్ళు, ఏటినీళ్ళు నాఁబడి నీళ్ళు నాల్గురకములుగా నుండును. “చతుష్టయ్య అపోభవంతి”

చెంబుతలయతఁడు - చెమరించువాఁడు - బొల్లివాడ్బిల్లి చూపులవాఁడు - చెనటి (ఖంతేర్విక్లిధన్యు) గుచ్చిపుటంటకు (త్వక్కునకు) యెగులుతగులునపుడు నెత్తురుపోయు మందివ్వవలయును. “పౌష్ణంచరుం నిర్వపేత్, యదిశ్లోణఃస్యాత్”

ఉలిమిడిచెట్టు కొయ్యముంతతో నీళ్ళుత్రాగువానికాకలి తగ్గిపోవును. జర రాగ్ని మందమైపోవును. “అగ్నిర్వాణదం వరణశాఖయా ఽవారయంత” ఉలిమిడిచెట్టు చెక్కయఱగఁదీసి యొడలికిఁబూసికొన్నయెడల నిప్పుచులుకదు. తస్మాద్వరణోభిషజ్య ఏతేనహిదేవా ఆత్మానమచాయన్త” పెరుగుతోఁ గలిసిన నెయ్యి (పృషదాఽఽజ్యము) విత్తనము (రేతస్సు) మగగుఱి కుడివైపు నుండి పడును. “దక్షిణానూరూనభిషించంతి దక్షిణాదోహిరే తస్మిచ్ఛతే” కల్లరితెల్లపులుము తెవులు పొందును. “అన్యతం హిసోఽవదత్స ఏషఃశ్విత్రః తినుబడిదనుసులనెల్లఁ దేనె (మాక్షికము) మిక్కిలి మేలయినది (“పరమస్యాన్నాద్యస్య.... యన్మధు”) మేడిచెట్టుక్రింద నెల్లపుడి పండ్లతోఁ బొట్టనించుకొనువాఁడే తెవులున్దగుల కెవ్వరి ప్రాప్తునోరకహాయిగాఁ బెక్కిండ్లు బ్రతుకును. “ఉదుంబరేవ సత్యగుణా దుం బిర ఊజామేవావరుంధే” నూతేండ్లు హాయిగా బ్రతికిన వానికన్నగొప్పవాఁడిం కెవ్వఁడు న్నాడు. నూతేండ్ల బ్రతుకే చవితనము (అమృతత్వము).

“ఏతద్వావమనుష్యాఽమృతత్వంయత్ సర్వమాఽఽయురేతి వసీయాన్న
వతి” కారు (అడవి) పంటలనే తినవలయును (తస్మాదారణ్య మేవాశ్నీయాత్:
శతపథ బ్రాహ్మణము) చెట్టునఁబుట్టు ఆకు, పువ్వుకాయ, పండు (వృక్షము),
తలపుట్టె పెంకులనడిమి చియ్య (మాంసమున) కు నెదడు (మన్తిష్కము) అని
పేరు. తిన్నతిండి నన్నినరములకున్నంచి యిచ్చెడిగాలి పంపకపు కరువలి (వ్యా
నము) నాఁబడును. వేలికణుపులు మూఁడిటికొలవఱకు నేలలోనే మందుమొ
క్కల వేళ్లు చొచ్చియుండునో యామందువేళ్ళలోఁ బెరుమాళ్లు (విష్ణుమూర్తి)
నెలకొనియుండును. (ఓషదీనాం తదుతధాన కుర్యాత్ విష్ణుమన్వహిదంస్తస్మా
ద్వేదినాఁమ)

ఐ॥ నింగినేలలనెల్ల నెలకొనుదినుసు
లన్నియున్మందులే - యారసిచూడ.

“ఋతవఓషధీః పచన్తీద సర్వంయు ఏవమేతు మగ్నిమృతుష్వా భక్తం
వేద” నేలయందలి దినుసులెల్ల తడిపొడివాసి న్రిందేరకముతడివిజాబిలి, పొడివి
డిగ్గి (అగ్ని) “ద్వయం వాఇదంనతృతీయమస్తి, ఆద్రక్షంచైవశుష్కంచ, యచ్చు
ష్కంతదాగ్నేయం యదాధ్రకం తత్సమ్యమ్”

(అధర్వవేద సంహిత) లోఁ దెవుళ్లన్మాన్చు
వెరవులు - మందులు.

కాక నీరుడి తెవులు, (అతిసారము), ఇరువాయికట్టుతెవులు (మూత్రపురీ
షబంధనరోగము) మాన్పుటకై (ముంజగడ్డితో) జేనినతాడు కరక చలువయిసుక
(కపురము)లతోఁబూసి మగయాడుగులులలో నెక్కించుట. ఎలుక త్రవ్వినపాచి
(మంటిపై) నట్టితెగులు గొంటుకుట్టియమోయఁ గూర్చుండఁబెట్టుట, మందువేళ్ళ
మఱగించిన నీటి () ద్రాగింపవలయు నీమడియ (మంత్రము)అను
చుండవలయును. “యథాద్యాంచపృథీవీం చాంతస్తిష్ఠతితేజనమ్, ఏవారోగంచాస్త్రా
వచాంతస్తిష్ఠతు ముంజఇత్” ఓనీరుడి (మూత్రరోగము) పారుడు (అతిసారము)
తెవులు గొంటా (రోగీ) నీకడుపులోపల నిలువయై పొంగిప్రోవైన యుచ్చనేల
పైగలగల చప్పుడు చేయుచు వడివడి (ఈమంత్రపుఖలమువలన) న్నారిషడిపోవు
న్గాక. “విద్యాశరస్యపితరం పజ్జన్యం శతవృష్టియమ్, తేనాతేతన్వే శంకరం
పృథివ్యాంతే నిషేచనం ఐహిషే అస్తుబాలితి”, “విద్యాశరస్య పితరం మిత్రం
శతవృష్టియమ్, తేనాతేతన్వే శంకర పృథివ్యాంతే నిషేచనం ఐహిషే అస్తుబాలితి”
నింగినేలల యుసులులకెల్లఁ దండియగు పగటివేల్పు నీనీరుడు తెగులున్దబ్బిన

నోబ్బెగొట్టు న్గాక, రేయివేల్పు (వరుణుడు) నీనీరుడు తెవులునోబ్బెగొట్టెడున్గా
వుతను “విద్యాశరస్య పితరం వరుణం శతవృష్ణమ్” జాబిలి నీనీరుడి తెవులునోబ్బె
గొట్టుగాక. “విద్యాశరస్యపితరం చంద్రమ్” వెలుగులజేడు నీనీరుడి తెవులు
నడంచుగాక. “విద్యాశరస్య పితరం సూర్యమ్” ఈమిడియలు (వేదమంత్రము)
లనుటవలన నీరుడి తెవులునోబ్బెగొట్టుచేప (మహిమము) కలదు. ఉచ్చతిత్తిలో నరి
కట్టబడి ప్రింగులలో, బోగయిన కాల్యడి (మూత్రము) యంతయున్నప్పక
దొలదొల జాతికిందఁబడి పోవునట్లైమిడియలు (వేదమంత్రములు) చేయఁగలవు.
ఓనీరుడు తెగులు గొంటా (మూత్రవ్యాధి పీడితుఁడా)నిండినచెరువునకు మదుము
తెఱచునట్లే యినపపాళా (కడ్డి - లోహశలాక) నీకామకోవి (మేహననాలము)
లో దూర్చెదను. తప్పక నీయరికట్టఁబడిన యుచ్చయంతయు న్బలబలపైకి కాఱి
పోవును. “ప్రతేభినద్మి మేహనం వత్రికం వేశత్యా ఇవ, ఏవాతేమూత్రం
ముచ్చితాంబహిబాణలితి సర్వకమ్” ఓనీరుడి తెగులుగొంటా నీక్రిగడుపునందు
మూసికొని యున్న (పొత్తికడుపు బస్తిని) కన్నమునైఱచెదనపుడు కడలి నీళ్ళుప్పు
టేటిలోనికివలె నీయుచ్చ నీమగగుఱి నరములోనికి, బొడుచుకొనివచ్చి బలబల
కిందఁబడిపోవును. విషితంతే బస్తిబలం సముద్రస్యోదధేరివా, ఏవాతే మూత్రం
ముచ్చితాంబహిబాణలితి సర్వకమ్” ఎక్కుపెట్టబడిన వింటినుండి యెగచబడిన
అలుగు - అల్లు - కోల - తూపు - లకోరి (బాణము) ఎట్లువెంటనేగుఱికిఁదగు
లునోయట్లేనీయుచ్చయొక్కుమ్మడి న్బొదబొదక్రిందఁగ్గాఱిపడును, యదేషుకాపరా
పత దవస్సష్టాధి ధన్వనః” నీళ్ళలోఁబ్రతికించుమందు చవి (అమృతము) కలదు.
“అప్సంతమృతమప్పు భేషజమ్” మాడప్పిత్తిర్చి మాతెవుళ్ళనెల్ల మాన్చిమీవెఱపు
లనోబ్బెగొట్టి మాకన్ని తెఱగులన్మంచి నీళ్ళు హాయికావించి మాబ్రతుకు న్బొడిగిం
చుగాక “శంనోదేవీరభిష్టయ ఆపోభవంతు పీతయే, శంయోరభి స్రవంతునః”
తెవుళ్ళనెల్లఁదప్పకకుదుర్చు మందుదినుసుల పొడయగుడిగ్గి (అగ్ని) నీళ్ళలోవి
మిడియున్నది. (అనిసోముడగ్నితోఁ బలియ.... “అప్పుమేసోమో అబ్రవిదంతర్వి
శ్వానిభేషజా, అగ్నించ విశ్వశంభువమ్” ఓ నీళ్ళులారా మీరు నా మేననైపుశ్శెవ్వి
యున్దాకనీక నివ్వనిమంచుతో నింపుడు. నేను బెక్కిండ్లు హాయిగాబ్రతికివెలుగు
లజేనిన్గొల్చుచుందున్గాక. “ఆపఃపృణితభేషజం వరూధంతన్వేమమ, శ్శో
త్త్వసూర్యందృశే” ఎడారిలోనినీళ్ళు చవుటినేల (ఉషరము-దన్వన్యా) నీళ్ళు, జోకు
నేల (అనూపము) నీళ్లు నూతినీళ్ళు ఏళ్ళు చెఱువులునుండి తెచ్చి బానలలో నిలువ
చేసిననీళ్ళు, వాననీళ్ళు మాకు మేలుచేయుగాక. “శంనఆపోధన్వన్యాశము సంత్య
నూప్యాః శంనఃఖనిత్రిమా ఆపః శముయాః కుంభఆభృతాః శివానః సంతువా
షికీః” కల్లరికి (అనృతవాక్కునకు) నీటిపొట్టతెగులు (జతోదరరోగము)
తప్పకవచ్చును. కల్లరిపైనీటిజేనికి (వరుణునకు) గినుక (కోపము) వచ్చును.

గనుక దబ్బరాడక నీటితేని నొనియాడు వానికి నీటి పొట్టతెగులు కుదిరిపోవును.

“యదు వక్తాన్యతండి హ్యయావృజినం బహుకాఙ్ఞస్త్యా సత్యధమకాణోముం
చామి వరుణాదహమ్” నీళ్లాడఁజాలక నొప్పులువడునిండు చూ లా లి బు య్య
(యోని) న్నెడల్పు కావించెదమో నీళ్లాడించు వేల్పాకడుపులోని బిడ్డతల ముందు
గాఁ బైకివచ్చుతీరుగానా బిడ్డనొందవికొని యున్నమావి (జరాయువు) న్దెఱచి
హాయిగాఁబురుడువచ్చునట్లు చేయుము. “నూషామ్యాణోకతువియోనిహాపయా
మసి. శ్రధం యానూషణేత్వమవత్వం బిష్కలేస్సజ”, కనఁజాల కిడుమన్నడు
నిండు చూలాలాః (గభికాణి) నీయుచ్చ పడుత్రోవనే గాక (మేహనమును) దాని
కండ (ఆధారము) గానున్న బుయ్య (యోని) న్నూడఁదెఱచి చులకనగా (నుశు
వుగా సులభము) బిడ్డపైకి వెడలునట్లు చేసెదను. అచ్చోటున (యోని) కిరువై
పుల విగిసికొని బిడ్డనెల్లువడనివ్వకిరియించు నరములన్లూడ నడలించి వదులుకా
వించి యాదారి న్లూడ వెడల్పుచేసి తిన్నపర్చెదను. తల్లిబిడ్డన్లూడ వేఱుగా నేర్పా
టు సల్పుటయేగాక బిడ్డనొందవివిగియ మూసికొని యున్నమావి (జరాయువు)
న్విప్పికడుపుతిత్తిలో నుండి బిడ్డన్దప్పించెదను. (బిమ్మటమావిహూడఁగ్రిందపడిపో
వును. “వితేభినద్మిమేహనం వియోనించిగ వీనికే, విమాతరంచ పుత్రించవికు
మారం జరాయుణావజరాయుపద్యతామ్”.

పగటివేల్పు (నూర్యుఁడు) ఒక్కతనవెలుగు (తేజము - ఓజము) నేగాలి,
డిగ్గి (అగ్ని) జాబిల్లి (చంద్రుడు), చెలువుల ముత్తీరులఁగావించి మేనితాల్పుల
నెల్లఁబొదవుకొని గాలి (వాతము), వేడి - కణఁకు (పిత్తము), తెమడశ్లేష్మము.
లనఁబడు ముక్కిడుల (వాతపిత్తశ్లేష్మాత్మకత్రిదోషముల) నెసంగించు ముత్తెఱఁ
గుల వేల్పులు తానొక్కఁడేయై యంతట నిండుకొని చెలువారుచుండును గనుక
ముక్కిడుల తార్మాఱువలనఁ బొడమిన తెవుల్లెల్ల (దోషత్రయోద్భూతరోగము)
లన్నియున్బగటివేల్పున్వేడుకొన్నయెడలఁ దప్పక కుదిరిపోవును.

‘జరాయుజః ప్రథమఉస్రియోవృషావాత భ్రజాస్తనయన్నేతి వృష్ణ్యా, సనో
మృదాతితన్వజుజాగోరుజన్య ఏకమోజస్త్రేధావిచక్రమే” తలనొప్పి, గుండెకు
త్తుకలనొడము దగ్గుతెవులు (కాసరోగము). ఒడలికిళ్ళనన్నిటివలనఁబుట్టిన దగ్గు
తోఁగూడిన యరుఁదెవులు (క్షయరోగము - శ్లేష్మరోగము), గాలి, వేడి, తెమడ
కిడులు మూఁడిటన్లుగు తెవుల్లెల్ల (వాతపిత్తశ్లేష్మత్రయ జనితము) లగునెల్లతెఱఁ
గుల నలుకువలు, మబ్బువలనఁబుట్టిన (అభ్రజము) లయిన తెవుళ్లను వాననీళ్ళ
వలనఁ గలుగు రొంప (శ్లేష్మము) తెవులు, గాలి తెవుళ్ళు (వాతరోగములు),
వేడి (పిత్తము) వలన నొదవినకాఁక (జ్వరము) మొదలగు నుబ్బుతెవుళ్ళు
ముక్కిడుల (త్రిదోషముల) జెలరేగిన యన్నిరకముల తెవుల్లెల్ల నితెగులుగొం

టును (రోగిని) విడచి యెడారులందలి చెట్లకు న్నొండల కెవ్వరున్దిరుగాడని (మనుష్య సంచారములేని) నిట్రాతిమెట్టలకుఁ బట్టి పోవున్నాకః యోవెలుగులతోడ నిన్నెల్లపుడు వేడుకొందుము మాతెవుళ్ళనెల్లన్దబ్బిన బోగొట్టుము. ఓవెలుగులతోడఁగానిన్ను గొల్వని పిననారులన్నీవు కాపాడనొల్లవు. నీకుఁమొక్కుట తప్ప నిన్ను మఱెత్తైన నిన్ను గొల్చు వెరవులేదు. నీయడిదమగు పిడుగునకు న్నూడ మ్రొక్కి డెదము. ఓవేల్పులతోడ నరములకెల్ల నాటపట్టగు బొడ్డువలె నీవుమింటి ములకెల్ల నండగానుంటనీయున్కిపట్టు తెలిసికొన్నారము. “పవతోనపొన్నమ ఏవాస్తుతభ్యంనమస్తే హేతయేతపు షేచకృణ్మాః విద్యతేధామ పరమంగుహాయత్ సముద్రే అంతర్నిహితాసినాభిః”.

[వేల్పు తొలుబల్కుల యజుర్వేదము] లోఁజెప్పబడిన మందులు

మంది (మనుష్యులు) డిగ్గినుండి (అగ్నిద్వారా) కమ్మతావిగల వేళ్ళదినుసులు గాలిన్గలిపి గాలితోఁగూడిన కమ్మతావి (సుగంధము)వలన నెమ్మది (అరోగ్యమును) గొప్పతడవు బ్రతుకు (దీఘజీవితమును) బొందుచున్నారు. తేడు పెక్కుతెఱుగుల మందరులన్దనయొద్దనుంచుకొని కాపాడుచుండవలయును. ఆ మందరులుమంచిమందులతోఁ దెవుళ్ళన్గుదుర్చుచుండవలయును. “ఆత్వాజిఘర్మి”.

నిక్కమే పల్కుచు నెల్లపుడిగ్గి (అగ్ని) న్గూర్చి మందుల న్గూర్చిన చదువులనాటితీటి కోపు (మద్యము) న్దప్పద్రాగక తెగుళ్ళన్మాన్చుచుందఱునృకేంద్రుమనవలయును.

“ఋతగుం సత్యమమృతగుం సత్యమగ్నిం”

తల్లిదండ్రులు తమయాడుపిల్లలకుఁకూడ మందులన్గూర్చిన చదువుమప్పిన యెడల నప్పడుచులు తాముచూర్దిగిలినప్పుడు నీళ్ళాడునపుడు కావలసిన మందులు వాడుకొని తెగులు గొంట్లు (రోగిణులు) గాక హాయిగా బిడ్డలతోఁగూడఁ బెక్కేంద్రు హాయిగా బ్రతికెదరు. “ఓషధయః ప్రతిగ్రృహ”

మగవారుగాని మగువలుగాని తాము తెగులుగొంట్లు కాకుంటకొఱకు (రోగములు తెగులకుంటకై చీకటి తప్పు పంపు, పడుచుఁజేత - పడుపు - బజాఱము - బాజాఱము - రంకు - రంకాట - అంకు - వెలిచవి నల్పఁగూడదు,

“విపాజసాపృథునాయు నక్తిసిరా”

నెయ్యివేసి పొగించిన పలురకముల కూరలు, కుడుములు మొదలగు తిను
బడి దినుసుల వంటబాగుగా నేర్చినవంట పుటస్థూర్చుకొనవలయును.

“యస్తే ఆద్య”

మగవారుగాని యాడువారుగాని బాగుగా వంటనేర్చుకొని మంచితిండితిని
తెగులు దగులక హాయిగా నేల దున్నిపండించుకొనుచుఁ బెక్కిండ్లు గట్టియొడళ్ల
తో బ్రతుకవలయును.

“కామం కామదుఘే”

మంది (మనుష్యులు) తగినమందులు వాడుకొనుచొడళ్ల కనువగు తిండి
(పథ్యము) తినుచు పూనికన్మంచి నడువడి కలవాటు గొనుచు, ద మ మే ను లు
తెగుళ్ళనగులనితీరునఁగాపాడుకొనుచున్నన్నానిపాడి (ధర్మము), ఒడమి(అర్థము)
కోర్కు (కామము), పెంద్రోవ ముగితి - ముత్తి-మోక్షములనుఁబొందఁజాలరు.

“శతంవో అంబ”

ఆఁడుది మగవాఁడు నొందొరువుల మంతనము - ఒంటిపాటు - కందువ
(ఏకాంతము)గా మాట్లాడుకొన్నపిమ్మట న్గావించుకొన్న పెండ్లి (గాంధర్వవివా
హము) వలన నాల్మగలు హాయిగాఁబెక్కిండ్లు బ్రతికెదరు.

“ఉత్థాయ బృహతీ”

రెండుకన్నాకులు (మనుష్యులు) అందఱు నొక్కతెగ (ఒక్కేజాతి) కే
చెంది తమలోఁదాము కొద్దిగొప్పలెన్నుకొనకఁడువారు స్మగవారున్నాడమేటిచదు
వరులై కల్మిలేముల నొందొరువుల న్గలసి మెలయుచున్నన్నాని వారితొందొరిమిక-
చెలిమి (ఐకమత్యము) కుదురదు. అందఱునందఱలోఁదాము పొత్తుతోనుండినన్నాని
హాయిగా మననేరరు. నేలలోని దినుసులఁ దెలిసికొనదగు చదువు భూగర్భవిద్య
(వైద్యము) నేర్చినన్నాని తెగుళ్ళనగుతుఱ (శత్రువుల) న్నాడ నడంపఁజాలరు.
గుఱ్ఱమెక్కి పగవారినెట్లుగెలిచి హాయిగా నుండనగునో యట్లే యెల్లమందుదిను
సుఁదినుచుఁదగుపాటిగా (పథ్యముగా) గూడుకుడుచుచుఁజెడుకోర్కుల నడంచు
కొని (జితేంద్రియులై) తెవులు ధవులక (ఆరోగ్యముగా) నిమ్మళముగా నెమ్మది
నొని మనుచుందురు,

“ఓషధీఃప్రతి”

వడ్లు మొదలగు కూరగాయ గింజదినసులు యెట్లు మేనులనెంచునో యటులే తల్లులు తమపిల్లలకు మంచిచదువునేర్పి తా మున్దమబిడ్డలున్నాడ నొండొరుల చేరికన్తాయిగా మనఁగలరు.

“ఓషదీరితి”

తగిన మొనగాని (సేనాపతి) యాతచేత నెట్లుతేడు లాతిసీమలన్నగవారి నైలిచి యేలుబడిన్గొని యొప్పారునోయటులే గొప్ప మందరి (భిషక్కు) వలన నుసుఱుతోలుఁజదువుల (ఆయుర్వేదము) నేర్చుకొని యెచ్చోట మంచి మందు మ్రాఁకు దినసులు చిక్కునో వానిస్తీసి తెచ్చుకొని మంది యందఱున్దమలోఁదా మొండొరుల (అన్యోన్యము) కామందులయోజల (గుణముల) నైలుపుకొని వాడు కొనుచు మేలు పొందుచుండవలయును.

“యత్రోషధః సమగ్మతు”

ఈమిడియన్ (యజుర్వేదమంత్రము) బట్టి తెవుళ్ళన్లుఱుతించుట (నిదానముచేయుట), తెగుళులన్లుదుచ్చ వెరపు (చికిత్సావిధానము) మందు పుచ్చుకొని తగినట్లు కూడుకుడుచుతెఱుగు (ఔషధపథ్యసేవనము) మందులయోజ నైలిసి కొంట (ఓషధిగుణజ్ఞానము) మందులుతగునట్లు వాడుకొనుటచేతఁ నైగుళ్ళన్మాన్చుకొని మంది పొందవలసిన కలుములు (పురుషార్థములు- ధర్మార్థ కామమోక్షములు) చేకూర్చుకొనుట యందఱున్దొలుతచేసికొనవలసినపని.

“అశ్వావతీ సోమావతీ మూజకాయంతీముదోజసా”

“ఉచ్చష్మా ఓషధీనాంగావో”

ఏయేపనులు చేయుటవలనఁదెవుళ్ళు వచ్చునో యాయాపనులు మానుకొనవలయును.

యాఃఫలినీయాః.

ఇలుతేనివలన (గృహాధికారి) నదలింపఁబడిన దొంగవలె మందు పుచ్చుకొనుటచేతఁతెగులు పటాపంపలగును. కల్వముబాగుగాఁ గైగవతోనూజిన మందు తిన్నఁగావాడుకొనుటచేత నరుఁదెవులు (రాజయక్ష్మ) మొదలగు తెగుళ్ళనోఁగొట్టుకొనుటకు యెల్లపుడున్నానుకొని (ప్రియత్నించి) హాయిగానుండవలయును..

“అతివిశ్వాపరిష్టాస్తేనఇవ”

మొదవులెటు తమలేగలన్నంది (మనుష్యుల) న్నూడఁబాలిచ్చి పెంచఁగలవో యటులనేయోరెండు కాళ్ళకన్నాకులారా (మనుష్యులారా) మందులు మీ యొడ క్లనుల్లములన్నూడఁదెగుల్గులనివ్వక కాపాడిపెంచఁగలుగును. యె వ్వ రు త గి న కూడున్నందులన్నడువకుందురో వారు వరుసగా (క్రమముగా) చేప (బలము) మంచితెలివి (విజ్ఞానము) దొఱఁగుచుఁజెడిపోయెదరు. కనుక నెల్లరెల్లపుడు న్దగిన మందులు పుచ్చుకొనుట కలవాటు పడవలయును.

“యదమానా జన్నగామోషధీః”

చదువులలో (శాస్త్రములలో) జెప్పిన చొప్పున మందు పుచ్చుకొనెదరేని యొడలివంతుల (అంగముల) నుండి తెవుళ్ళనోఁగొట్టుకొని తెగులుగొంట్లు నిమ్మ కముగా (నిరోగురై) యుందురు.

యాస్యోషధీః ప్రసప్తధాంగమంగ”

మందినందఱున్నందు పుచ్చుకొనుటచేత నూపిరిన్నిన్నగా నడుపుకొనుటచేత (ప్రాణాయామముచేత), కాలినడకన్దిరుగుచుంట (వ్యాయామముచేతను) తెవుళ్ళ నోఁగొట్టుకొని హాయిగా నుండవలయును.

“సాకం యక్ష”

ఇల్లాండ్రెల్లాండ్రతోఁగలసి మెలసి పొత్తుగొని యొండొరుల న్నాపాడుకొను రున మందులొండొంటిన్నూడిత కావింపఁబడి తెవుళ్ళ నన్నింటి న్నాన్పునోమగు లారా స్త్రీలారా మీలో మీరొండొరువులకు మందుచదువు మప్పుకొనుడు.

“అన్యాయో అన్యాయవత్సన్యాన్యస్యా”

వేల్పుచేత (రశ్వరునిచేత) నెల్లయునురులు హాయిగా బ్రతుకుట కొఱకు తెవుళ్ళన్నాన్పుటకొఱకు న్బండ్లు కాఁచునవి, పండ్లుకాయనియవి, పూచునవి పూ చునివి, యగు మందుప్రమాకులు పుట్టించఁబడినవో మగయాడువారలారా (మను ష్యులారా) మీరందఱామందులునురు తొలుచదువులన్నట్టి (ఆయుర్వేదానుసార ముగా). వాడుకొని యెల్లతెవుళ్ళనోఁగొట్టుకొని చెడునడువడికి న్దవ్వుగా (దూర ముగా) నుండి యెల్లపుడు తప్పకపాడి (ధర్మము) నల్పవలయును. చదువరులు విద్వాంసులు) ఎల్లవారికిన్మంచిమందుల చదువు చెప్పవలయునందువలన నంద రికి న్నావలసినయన్నాళ్ళు హాయిగా బ్రతుకునమకూరును. ఏనాటికిన్గాని యెవ్వ వలన న్గాని మందులు పాడునల్పఁగూడదు.

“అవపతంతీర వదల్లివ”

... ..నిన్ను కలిగి నీవు కలిగి. మంచినడువడి కలిగి యొంటిపొటున మంతనమగు చోట వేల్పుకొల్పునఁబొక్కియుండునో వాడెఱుకన్నిఁడారి యెప్పటికిన్ హాయి గా నుండును.

“యుంజతేమనఉత”

ఉల్లము నరికట్టుకొని యెల్లపుడు నేల్లు కొల్పుమైమఱిచిన వాడెన్నటి కిన్జెడనియిమ్మున నలరారుచుండును. ఎవరుగాని నింగి నేలలన్ననుచున్దాల్చుచు నేలకడిములలరారనంతట నిండుకొని హాయి నిడువేల్పున్దొల్చుచుండురో వారేహాయిగందురొరులుచెడుదురు, మింటనెగురుతెక్కలయెక్కుడుల(విమానముల)నేర్పునఁబున్నకొని కోరినచోట్లకు రాకపోకలు సల్పువారుహాయిన్దొలదురు. డిగ్గి(అగ్ని) నీళ్ళన్నట్టి మింటనెగురుపసులు చేయునేర్చుకలిగియుండురో వారు హాయిగాఁదమ కోరినచోటకు వెళ్లగలరు. గొప్పచనువరులనే వెంబడింపవలయునాని ములుచలన డువడిన్వెన్కొనఁగూడదు. డిగ్గి (అగ్ని) దొట్టి దినుసులయోజ (గుణము) న్గని పెట్టి యెల్లపుడెచ్చరికతోఁ దమకోర్కెలనెఱుకగలవారు నెఱవేర్చుకొని యిమ్ము గొనవలయును. మెఱపు (విద్యుత్తు) న్వాడుకొను వెరవుగననివారలు గాని తమ కోరిన గొప్పపనులు తక్కిన ముక్కుడులు జేయనేరరు. నింగినేలలన్ మెఱపు నిండుకొనని దినుసేలేదు ఎవఁడు చదువరులకు నెచ్చెలియై, యందగాఁడై మంచినడువడికలవాడై చిఱునగుమూతి నలరుచుండునో యట్టివాడే చదువరి మేల్బొందియై చదువులొరుల కున్మప్పఁదగినయయ్యవారు - పంతులు(ఉపాధ్యాయుడు) కాఁజెల్లును, మగవానికి గాని యాఁడుదానికిగాని వెలిచవి (వ్యభిచారము) కన్న నునుఱు (ఆయువు) స్థతిగించునది. పేరున్జెఱుచునది మజేపనియున్నాడు కనుక రంకు చూసుకొని మంచి నడువడిన్దొని నూజేండ్లందఱును హాయిగా బ్రదుకవలయును. ఆలుమగలొండొరుల జగడమందైన నెడయక కలిసి పఁతుల న్గలువవలయును. ఆలుమగలొండొరులన్మక్కువగొని మంచినడువడి కలిగి తమ యొడళ్ళ నుల్లములన్గూడ నెమ్మదికావించుకొని తగినపిల్లల న్గనవలయును. ఆఁడువారు తప్పకుసురుతోలుచదువులు (ఆయుర్వేదము) నేర్చుకొనవలయును. మందుచదువున నారితీతినన్నాని వారలకుఁ దమతెగుళ్ళన్మాన్పుకొనుటకుఁగాని కూడికహాయి (కామసుఖము) నొందుటకుఁగాని తగిననేర్పు (సామధ్యము) కలుగఁబోవదు. ఆపడుచులకు (కన్యలకు) వేతేబడి యాబడికెంతో దవ్వుగా పెండ్లికాని పడచు వాండ్రొక వేతేబడి యుండవలయునాఁడు వారలకాఁడు వారే మఱియు మగవారలకు మగవారలే చదువునేర్పవలయును. ఆలుమగలు తప్పనాడుదొందు వానిన్మగవాడొందాడుదాని న్గనుంగొనఁగూడదు. ఆఁడుది చెడిపెను (రంకు) దానిన్మగవాడురంకుబోతుని (వ్యభిచారిని)ఁజేరరాదు. పగటితేనినే (సూర్యునే) యందఱున్దొల్పవలయును. వేల్పుకొల్ప నెవ్వఁడెల్లవారి న్గాపాడఁజాలునో యట్టి దొడ్డవాడే తేఁడగా నుండును.

